

Uvodnik

Mara Petaros

Stavka potrošnikov

Vsredo, 14. septembra 2005, so združenja potrošnikov, ki delujejo v Italiji, oklicala stavko nakupov. Ta stavka je predvidevala, da v celem dnevu omejimo nakupe, za 5 minut ugasnemo luči in zmanjšamo uporabo fiksnih in prenosnih telefonov. Na tak način bi proizvajalce in prodajalce opozorili, da smo potrošniki nezadovoljni s prodajnimi cenami, saj so po mnenju potrošnikov previsoke. Naslednjega dne so združenja potrošnikov javno ocenjevala, da je stavka nakupov zelo uspela, istočasno pa so trgovci trdili, da se prodaje v sredo niso zmanjšale. Mimo podatka o uspehu oz. neuspehu stavke pa se moramo zamisliti o utemeljenosti oz. neutemeljenosti take odločitve. Če je kako združenje potrošnikov oklicalo stavko, potem lahko sklepamo, da marsikdo meni, da so prodajne cene izredno visoke in da to ni samo občutek nekaterih potrošnikov.

Sicer pa cen ne moremo soditi po občutku, potrebna je statistična analiza podatkov, in to redno opravlja vsedržavni zavod za statistiko ISTAT, ki že dalj časa ugotavlja, da cene ne naraščajo tako skokovito, kot si domišljamo potrošniki. Cene so sicer v zadnjih letih nekoliko narasle, vendar ne za toliko, kot mi mislimo, in tudi vpliv nove evropske valute na to naraščanje cen ni bil tako velik, kot smo ga mi občutili. Razlogov za tako naraščanje cen je več in so zelo različni od vedno višje cene surove nafte do vremenskih neprilik in ne nazadnje do evra, ko so trgovci in proizvajalci nekoliko zaokrožili cene v svojo korist.

Če se trenutek zaustavim pri visoki ceni nafte, moram, žal, takoj povedati, da bo cena surove nafte še naprej naraščala, in to iz enostavnega razloga, ker se cena nafte "ustvari" na tržišču, na podlagi ponudbe in povpraševanja. V zadnjih letih je povpraševanje po surovi nafti močno naraslo, saj jo kupujejo tudi številne države, kot npr. Kitajska in Indija, ki so trenutno v fazi razvoja, in še narašča, proizvedena količina pa je skoraj nespremenjena. Nove države v razvoju bodo še povečale svoje porabe surove nafte in s tem bo tudi prodajna cena sodčkov naraščala. Pri visoki ceni osnovne surovine pa naraščajo tudi cene končnih proizvodov in že so tu visoke cene bencina in drugih naftnih derivatov. Seveda bi lahko pri tako visoki ceni osnovne surovine in posledično visoki ceni bencina in ostalih naftnih derivatov priskočila na pomoč potrošnikom tudi država in bi zmanjšala delež davkov, ki ji danes pripadajo. Danes prejme država približno 70% zneska, ki ga mi plačamo za bencin in naftne derivate, v prihodnje pa bi se lahko država odpovedala svojim prihodkom (ali vsaj deležu) v korist potrošnikov, saj je za leto to le še dodaten neposreden davek.

Visoka cena surove nafte pa vpliva na visoke cene številnih drugih proizvodov od električnega toka do prevozov, zaradi česar bodo cene spet narasle. Tudi tu bi lahko posegla država in bi lahko, vsaj v primeru električnega toka in telefonskih pogovorov, pospešila liberalizacijo tržišča, zaradi česar bi cena resnično nastajala na podlagi ponudbe in povpraševanja ter ostre konkurence med operaterji.

Če govorimo o prodajni ceni jestvin, marsikateri prodajalec opravičuje visoke cene sadja in zelenjave z vremenskimi neprilikami in večkrat se slišijo stavitki: na jugu je toča pobila paradiznike, zato je cena tako visoka.

/ stran 14

Ukmarjev simpozij v Rimu

"Pozdravljam drage romarje iz Slovenije! Nekateri ste se zbrali k znanstvenemu srečanju o doktorju Jakobu Ukmarju, gorečem tržaškem duhovniku in velikem duhovnem voditelju slovenske manjšine v težkih časih..." (Benedikt XVI., 14. septembra 2005)

UKMARJEV SIMPOZIJ V RIMU Slovenik, 13.-16. september 2005

Zvest Kristus in narodu

Kakor že vrsto let je Slovenska teološka akademija pripravila v prostorih papeškega zavoda Slovenik v Rimu septembrski simpozij, letos namenjen tržaškemu duhovniku mons. Jakobu Ukmarju.

Jakob Ukmar je bil Kraševac z Opčin, ki pa je večji del svojega dolgega življenja (blizu 70 let) preživel v Trstu. - Rojen 13. julija 1878 na Opčinah kot sin železniškega čuvaja iz Sežane Simona in gospodinje, prav tako Sežanke, Marije Šuštaršič, je slovensko osnovno šolo obiskoval v domačem kraju, nemško državno gimnazijo v Trstu, bogoslovje v osrednjem bogoslovnem semenišču v Gorici, v duhovnika pa je bil posvečen 14. julija 1901. Kot duhovnik je najprej začasnó deloval v Bazovici (1902), nato je bil štiri leta (1902-1906) kaplan v Rojanu in končno je bil tri leta (1906-1909) upravitelj Ricmanj v času razvpite "Ricmanjske afere", to je spora z uradno Cerkvijo zaradi bogoslužnega obreda in jezika. Od leta 1910 dalje so mu bile zaupane vzgojne in odgovorne upravne naloge na sedežu škofije. Tri leta (1910-1913) je vodil "Dijaško semenišče" v Trstu in po njegovi ukinitvi je leta 1913 postal katehet na tržaški nemški državni gimnaziji. Med prvo svetovno vojno je bil leta 1915 zaradi suma protidržavnega delovanja zaprt za pet tednov na ljubljanskem gradu in mu je bila praktično odvzeta služba gimnazijskega kateheta. Zato je medvojni čas porabil za študijske poglobitve na

dunajski univerzi, kjer je leta 1917 dosegel doktorat iz teologije. Po vojni mu je bilo za tri leta (1919-1922) zaupano vodstvo začasnega tržaškega bogoslovja v Škednju, kjer je poslej našel svoj končni dom. V obdobju med obema vojnoma je opravljal razne upravne službe na škofijskem ordinariatu, bil je urednik škofijskega lista, član škofijskega cerkvenega sodišča, izpraševalec pri župniških izpiti, osebni svetovalec vrsti tržaških škofov, ves čas pa izredno dejaven in dušnem pastirstvu v raznih mestnih in primestnih župnijah, zlasti v Škednju. S svojo pokončno držo pri obrambi verskih in narodnih pravic Slovencev na Tržaškem je bil trn v peti fašistični oblasti, ki ga je budno nadzorovala na vsakem koraku, a mu do živenga ni mogla. S svojimi številnimi spomenicami, poslanimi v Rim, je poskrbel, da je bilo najvišje cerkveno vodstvo seznanjeno s tragično usodo slovenskega življa pod Italijo. Bogato znanje, oplemeniteno z življenjskim izkustvom, je bilo odločilna iztočnica za njegovo povojno imenovanje za apostolskega administratorja jugoslovanskega dela tržaško-koprške škofije v Jugoslaviji. Krvavi dogodki v Lanišću v Istri leta 1947, s katerimi je takratna jugoslovanska komunistična oblast hotela obračunati s pogumnim možem in mu stregla po življenju, so prepričali, da bi se njegovo imenovanje uresničilo. Poslej je živel skromno in neopazno, kot je bila njegova navada, v svojem škedenjskem domu, budno spremljal raz-

grete povojne čase in se v svojih posegih uspešno okoristil z osebnim poznanstvom z beneškim patriarhom Angelom Giuseppejem Roncallijem, kasnejšim papežem Janezom XXIII. Še vedno je bil na razpolago številnim iskalcem tolažilnega nasveta in modrosti življenja vse do svoje smrti 2. novembra 1971.

Že v otroških in mladostnih letih so prišle do izraza pomembne značajske poteze: bil je izredno nadarjen in študijsko uspešen, kraško trden, natančen, dosleden, redoljuben. Zaradi asketske naravnosti, kulturne in filozofske razgledanosti, življenjske premočrtosti je užival splošen ugled in nedeljeno priznanje. Sloves pobožnega, učenege, osebno neoporečnega in poštenega moža je imponiral celo nasprotnikom, najprej zagrizenim italijanskim nacionalistom in fašistom in kasneje nič manj nestrpnim komunistom. Poznavalci pripisujejo bogastvo Ukmarjeve osebnosti dvema temeljnima držama: na eni strani zvestoba Kristus in njegovi Cerkvi, na drugi strani predanost narodnim koreninam.

Razvejanost njegovega delovanja je bila predmet rimskega simpozija, ki je obenem služil kot koristno izhodišče pri začetku procesa njegove beatifikacije.

Simpozija so se udeležili ne le številni razpravljalci, ampak tudi vedno ljubeznivi gostitelji simpozija (rektor Slovenika dr. J. Pirč in vicerektor I. Lutar), predstavniki rimskih Slovencev, ambasador republike Slovenije pri Svetem sedežu L. Toplak in prvi sekretar ambasade J. Štunf, delegacija tržaških Slovencev s promotorjem procesa beatifikacije g. Dušanom Jakominom na čelu.

/ stran 15
Franc Kralj

Pogovor

Umetniški vodja našega gledališča, režiser in pisatelj Marko Sosič o današnjih izzivih

3

KONCERT NA MEJI 2005

Sodelujejo:

ELISA - TINKARA

Vlado Kreslin, Bruno Lauzi, Gabriella Gabrielli, Tatjana Mihelj, Cristina Mauro, Andro Merku'. Orkester "Karmelos" - dirigent Valter Sivillotti.

Petek, 23. septembra 2005, ob 20.30,

"Skupni trg" Gorica - Nova Gorica.

Srečanje Illy - Caveri v Trstu

O nezaslišani zamudi pri izvajanju zaščite

Foto Kroma

Riccardo Illy in Luciano Caveri, predsednika Dežel F-Jk in Val D'Aosta, sta na nedavnem srečanju pravilno poudarila nezaslišano zamudo državnih oblasti pri izvajanju zaščitnega zakona.

Na njuno skupno izjavo je neprimerno reagiral minister La Loggia, po katerem gre zastoj pripisati kreganju med slovenskimi komponentami Paritetnega odbora.

Trditvev je očitno neresnična. Med slovenskimi člani odbora ni nikakega konflikta. Odbor je najprej poslal v Rim seznam občin, nato, na zahtevo same vlade, pa še utemeljitev sklepa, po katerem se mora zakon uveljav-

ljati v celotni Tržaški občini, to po mednarodnopравниh dokumentih.

S tem je odbor opravil svoje delo po črki in duhu zakona. Prav gotovo pa ne spada v zadolžitve Paritetnega odbora ugotavljanje prisotnosti Slovencev v Trstu, Gorici, Čedadu ali kjerkoli drugje po naši deželi, kakor neutemeljeno trdi rimska vlada. Takšna zahteva je skregana s pametjo in dejansko neizvršljiva, saj ne more odbor opraviti nekakšnega štetja slovensko govorečega življa, kaj takega pa niti ne nameravajo početi tisti njegovi člani, ki spoštujejo besedilo zaščitnega zakona.

Zato je ministrov metanje kriv-

de na odbor brezpredmetno in neosnovano.

Slovenska skupnost obenem sodi, da bi se za hitreje izvajanje zakona morale močneje angažirati tudi krajevne institucije, ki jim po zakonu pripadajo pomembne zadolžitve.

Tako bi npr. Deželni odbor in Deželni svet morala nujno zamenjati tiste člane odbora, ki sta jih imenovala po 3. členu Zakona in ki odkrito bojkotirajo delovanje organa. Pred nedavnim je Slovenska skupnost zahtevala od predsednikov Illija in Tesinija, naj pride do njihove zamenjave. Že kar nevzdržna pa je zamuda pri dogovarjanju med Deželo Furlanijo-Julijsko krajino in tržaško univerzo glede nastanitve manjšinskih ustanov v Narodni dom v ulici Filzi.

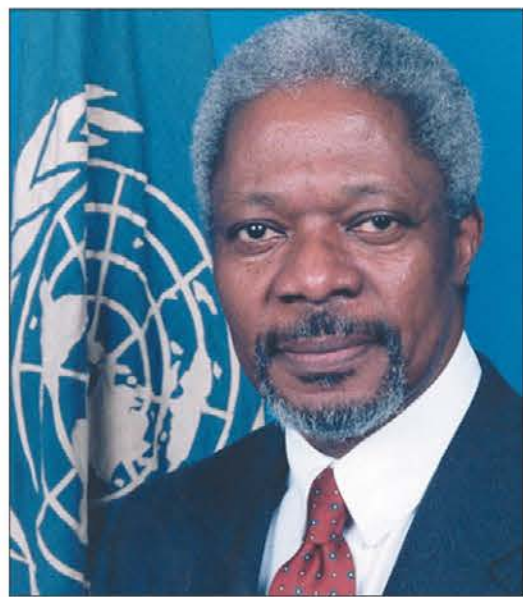
Medtem ko je, po zaslugi SSK, Dežela vknjižila na svoje ime lastninsko pravico na Narodnem domu pri Sv. Ivanu, se ni v zvezi z bivšim "Balkanom" zgodilo čisto nič. Zato Slovenska skupnost poziva pristojne deželne in univerzitetne organe, naj čimprej vzpostavijo potrebne stike, da bi se v ulico Filzi pričele seliti manjšinske ustanove.

Deželno tajništvo SSK
Trst, 12. septembra 2005

Ob 60-letnici ustanovitve

Vrhunsko zasedanje OZN v New Yorku

Minuli teden je na sedežu v Stekleni palači v New Yorku potekalo tridnevno vrhunsko srečanje voditeljev držav članic Organizacije združenih narodov (OZN) ali na kratko Združenih narodov (ZN) ob 60-letnici ustanovitve. Ta edinstvena mednarodna organizacija na svetovni ravni je bila namreč formalno ustanovljena brž po končani vojni, da bi skrbelo za mirno reševanje sporov in za plodno sodelovanje med državami na vseh področjih. V ta namen so v njenem okviru ustanovili posebne t.i. agencije, ki to sodelovanje konkretno uveljavljajo. Kot primer naj omenimo ustanovo za razvoj in sodelovanje na kulturnem področju UNE-

SCO ter za kmetijstvo in prehrano FAO, ki je pomembna zlasti za nerazvita območja v svetu. Slovesna praznovanja omenjene obletnice so, kot vemo, potekala letos spomladi s sklepno proslavo 26. junija, datum podpisa ustanovne listine OZN leta 1945.

Vendar se dan Združenih narodov uradno praznuje 24. oktobra, ko je ustanovna listina stopila v veljavo. Letošnje redno zasedanje glavne skupščine te organizacije je iz razumljivih razlogov potekalo v znamenju omenjenega jubileja. To je bila obenem priložnost za vrhunsko srečanje vodite-

ljev držav članic (vseh je nemreč 191) za obravnavo najaktualnejših problemov in krize, v katero je zašla Organizacija in ki se je najbolj očitno pokazala ob vprašanju vojaškega posega v Iraku in boja proti terorizmu na vseh ravneh in prizadetih območjih. Od tod nujna potreba po ustrezni reformi OZN, zlasti Varnostnega sveta, ki je pristojen za sprejemanje odločitev o glavnih problemih današnjega sveta, glede katerih je potrebno izoblikovati temeljno soglasje.

O potrebnih reformah za nov zakon in bolj učinkovito delovanje OZN je na srečanju spregovoril generalni tajnik Kofi Annan. Obžaloval je, da program reform ni naletel na pričakovano odobravanje vseh predlaganih sprememb, s pomočjo katerih bi bilo mogoče ponovno oživiti poslanstvo svetovne organizacije.

/ stran 14
Alojz Tul

Italijanska notranja politika Odlična lekcija

Kot beremo v italijanskem dnevnem tisku, bodo državnozborske volitve po vsej verjetnosti v nedeljo, 9. aprila 2006. To pomeni, da so sedanemu parlamentu "šteti dnevi" in da torej ni več mnogo časa za redno delo. Kot jasno določa 61. člen republiške ustave, morata biti obe zakonodajni zbornici (poslanska in senatna) razpuščeni 70 dni pred izvolitvijo novih. Berlusconi je parlamentarna večina pa bi želela, da bi se še pred novimi volitvami zakonsko uredili dve temeljni točki njenega volilnega programa: ti sta t.i. devolucija in novi volilni red. Kot vemo, se za devolucijo odločno zavzema predvsem Severna liga, medtem ko se za spremembo sedanjega volilnega reda ogreva UDC (bivši kršč. demokrti). Zakonski predlog o devoluciji je že bil predmet parlamentarne razprave, ki pa se še ni zaključila, saj gre za delno reformo republiške ustave, zaradi česar je v parlamentu potrebno dvojno branje. To je med drugim tudi eden glavnih

vzrokov, zaradi katerih se postopek še ni izčrpal. Izredno sporno pa je vprašanje novega volilnega zakona, ki naj se odobri tik pred samo volilno preizkušnjo. Kot vemo, je v Italiji zdaj v veljavi večinski volilni sistem, medtem ko bi UDC ob tudi formalni podpori celot-

ne desne sredine hotela uveljaviti proporcni sistem, češ da bi tako bolje prišla do izraza resnična volja volilnih upravičencev. To sicer drži, a je prav zgodovina povojne Italije dokazala, da se ob takim sistemu dejansko ne morejo sestaviti stalne in trdne vlade. Poleg tega se prav dobro spominjamo,

da se je volilni zbor na referendumu bil odločil za večinski volilni sistem in od tega ni poteklo mnogo let! Levsredinska opozicija je seveda predlog, naj bi večina in opozicija o tem vprašanju dosegli sporazumno rešitev pred ali med parlamentarno razpravo odločno in enotno zavrnila ter napovedala obstrukcijo med morebitnim parlamentarnim postopkom. Leva sredina je tako stališče zavzela brez kakršnegakoli obotavljanja, saj so se za obstrukcijo izrekle tudi tiste njene komponente, o katerih je znano, da so načelno za proporcni volilni sistem.

Zanimivo je, da so prav zaradi vprašanja novega volilnega zakona nastale hude razpoke v sami vladni večini. Prvi se je oglasil sam zunanji minister Fini, ki je tudi predsednik Nacionalnega zavezništva, za njim pa še prvak Severne lige Bossi. Oba sta izjavila,

da sta njuni stranki pripravljene razpravljati o proporcnem volilnem redu, če se prej v parlamentu spravi pod streho vprašanje devolucije. Bossi pa je pristavil, da na volitvah ne zmaša, če se poslužuješ "večjih ali manjših trikov".

/ stran 14
Drago Legiša

Svetovni slovenski kongres

Svetovni slovenski kongres, Konferenca za Italijo z veliko zaprepaščenostjo in zaskrbljenostjo gleda na stališče, ki ga je minister La Loggia nedavno zavzel v zvezi z delovanjem paritetnega odbora za izvajanje našega zaščitnega zakona. Iz tega je popolnoma jasno razvidno, da gre za načrtno zavlačevalno stališče, ki hoče onemogočiti izvajanje zakona samega. Pri tem je treba pripomniti, da od vlade imenovani predstavniki v odboru s svojo odsotnostjo sabotirajo delovanje odbora in bi jih bilo logično zamenjati. To seveda velja tudi za tiste člane odbora, ki jih je imenovala deželna vlada in ki ravno tako izostajajo od sej. Po mnenju SSK bi bilo zelo primerno, če bi Slovenska skupnost skupaj s slovenskimi komponentami vse-

državnih strank sprožila postopek za internacionalizacijo problema zaščite Slovencev v Italiji. Pri tem se seveda predpostavlja sodelovanje z zunanjim ministrom Republike Slovenije. Iz sedanjega dogajanja je namreč popolnoma jasno, da sedanja rimska vlada do konca svojega mandata ne bo omogočila izvajanja zaščitnega zakona. Popolnoma nesmiselno pa bi bilo čakati na eventualno nam bolj naklonjeno novo vlado po prihodnjih državnozborskih volitvah, ker bi se v najboljšem primeru izvajanje zakona zavleklo najmanj za eno leto.

Svetovni slovenski kongres
Konferenca za Italijo
(podpreds. Rafko Dolhar)

Povejmo na glas

Možnost zasvojenosti vedno obstaja

Pred kratkim smo v Gorici zabeležili v tem letu že tretji smrtni primer zaradi prevelike doze mamil. Ne da bi bila situacija kaj slabša od lanskoletne, toda dejstvo je, da se ob tragičnem izteku ponovno zavemo, da zasvojenost obstaja in je na delu, in to še posebno med mladimi. Dogodek se je toliko ostreje postavil pred naše oči, ker je pred nedavnim problem izbruhnil v Novi Gorici, in sicer s kaljenjem javnega miru s strani zasvojenec. Po uradnem poročilu s strani občine, ki se je odzvala pritožbam prebivalcev zaradi vse bolj nasilnega obnašanja odvisnikov, je mesto vse izrazitejše pribežališče porabnikov droge s celotne severne Primorske, preprodajalci prihajajo tudi iz sosednje Italije, se pravi z naše strani. Mamil je dosti vrst, posebno aktualno naj bi bilo mešanje psihotropnih z alkoholom, za vse pa v večji ali manjši meri velja, da so razmeroma draga in je pogostoma lahko priti do njih le po nelegalni poti, ki uvažalce potisne vse globlje na družbeno dno. Prebivalci zahtevajo odločnejši poseg policije, saj naj bi bila slovenska zakonodaja popustljivejša od tiste v državah zahodne Evrope. Vprašanje je seveda, čes ostrejši prijemi problem zasvojenosti zares učinkoviteje rešujejo, prav gotovo pa je res, da možnost zasvojenosti vedno obstaja in da je v uvodni fazi nemara sploh ni mogoče preprečiti.

Prvo srečanje z mamili, podobno kot pri zasvojenosti s cigareto, alkoholom, hrano, spolnostjo, največkrat nima slabega namena. Poskusiti pač velja tisto, kar menda pri-

naša prijetno počutje, če že ne užitek, in iz te lahkotnosti, pomešane z radovednostjo, verjetno izvira prvi stik s prej neznanom vabljivostjo. Slej ko prej se mlad človek odvisnosti zave, ko je že znotraj nje, jo težko prizna sebi, kaj šele drugim in zasvojenost se medtem poglubi ter pogloblja. Na pričetku ni nič problematičnega, težave se pričnejo, ko oseba ni več gospodar same sebe in to ali ono drogo preprosto mora uživati. In tu se problem šele zares odpre in ni več daleč trenutek, ko pride do konfliktna situacije v družini in tudi v družbi. Kar hočemo s tukajšnjim opisom izpostaviti, je prepričanje, da nikogar, ki je podlegel takšni ali drugačni zasvojenosti, ne smemo obtoževati in obeleževati, ker je pri mladih v večini primerov pričetek povsem slučajnost, drugačen kot pri odrasli osebi, ki zapade zasvojenosti pretežno zaradi povsem določene življenjskega razočaranja - zato torej tudi nimamo razloga, da bi obtoževali odraslo osebo. Resnične boj se prične - in tukaj velja samo to, da osebi v igri stojimo ob strani in ji pomagamo - ko se je treba z zasvojenostjo spopasti in jo premagati. In dokazano je, da v tem boju dokončno zmagati sploh ni lahko.

Ob nemajhnih družbenih prizadevanjih naj bodo ta torej še večja. In še močnejše naj postane naše prepričanje, da je zmaga nad zasvojenostjo možna, predvsem pa popolna tedaj, kadar povratnika sprejmemo medse brez kakršne koli sence očitka.

Janez Povše

Na dnu...

Rumena nevarnost?

Kdo od vas, drage bralke in bralci, ni bral knjig, ki so izšle v minulem stoletju in so v njih avtorji opozarjali na "rumeno nevarnost"? In kdo od vas ni slišal pripovedovanja staršev, če že sami tega na srečo niste doživeli, kako so pod fašizmom govorili o "rumeni nevarnosti"? In kdo danes pri nas še ni videl vseprisotnih kitajskih trgovcev, ki so stvarnost in ne več nevarnost, če so seveda kdaj sploh bili nevarnost?

Pa vendar ima človek občutek, da tudi danes gledamo na kitajske priseljenke kot na "rumeno nevarnost" in ne kot na del naše družbe, v kateri živimo. Res je sicer, da kitajski priseljenki čisto nič ne naredijo, da bi postali del naše družbe, saj se zvečine niti ne poskušajo integrirati v našo družbo, a dejstvo je, da so tu, da živijo z nami, da so del naše vsakdanje stvarnosti. In tu se odpira tudi vprašanje, zakaj je tako, kajti tudi naša družba bi morala medse sprejeti Kitajce in jih ne pustiti, da živijo mimo nas in ne z nami! V Trstu so, danes že pregovorno, ksenofobični Tržačani na lastni koži občutili njihovo prisotnost, ko se je po razsulu Jugoslavije spremenilo njihovo mesto. Trgovine, ki so jih dotlej imeli sami Tržačani ali pa italijanski trgovci z Juga, tudi Srbi in Slovenci, so kar naenkrat postale kitajske. Tam, kjer so propadli naši trgovci, so Kitajci najprej obesili svoje svetilke, "lampijončke" značilne rdeče barve, nakar so v prazne prostore nekdanje trgovine prinesli svojo "robo". Sprva samo majice in cenene čevlje, copate, nato pa tudi druge stvari. Nihče ne pove, kako drago plačujejo kitajski trgovci najemnine, večkrat tudi štirikrat, petkrat toliko kot naši ljudje, a plačujejo in molčijo, prodajajo svoje stvari naprej in živijo mimo nas.

V Gorici se je v nekaj letih zgodilo podobno, naši trgovci so po propadu Jugoslavije zvečine ostali brez kupcev, tudi zato, ker se na nove razmere niso pripravili. Starejši trgovci so zaprli trgovine, njihovi otroci niso nadaljevali z njihovim delom, marsikdo je tudi šel v stečaj, "faliral".

In tiho, zares tiho, so prišli Kitajci. Nikogar nič ne vprašajo, niti tega ne vemo, kako vedo, kdo je lastnik zapuščene trgovine, ne, kje najdejo denar za izjemno visoke najemnine, za luč, telefon, za davke. A tu so, kar mr-goli jih.

Sarkastično bi lahko zapisali, da jih je toliko kot Kitajcev. Na Travniku in v Gosposki ulici jih je v Gorici že toliko, še nekaj jih bo v kratkem prišlo!, da ima človek občutek, da se nahaja v londonski četrti Soho in ne več v Gorici. Sem časnikar, plačan zato, da sem raveden, kar sem sicer že po naravi. In zato seveda sprašujem in vsak dan vidim trgovce, ki so na Travniku in v mestu zaskrbljeni, kaj bo prinesel jutrišnji dan. Pred kratkim mi je nek slovenski trgovec, nima še petdeset let, povedal, da bo "najbrž zaprl", saj je "mesto dobesedno mrtvo, k meni ne pride skoraj nihče več."

Gospa pod našim uredništvom, ki prodaja usnjeno galanterijo, torbice in usnjene pase, je vsak dan bolj zaskrbljena, za sosedo ima že kitajsko trgovko, sama nima dosti kupcev. Zaupala mi je, socialna kontrola!, da tudi Kitajka "nima dosti dela" in se zato upravičeno sprašuje, kdo ji plačuje visoko najemnino in elektriko, "ko pa se sama komaj shajam!" Pošteno je priznala, da so takrat, ko so prišli k njej finančni stražniki, šli tudi k sosedu, Kitajki. Vse je bilo lepo in prav, a "jaz vseeno ne vem, kdo jim plačuje najemnino!"

Ko je pred kratkim prišel eden maloštevilnih avtobusov iz Slovenije v Gorico in pripeljal na Travnik iz Kranja lepo število upokoencev, so vsi zavili h Kitajki pod nami, nakupili so veliko majic in kavbojk za otroke veselo so se med seboj pogovarjali, slišal sem, kako so govorili, da se jim zdi skorajda nemogoče, da so dali za kavbojske hlače samo pet evrov.

"In še elastične so!" je dejala priletna profesorka, ki je veselo kazala prijateljici nakup za svojo vnučkinjo.

Ko smo že pri tem: isti večer sem od žene doma izvedel, da s Kitajci sploh ni vse tako slabo, kot se zdi na prvi pogled.

"Pred leti so bila kitajska oblačila za otroke zares pod vsakim nivojem, danes so najini otroci oblečeni vedno v kitajske majice in hlače. Hvala Bogu, da so v tej draginji tu Kitajci, puncni rasteta, hlače zanju lahko dobim po pet evrov, v navadni trgovini o tem lahko samo sanjaš. In še to ti povem: danes kupujem obleke za otroke velike ceneje kot pred leti," je bila povedna žena.

Ko se vsak dan odpravljam na delo, pred menoj ali tik za mano, odpelje tudi Kitajec z ženo, na eno od furlanskih tržnic gresta prodajati "robo". Je moj sosed, a poznam samo njegov obraz in večno vljuden nasmeh, ko se pozdraviva. Ni veliko, a bolje je od gledanja v tla furlanskega sosedu, ki nikogar nikdar ne pozdravi.

paljki@noviglas.it

Slovensko stalno gledališče je po daljšem brezvetrju, pa tudi občasnih nevihtah in grozečih brodolomih zaplulo v - upajmo - mirnejše in sončne dni pod vodstvom krmarja iz naših logov, ki mu je naše ustvarjalno morje blizu in sta mu njegova mediteranska širina ter raznolikost poznani, tako da bi zmogel, kljub včasih neugodnim vetrovom, pluti proti toku in mu, vsaj tako si želimo spremljevalci njegove izvirne izpovednosti, biti kos ter usmerjati to zamejsko gledališko barko varno mimo vseh zahrbtnih čeri proti svetlemu obzorju. Ta krmar je seveda Marko Sosič, režiser in pisatelj, ki se je povrnil v tržaški gledališki hram in si želi nadaljevati pred leti prekinjeno delo, da bi SSG spet zaživel v svoji odprtosti in razpoznavnosti in bilo privlačno za domače gledalce, za tiste iz matične domovine, pa tudi druge, s katerimi deli svoj življenjski prostor.

Zato smo nekaj dni po tržaški tiskovni konferenci, ki je bila prava odrska uvertura v novo gledališko sezono, obiskali umetniškega vodjo Marka Sosiča in z njim pokramljali o tem ponovnem izzivu, ki prav gotovo ni lahek, in zato mu ob zahvali za pogovor želimo srečno plovbo! Tako, da se bo SSG, kot metulj na zgibankah in lepakih, ki vabijo k vpisu abonmajev, osvobodilo vseh utesnjujočih spon in poletelo v jasnino novega dne.

S kakšnimi občutki ste se po daljšem premoru vrnili v SSG? Je bila odločitev težka?

Ja, odločitev v bistvu ni bila lahka, vendarle je bila odločilna vera v to, da je možno na neki način nadaljevati pot, ki je bila prekinjena pred časom in jo seveda vsebinsko oplemenititi in obogatiti. Občutki so bili mešani. Zdaj se počasi odteka vsa negativna energija, ki se je nabirala, čeprav je na posameznih obzirljivosti, tako da bo treba z delom in z dobrimi predstavami nadoknaditi neki izgubljeni čas.

Kakšne cilje ste si postavili pri načrtovanju letošnje sezone?

SSG imam enoletno pogodbo in ob koncu tega leta bom razumel, če bo ta pogodba podaljšana ali se bom sam odločil, če se bo podaljšala ali ne. Letošnja sezona je grajena v viziji daljšega obdobja, v viziji nekih misli, vsebin, ki jih bo treba skozi več let razvijati in utrjevati. Začetek tega je pravzaprav prisotnost štirih režiserjev različnih narodnosti, pravzaprav štirih jezikov, ki jih govori to mesto - Trst -, in obenem štirih dežel, ki so nam blizu. V tem vidim možnost, da se z leti, v kolikor bodo podprte moje ideje in misli, moje vizije, imenujmo jih tako, čeprav je ta beseda pretenciozna, ta prostor, seveda z gospodarsko, politično in kulturno podporo bodisi Italije kot Slovenije lahko razvije v neko zanimivo kulturno evrogigjsko stvarnost.

Iz poročil tiskovne konference ob predstavitvi nove sezone smo izvedeli, da dela, izbrana za letošnji repertoar, ne povezuje nikakršna vezna nit. S katerimi kriteriji ste potemtakem odbirali igre?

Rdeče niti ni, ker je nisem iskal in ni bila moja prioriteta napraviti skozi vsebine neki artikularni diskurz. Kriteriji izbire pa so bili ustvarjanje pogojev, od tekstih in režiserjih, za posamezne kvalitetne predstave in projekte. Rdečo nit lahko zasledijo sladokusci, oziroma rdeča nit sodi v neki drug nivo, ki ga letos ne vidim, in mislim,

da naš čas ni čas, v katerem bi tudi v življenju prepoznavali neke rdeče niti, saj se le-te ves čas lomijo.

Kako vam je uspelo v tako kratkem času povabiti v tržaško gledališče, ki je v zadnjih sezonah preživljalo finančno, pa tudi ustvarjalno krizo, znane slovenske in tuje režiserje?

To je bilo trdo delo, pri katerem mi je, moram poudariti, stala ob strani Valentina Repini, organizatorica in odgovorna za stike z jav-

različnih poti, o katerih je potrebno razmisliti.

Smem vprašati za ime kakega gosta?

Pri prvem projektu so gostje Matjaž Trebušon, Rok Vihar in Uroš Maček iz Mladinskega gledališča Ljubljana.

Izvenabonmajsko ponudbo in abonma za mladino bosta prvič s svojima predstavama sooblikovali tudi dve dramski skupini iz Goriške, dramski odsek PD Štandrež z delom A. Nicolaja

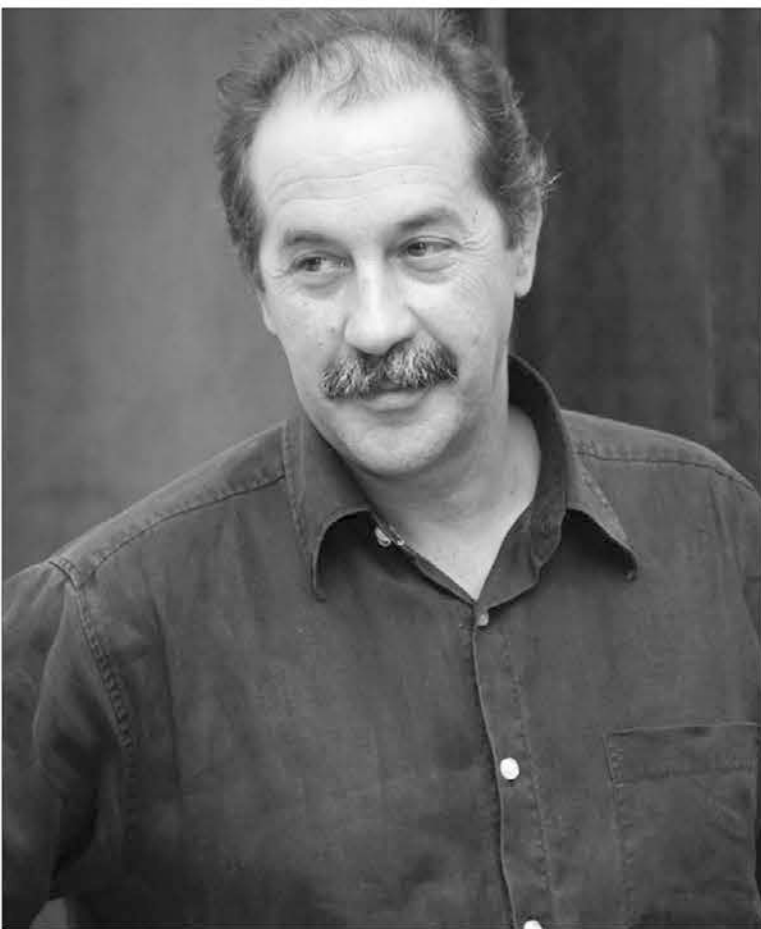

Foto DPD

nostjo. Povedati moram, da sem se najprej menil z režiserjem prve predstave, Diegom de Breo, ki je čakal, ali bom prevzel mesto umetniškega vodje ali ne, ostale režiserje pa sem naknadno dobil. Leti prihajajo prvič v ta prostor in tudi v tem se zaznava neka nova osvežitve. Dva bosta delala prvič v slovenskem prostoru, in sicer Jagoš Marković iz Beograda in Rita Maffei iz Vidma, medtem ko je Hrvat Lary Zappija že delal v slovenskem teatru, v PDG, sedaj SNG Nova Gorica. Diego de Brea prvič sodeluje s SSG.

Ali bo res mogoče, tudi s finančnega vidika, uresničiti vse, kar je napovedano v sporedu prihajajoče sezone?

To vprašanje mi je na javnem sestanku zastavil neki uslužbenec. V vprašanju je bilo čutiti prizvok kritike mojega prejšnjega časa v gledališču. Lahko odgovorim, da sem dobil neko načelno informacijo tega, v katerih okvirih se lahko uresniči program letošnje sezone. Mislim, da se bomo vsi trudili, da bo program ostal v danih finančnih možnostih.

Številčno skromno igralsko jedro SSG verjetno ne bo kos vsem programiranim predstavam. So zaradi tega predvideni gostje iz drugih gledaliških hiš?

Res, SSG ima trenutno številčno najbolj skromno jedro, kar jih je na Slovenskem, zato bo v prvem in zadnjem projektu nastopilo kar nekaj gostov. Sedaj ni sicer čas za neko individualno ovrednotenje posameznikov znotraj našega jedra. Mislim pa, da so dane take okoliščine, da bodo vsi pravilno dobili svoj prostor, in seveda, da se z dodatno igralsko močjo postavljajo temelji za solidno realizacijo predstav, pa tudi za možno razširitev našega ansambla. Okrog te razširitve je veliko

Stara garda, ki je bila na lanskem Linhartovem srečanju nagrajena kot najboljša predstava na Slovenskem v letu 2004, in gledališka skupina SŠ I. Trinko z izvirno igro Kam greš, mali človek?, ki si je prislužila dve nagradi na dveh italijanskih šolskih tekmovanjih, deželnem in vsedržavnem, ter vrsto nagrad na letošnjem 6. Zamejskem festivalu amaterskih dramskih skupin v Mavhinjah. Kako so naši mladi in odrasli ljubiteljski igralci sprejeli to povabilo, na katero si niso upali niti pomisliti? Želi s to gesto SSG se približati ljubiteljski kulturi in jo ovrednotiti?

Seveda, mislim, da so bili ljubiteljski igralci zadovoljni za to povabilo. Sodelovanje z ljubiteljskimi skupinami in društvi ter glasbenimi in drugimi kulturnimi ustanovami je ena izmed novosti letošnje sezone. Glede prisotnosti same ljubiteljske gledališke skupine moram povedati, da sem v program SSG povabil štandreški dramski odsek, ki že desetletja utrjuje visoko kvaliteto ljubiteljskega gledališča, katero je bilo pravilno ovrednotiti v prostoru gledališča in tudi samega Trsta. Ni mi bilo težko postaviti v repertoar ljubiteljski predstavi. Mislim namreč, da je treba preseči neke ustaljene "predsodke" do ljubiteljske dejavnosti; če je ta kvalitetna, in v tem primeru je zelo kvalitetna, ima lahko svoje mesto tudi v poklicni sezoni. Ljubiteljska gledališka dejavnost predstavlja vendarle tisto delavnico, v kateri se rojevajo neki novi gledališki profili. Pred mnogimi leti sem bil skeptičen in sem še, ker ni vse v tem, da ljubiteljske skupine postavljajo na oder čim več predstav. Pomembno je namreč, da predstave pravilno izbirajo in poglobljajo izbrano delo. Sk-

ratka, resno je treba delati. Igralski, gledališki poklic je krvav in ga ne moremo imeti za navaden hobby.

Se bo v SSG res porodila gledališka šola, o kateri je bil govor že pred leti, ko ste prvič umetniško vodili naše gledališče?

Ravno v teh dneh smo imeli nekaj sestankov v zvezi s tem in možnosti za uresničitev neke resne gledališke šole z nepretrganim delovanjem je več. Seveda to so stroški, ki jih je treba kriti. Obstajajo fondi, sredstva iz raznih virov, ne nazadnje iz Zavoda za poklicno izobraževanje, ki je dobil ponudbo Evropskega sklada, tako da bi se letos, morda že v januarju, začela neka informativna, teoretska oblika gledališke šolanja.

Kaj pa letošnja abonmajska kampanja? Veliki lepaki sicer že vabijo k vpisu, toda kako mislite, da se bodo na vabilo v gledališče odzvali obiskovalci naših dvoran?

Abonmajska kampanja je že stekla, podpora pri njej nudijo seveda tudi mediji, predvsem pa združenje Kinemax, s katerim sodelujemo in z njim ponujamo abonma z imenom Abonmax, tj. ogled šestih predstav v SSG in desetih filmov. Ob tej podpori smo si lahko privoščili obsežnejšo in vidnejšo kampanjo, ki je stekla v različnih oblikah. Ena od teh so veliki plakati, ki niso tako dragi, kot bi si lahko ljudje mislili. Cena le-teh je namreč veliko nižja od tistih, ki smo jih imeli v prejšnjih letih. Primorski dnevnik, Novi glas in drugi mediji bodo podprli abonmajsko kampanjo. V kinodvoranah se bodo vrtili spoti o gledališču in vabili tudi italijanske gledalce na predstave z italijanskimi nadnapisi. Distribucija naših programov bo stekla na deželni ravni. Zgibanke je 55.000; na voljo bodo v prodajnih kioskih in po družtvih. Moram reči, da sem zelo vesel novega upravnega ravnatelja, Tomaža Bana, ki je dobro zastavil kapilarno delo pri pridobivanju novih abonmentov z akvizitirji. Začetek se mi zdi dober.

S kakšnimi besedami bi prepričali naše bralce, naj se odločijo za gledališki abonma SSG, ko se jim od vseh strani ponujajo raznolike zanimive prireditve za vse okuse?

Gledališče v tem času takega življenja, kakršno je okrog nas, z zavestjo mora biti prostor duhovnosti.

Ko ste sedaj z dušo in telesom spet predani našemu gledališkemu ustvarjanju, bo morda poniknila vaša pisateljska žilica?

Ker poznam delovanje svojega bioritma, bi bilo iluzorno misliti, da bi se po dveh letih pisanja lotil novega literarnega dela. Vendar upam, da bom ob pomoči, ki jo imam sedaj, tudi upravnega ravnatelja, dobil neko normalno dimenzijo in kvaliteto življenja in bi znotraj nje našel prostor tudi za neko refleksijo in autorefleksijo.

Z upravnim ravnateljem ob sebi je vaše delo verjetno drugačno, kot je bilo pred leti.

Absolutno. Pozabil sem že, kako je to dobro. Biti zadolžen za obe funkciji je bilo zelo trdo, tudi zato, ker so se takrat uvajale novosti in dela je bilo ogromnega. Če bi šli po ustaljeni poti, začrtani že pred leti, če ne bi se spuščali v novosti, od nadnapisov in poskusa uveljaviti gledališče v italijanskem prostoru do festivalov itd., bi bilo drugače. Za spekter čisto fizične zmogljivosti je bilo vsega preveč, o drugih stvareh pa raje ne bom govoril.

Iva Koršič

Odgovor zvestemu bralcu

Gre za vprašanja stvarnosti ali miselnosti tega sveta

Dragi "zvesti bralec", pozorno sem prebral Vaše pismo, ki je res zelo zanimivo, saj ste napisali to, o čemer razmišljajo mnogi drugi na enak ali podoben način. Iskreno moram priznati, da se mi zdi Vaš slog prepoznaven, toda nič za to, upoštevajoč vsebino, ki ste jo javnosti posredovali v svoji resnici na ljubo. V vsakem zapisu najdemo ključne besede, s pomočjo katerih lahko človeka razumemo - mislim takrat, ko se oseba izpove - in to ste tudi Vi pogumno naredili. Ugotavljam, da je bistvo težave, ki ste jo v zapisu osvetlili, prav neskladje med tem, kar verjamete, in - za Vas - porazno stvarnostjo, katere del se čutite tudi Vi - kot ste dobesedno zapisali. Prav to dejstvo je pohvalno, saj ko človek uvidi v sebi težavo in to na jasn način, je na poti lastne rešitve in osvobajanja, posledično pa se neha prvenstveno ubadati s tem, kakšni so drugi. In to je pot odrešenja! V nasprotju s stališčem nekaterih, ki ga tudi sicer večkrat slišim, da "jaz sem tak in tak ostanem". Tak človek podlega skušnjavi, da

"se ne vzame" korenito v roke, in svet ali drugi okrog njega postajajo napačni, ker niso zgrajeni po njegovi podobi ali zamisli. Vprašanje, ki ste ga nam v svojem pismu tudi postavili, je vprašanje stvarnosti

mi ne morejo zagotoviti notranjega veselja in notranje svobode. V tem so zelo zanimive psihične podzavestne dinamike pri vsakem človeku, ker prav tam, v globini naše psihe, se takšni mehanizmi

tranje svobode, navzame tistih navad, ki ga notranje usuznjujejo, ki mu ne omogočajo polnega duhovnega in človeškega zrelega zadiha. Drugače povedano - smo bolni zaradi naše osebne zgodovine oziroma ran, ki jih nosimo v sebi. Zakaj se človek za teka v televizijo, v hrano, v pijaco, v slabo govorjenje, v spolnost, v nezvestobo, v hinavske držbe itd., čeprav je bil krščansko vzgojen in morda celo prihaja iz tako imenovane "zgodovinske" družine ali pa tudi ne? Ker so v njem neugašene - kot žerjavica - rane, ki ga vlečejo v "svet", da kompenzira svojo atektivnost z iluzornimi navadami, ki se jih zgoraj naštel. Prej ali slej bo napetost v njem samem tako narasla, da ali zapusti Boga še na miselni ravni, če se je

imel za vernega, ker ga je že v praktičnem življenju zapustil, ali pa da začne živeti čisto na shizofren način, to je da eno govori, drugo pa dela. Npr. človek, ki zahteva točnost, ki se sklicuje na vsa možna pravila v vseh okoliščinah in na vse možne načine..., nato pa vidiš, da, ko gre zanj, se jih sploh ne drži, razumeš, da je v njem je nekaj neuskklajenega.

imel za vernega, ker ga je že v praktičnem življenju zapustil, ali pa da začne živeti čisto na shizofren način, to je da eno govori, drugo pa dela. Npr. človek, ki zahteva točnost, ki se sklicuje na vsa možna pravila v vseh okoliščinah in na vse možne načine..., nato pa vidiš, da, ko gre zanj, se jih sploh ne drži, razumeš, da je v njem je nekaj neuskklajenega.

imel za vernega, ker ga je že v praktičnem življenju zapustil, ali pa da začne živeti čisto na shizofren način, to je da eno govori, drugo pa dela. Npr. človek, ki zahteva točnost, ki se sklicuje na vsa možna pravila v vseh okoliščinah in na vse možne načine..., nato pa vidiš, da, ko gre zanj, se jih sploh ne drži, razumeš, da je v njem je nekaj neuskklajenega.

Ali pa človek, ki govori, kako je skupnost pomembna in lepa, pa jo z lastnim jezikom ruši, ali pa ko se kdo vtika v stvari, ki se ga ne tičejo, in sproža po nepotrebnem prepire, ali pa ko kdo želi, da bi skupnost čimbolj zaživela in ne da popolnoma nič od sebe, da bi nekaj zanjo storil. Ta neuskklajenost okuži še druga področja psihe posameznika, tako da imamo pred seboj več primerov egoizma. Takšni ljudje se prej ali slej na verski področju ohladijo, niso duhovno sveži, ne poznajo Boga, če ne le po imenu.... Ker je danes prav največje pomanjkanje ne toliko duhovnih poklicev, verjemite mi, ampak čuta Boga pri tako imenovanih vernih ljudeh, skupnost je žal večkrat "podjetje" neodrešenih egoistov, ki ga duhovniki samo upravljajo, ne pa živ organizem ljubezenskih in osvoboditelskih odnosov. Zato je "odpad" iz krščanskih in župnijskih skupnosti toliko večji. Dragi bralec, odprite svoj grob, grob svojega srca in pustite, da Vas Duh osvetli v tem Vašem neskladju. In odločite se vendar uskladiti svoje življenje s svojo vero in boste postali notranje zagotovo bolj srečni! Duhovniki (za večino teh trdno verjamem, da so pravi in dobri duhovniki), v nasprotju s tem, kar ste zapisali, dragi "zvesti bralec", niso samo ljudje, kot tudi Vi niste samo človek, ampak nosite v sebi, v svoji čisti človeškosti nekaj božjega, ki Vas naredi podobnega in sličnega Bogu, in to je dar ljubezni. Prav zaradi Vašega zakonskega zakramenta niste prepuščeni samemu sebi, ampak je Kristus med Vami in ženo. Nihče Vam ne more pomagati,

kvečjemu Vam duhovnik lahko da ključ, kako duhovno živeti, da postanete notranje svobodni, ljubljeni in ljubeči, korak pa morate narediti sami, kakor ga mora duhovnik narediti sam zase, v svojem življenju. Čeprav vem, da obstaja nezvestoba, ne vem, koliko je je pri duhovniškem in zakonskem poklicu. Duhovniki vedo po navadi za zakonce in je zanimivo, da zakonci vedo za duhovnike - in koliko neprimernih, neresničnih in tudi nesrečnih govoric je pri vsem tem - vendar to ni bistveno, bistveno je, da je v Bogu vse mogoče, da v Njem vse postaja novo in da se vsak pobejen grob - citiram Vas - lahko odpre, da v njem zasije luč odrešenja. Moja pot me je pripeljala do te duhovne izkušnje in verjemite mi, se je do sedaj splačalo hoditi po tej poti! Zagotavljam Vam, da kdor potrebuje duhovnika, ga bo poiskal in ga bo tudi našel. Zdi se mi, da ni največji problem pomanjkanje duhovnikov, torej, ampak pomanjkanje Boga, in to ne med ateisti, ampak med kristjani samimi, ki žal največkrat poznajo premalo samospoštovanja, nasprotno pa preveč samopomilovanja in se nimajo za ljubljene, ampak se imajo za žrtve neljubljenosti, ker niso doumeli še s srcem, dušo in telesom Sv. pisma. V takih okoliščinah bo tudi nove duhovniške poklice težko videti rasti, ker ti potrebujejo širine Duha, ne pa človeške ozkosti! Gospod govori: "Kdor je izmed Vas brez greha, naj prvi vrže kamen (Jn 8,7)" in "Pojdi in odslej ne greši več! (Jn 8,11)". S spoštovanjem in Bog z Vami.

p. Mirko Pelicon

Ni šlo za svete vojne

Križarji in razcvet Evrope

Čerki še vedno očitajo križarske vojne kot enega največjih madežev v njegovi zgodovini ali kot veliko sramoto za Cerkev. Vendar se Cerkev tu nima česa sramovati. V tem času so muslimani zasedli ves južni del bizantinskega cesarstva, po zasedbi severne Afrike so prišli na Sicilijo in na Iberski polotok. Prodrli so do znanega romarskega svetišča v Komposteli, zato se je pri kristjanih rodila zamisel za obrambo.

Kristjani niso nikoli poznali kot idejo svete vojne, zato tudi križarske vojne niso bile nikakršne svete vojne. Šlo je za pravično ali dovoljeno vojno. Ideja, da bi se krščanska vera uporabila kot ideja proti islamu, pa se je porodila kot protitež proti muslimanskemu džihadu ali muslimanski sveti

vojni. Arabsko cesarstvo je bilo v tem predelu najmočnejše in je pozitivno vplivalo tudi na Evropo. Imelo pa je tudi negativen vpliv v tem, da se so tudi Evropejci začeli nagibati k temu, da bi svoje vojaške pohode podprli tudi z vero, kot to počenjajo Arabci. Evropejci so šli osvobajati svete kraje, zato je tedaj šlo za osvobodilni boj. Muslimane naj bi potisnili tja, od koder so prišli. Zanimivo je, da se je malokdaj govorilo, da je v času križarskih vojn pri Arabcih šlo za islamsko vojno, torej izrazito versko vojno, v imenu Alaha, kar je bil džihat ali verska dolžnost.

Pa še na nekaj ne smemo pozabiti. V tistem času je bila Evropa v veliki demografski rasti. Ljudje so se razseljevali in tako prinašali v okolje, kamor so prišli, nove

navade in tudi nove zahteve, in to ne samo na kulturnem, ampak tudi na miselnem področju. Napočil je čas velikih kulturnih izmenjav, kar je Evropi omogočilo nov razcvet. Pojavilo se je zgodnje meščanstvo, ustanavljale so se univeze in številni študentov in profesorjev je hitro rastlo.

Sodobni zgodovinarji zatrjujejo, da bi brez križarskih spopadov islam podjarmil Evropo, tako pa je še bil čas, da je v Evropi dozorela katoliška civilizacija. Prav tako križarske vojne niso bile nikakršne misijonske vojne, kot se še vedno kje lahko prebere, saj niso imele namena širiti krščanstva. Križarji so dobro vedeli, da krščanstva ni mogoče širiti z mečem, saj je to v nasprotju s krščansko vero.

Popolno nasprotje pa je Mohamedovo učenje, ki razglašja, da je v moči dokaz, da je Alah z njimi. Mohamed je zavladal z vojaški-

mi in političnimi posegi, obenem je kršil natančna pravila vojskovanja, saj je imel največje zmage prav tedaj, ko se je po arabskem plemenskem pravu bilo prepovedano vojskovati. Tako je Mohamed gradil svoje islamsko kraljestvo po svojih pravilih in po pravilih džihadu, to je vojne proti tistim, ki ne priznavajo islama. Po džihadu gre vsak islamski bojevnik po smrti v nebesa, kjer mu bodo stregle lepe mladenke. Ta logika vodi tudi današnje teroriste. Umreti v džihadu je za pravovernega muslimana še vedno nekaj veličastnega. Krščanstvo pa se je vedno zavdalo, da je uporaba orožja v takem primeru slaba. Tako križarske vojne niso imele namena širiti krščanstva, ampak na ozemlju, ki je nekoč že pripadalo kristjanom, vzpostaviti prejšnje stanje, da se bosta nemoteno odvijali trgovina in romanja.

Ambrož Kodolja

Kratke

Vabljeni prevajalci in tipkarji!

G. Dušan Jakomin, postulator v postopku za beatifikacijo msgr. Jakoba Ukmarja, išče prostovoljce, ki bi pomagali prevajati Ukmarjeve govore iz slovensčine v italijansčino. Javijo se lahko tudi osebe, ki obvladajo računalnik in bi bile pripravljene pretipkovati gradivo. Zainteresirani naj kličejo g. Jakomina na tel. št. 328 1395532.

Uran: Srečanje mladih v Stični dobra injekcija življenja

Nedeljsko rečanje mladih v Stični je po besedah ljubljanskega nadškofa Alojza Urana lahko dobra injekcija življenja, ki jo slovenski prostor zelo potrebuje. "Vesel sem, da se toliko mladih odloči, da pridejo skupaj in se tudi kot Kristjani povežejo," je sredi dogajanja na samostanskem dvorišču v Šentvidu pri Stični, kjer se je po ocenah organizatorjev kljub slabemu vremenu zbralo 8500 mladih iz vse Slovenije, dejal msgr. Uran. "Stična je praznovanje mladosti in mladostne vere. Upam, da bodo mladi, ki se letos srečujejo v luči evharistije, imeli notranjo Božjo moč, da jo bodo posredovali naprej tako, da bi se evharistija poznala v življenju!" je še poudaril msgr. Uran, ki je v nagovoru v Stični mlade pozval, naj ljudem pokažejo sposobnost odpustanja, občutljivost za potrebe drugih, zavzetost za bližnjega, predvsem pa, da živijo iz Kristusa.

26. NAVADNA NEDELJA

Ezk 18, 25-28; Ps 25; Flp 2, 1-11; Mt 21, 28-32

Jezus govori o Božjem kraljestvu v prilikah. Ljube so mu zlasti tiste iz kmečkega okolja. Vиноgrad in viničarji približajo tudi današnjemu človeku, kakor nekoč velikim duhovnikom in starešinam ljudstva, skrivnost Božjega kraljestva (Mt 21, 28).

Jezus vedno in povsod govori, da je vstop v kraljestvo vabilo; človek ga namreč lahko zavrne. Današnji evangelij nas uči, da je sprejetje sodelovanja, dela v Božjem kraljestvu, pa tudi odklon zaviti v skrivnost človeške duše. Neodločnost in ravnodušnost, nezanimanje za svet duha se med seboj prepletajo. Kdo more tedaj soditi o stanju posameznika? Kajti ljudje so podobni Savlu, ki ga Kristus v hipu spreobrne. Avguštna pa omehčajo dolgoletne materine molitve in solze.

Nekoč so marsikje po naših vaseh možje med

nedeljsko sv. mašo posedali zunaj cerkve s cigareto v ustih. Vsi dušni pastirji niso mogli posnemati g. V. Ščeka, ki je te može šel zlepa iskat izven cerkve med poroko, celo med birmovanjem in prvim obhajilom, da ne govorimo o pogrebih.

Vsekakor so tudi ti poklicani v Božje kraljestvo, kakor cestinarji in nečistnice (Mt 21, 11). Jezus daje zgled cestinarjev, ki so veljali za izsiljevalce, oduhuje revnih ter imenuje tudi nečistnice zato, da nas vse skupaj prisili, da bomo ponižni, zadnji, usmiljeni. Naj se ne prodajamo za denar. Naj ne sodimo drugih. Današnje drugo berilo spada tudi v druge čase med letom, npr. v nedeljo trpljenja našega Gospoda, toda še najprej spada v naš vsakdan. Saj ponižnost ima drugega za boljšega od sebe (Flp 2, 3).

Bog je prišel reševati grešnike, ne pravičnih in svetih. Zdravnik je, pravi, za bolne, ne za zdrave (Mt 9, 10.12-13).

Jezus ne neha ponavljati in opominjati, naj bomo usmiljeni in dobri do vseh.

Današnja blokoda veliko naših mož in fantov,

a tudi žena in deklet glede obiska in sodelovanja pri skupnem bogoslužju, zlasti ob nedeljah in praznikih, premaga samo skupno opominjanje v Kristusu, spodbujanje iz ljubezni, občestvo Duha, sočustvovanje in usmiljenje, skupnost misli in ljubezni, da smo ene duše in enega srca ter mišljenja. Nobeno delo naj ne bo iz prepirljivosti in praznega slavoheleja. Zgled dobimo pri našem Gospodu. Drugi del berila prepisem dobesedno: "Čeprav je bil namreč v Božji podobi, se ni oklepal svoje enakosti z Bogom, ampak je sam sebe izničil, tako da je prevzel podobo hlapca in postal podoben ljudem. Po zunanjosti je bil kakor človek in je sam se bode ponižal, tako da je postal pokoren vse do smrti, smrti na križu. Zato ga je Bog povzdignil nad vse in mu podelil ime, ki je nad vsakim imenom, da se v Jezusovem imenu pripogne vsako koleno teh, ki so v nebesih, na zemlji in pod zemljo, in da vsak jezik izpove, da je Jezus Kristus Gospod, v slavo Boga Očeta" (Flp 2, 1-11 zlasti vv. 6-11).

Bistvo greha, tudi izvirnega, je nepriznanje Boga kot stvarnika vsega. Je nevhvaležnost in na-

dutost, je tudi slepota. To se pokaže v današnjem evangeliju v priliki o dveh sinovih.

Prvi sin trmoglavo odkloni očetovo voljo, a se potem skesa, se premisli in gre delat v očetov vinograd; medtem ko drugi sin leno, nepremišljeno, lahkotno in lažljivo vara očeta.

Podobno ravnajo tisti, ki se zviška posmehujejo veri in poštenju. So samozadostni. Jezus jih ne prisili k delu, k veri. Pusti jim svobodno voljo. Tudi sam pri tem trpi, kakor ob primeru Juda Iskarijota.

Lahko se čudimo Božjim mislim in njegovim potem, a ne bomo razvozlati uganke takega zdržanja. In: zakaj toliko trpljenja, zakaj toliko nesreč in nasilnih smrti, zakaj toliko smrti otrok zaradi lakote?

A dolžni smo tudi mi oznanjati Božje kraljestvo tako, da spreminjamo misli, besede in dejanja. Dolžni smo moliti in delati, da pride k nam Božje kraljestvo, saj smo sodelavci Boga. Zato sooblikujemo svet v dobrem.

Danes, na Slomškovo nedeljo, se zaupajmo našemu svetniškemu škofu, da bomo vredni lepših časov, zlasti srečne večnosti.

Duhovniki pomagajo vsem. Pomagaj vsem duhovnikom.

39 tisoč škofijskih duhovnikov vsak dan oznanja evangelij po župnijah med ljudmi in nudi vsem ljubezen, tolažbo in upanje.

Da bi lahko nadaljevali svoje poslanstvo, potrebujejo tudi tvojo konkretno pomoč: prispevek za vzdrževanje duhovnikov.

Te darove zbira Osrednji inštitut za vzdrževanje duhovnikov (Istituto Centrale Sostentamento Clero), ki jih razdeli med vse duhovnike, zlasti med tiste, ki delujejo v najbolj potrebnih skupnostih in bodo tako lahko računali tudi na velikodušnost vseh.

Če želiš vedeti, kako lahko prispevaš svoj dar, kliči brezplačno številko **800.01.01.01**

Darovi za vzdrževanje duhovnikov. Podpora številnim za dobro vseh.

Svoj prispevek lahko nudiš na štiri načine:

- Poštni tekoči račun št. 57803009
- Kreditne kartice: s kartico CartaSI in s klicem na brezplačno telefonsko številko 800.82.50.00 ali prek interneta na naslovu www.sovenire.it
- Bančno nakazilo na glavnih italijanskih bankah
- Neposredno na Inštitutu za vzdrževanje duhovnikov (Istituto Sostentamento Clero) v svoji škofiji

Prispevki so odtegljivi:

Kdor želi, lahko svoje prispevke Osrednjemu inštitutu za vzdrževanje duhovnikov (Istituto Centrale Sostentamento Clero) v znesku do največ 1032,91 evrov letno odbije od celote svojih prihodkov za izračun davčne prijave Irpef ter povezanih deželnega in občinskega dodatka.

CHIESA CATTOLICA - CEI Conferenza Episcopale Italiana

Kratke

Baklada sovodenskih krvodajalcev

Društva krvodajalcev ne poznajo počitka in dopusta, saj je potreba po krvi žal vsakdanja stvarnost. Razne sekcije in društva krvodajalcev zato radi prirejajo najrazličnejše izvirne pobude, da sensibilizirajo javnost in zlasti mlade spodbujajo k velikodušnemu darovanju krvi; to je za darovalca majhna žrtev, prejemniku pa velikokrat pomeni življenje. Lep način, kako mlade povabiti, da se odločijo za darovanje krvi, so bili uspeli poletni nogometni turnirji; udeleževali so se jih namreč lahko samo krvodajalci. O tekmah v javnosti sicer ni bilo veliko govora, toda turnirji so bili in mladim gre zato iskrena pohvala. Pred nami je nova pobuda društva krvodajalcev iz Sovodeni, ki bo v soboto, 24. septembra, organiziralo baklado pod geslom Najlepši je dar, ki ga znamo darovati drugim. Prireditev, katere izkupiček bo šel za dom Via di Natale iz Aviana, bo potekala pod pokroviteljstvom občine in Zadržne banke Doberdob in Sovodnje ter v sodelovanju z društvi in župnijami. Vsi torej tople vabljeni v soboto ob 19.30 v športni center društva Vipava na Peči, kjer se bo baklada začela!

Praznik Na Britofu v Podgori

Člani prosvetnega društva Podgora nam bodo letos obudili spomine na stari praznik grozdja in petja. Dramska skupina in MePZ Podgora, MS Akord in učenci 5. razreda OŠ J. Abram iz Pevme bodo v nedeljo, 25. t.m., nastopili na prireditvi Na Britofu, ki bo pred cerkvijo v Podgori v popoldanskih urah. Na prireditvi bo spregovoril odgovorni urednik Novega glasa Jurij Paljk, prireditev je v režiji Lidije Jarc, na harmoniko pa bo spremljal Mirko Špacapan. Vsi tople vabljeni!

Praznik Rožnovenske Matere Božje

Praznik Rožnovenske Matere Božje v župniji sv. Justa muč. v Podgori bo tudi letos v znamenju molitve rožnega venca v cerkvi, ki bo od 26. do 30. t.m. vsak dan ob 18.30. Ob 19. uri bo maša; v soboto, 1. oktobra, uro kasneje, ker bo ob 15. uri odbojarski turnir med krajevnimi skupnostmi. V nedeljo, 2. oktobra, bo ob 9. uri maša v slovensščini, uro kasneje v italijansščini, ob 14.30 rožni venec, homilija in slovesna procesija, ki jo bo spremljala godba na pihala iz Nabežine. Ob sklepu tradicionalna prodaja štrukljev in srečolov v dobrodelne namene.

V goriškem Kulturnem domu predstavili Koncert na meji

Koncert na meji v znamenju popularne glasbe

V ponedeljek, 19. t.m., so v Kulturnem domu v Gorici na posebni tiskovni konferenci predstavili Koncert na meji, kot so poimenovali koncert italijanskih in slovenskih glasbenikov na trgu pred svetogorsko železniško postajo. V petek, 23. septembra, bosta ob 20.30 glavni zvezdi večera gotovo pevki Elisa in Tinkara Kovač, nastopili pa bodo tudi Vlado Kreslin, Bruno Lauzi ter goriške pevke Tatjana Mihelj, Gabriella Gabrielli in Cristina Mauro ter vrsta drugih glasbenikov. Ravnatelj Kulturnega doma v Gorici Igor Komel je na tiskovni konferenci poudaril, da Koncert na meji prirejajo v sodelovanju z vrsto slovenskih in italijanskih organizacij predvsem zato, da bi se na meji ob glasbi in slovenskem, italijanskem in furlanskem petju družili ljubitelji glasbe, "ki premaguje še take meje".

Igor Komel je izrecno podčrtal, da gre pri organizaciji koncerta za velik podvig slovenskih in

vseitalijansko znana pevka iz bližnjega Tržiča.

"Na Goriškem so v polnem teku priprave na glasbeno prireditev Koncert na meji", je še povedal Komel in označil koncert za osrednji goriški poletni glasbeni dogodek, ki bo na sporedu v petek, 23. septembra 2005 (s pričetkom ob 20.30), na "skupnem goriškem trgu", t.j. na Trgu Transalpina v Gorici in Trgu pred železniško postajo v Novi Gorici. Nastopajoče

pevce bo na koncertu spremljal orkester Karmelos pod vodstvom dirigenta Valterja Sivilottija. Povezovalec večera pa bo zamejski "showman" Andro Merku'.

Na tiskovni konferenci so poleg Igorja Komela spregovorili še Marjana Remijaš za slovensko družbo Hit, Edip Prašovič za GONG festival iz Nove Gorice,

Alberto Zeppieri za združenje Numar un iz Vidma, ravnatelj Kulturnega doma pa je tudi naštel vse, ki sodelujejo pri koncertu, in teh je zares veliko.

"Osrednja organizatorja sta gotovo Kulturni dom in goriška občinska uprava, pomembno pa je, da sodelujejo tudi Zveza slovenskih kulturnih društev in Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice, kot seveda ne smem pozabiti družbe Hit, Kulturnega doma iz Nove

Tinkara Kovač

italijanskih navdušencev in kulturnih združenj, kot je tudi povedal, da meje med Republiko Slovenijo in Italijo leta 2007 ne bo več in bo takrat možno organizirati koncerte kjerkoli, na meji pa več ne. Po Komelovem mnenju pa je na področju premagovanja meje potrebno še veliko narediti in "prav tu lahko veliko naredita znani pevki Tinkara in Elisa, prva primorska pevka, druga pa

Elisa

Gorice, GONGFESTA, združenja Numar un iz Vidma ter društvo Progetto musica in Asile iz Tržiča," je povedal Komel.

ZUT

In memoriam

Po večno plačilo je odšla Zdravkica Jericijo

Po krajši boleznici je pokojno odšla k Bogu Zdravkica Jericijo, rojena v Avčah 7. 1. 1924, sestra g. Stanka Jericija, profesorja, skladatelja in dirigenta, kaplana v travniški cerkvi sv. Ignacija, v kateri nad štirideset let poštvovalno vodi slovensko nedeljsko bogoslužje ob 9. uri. Sestra Zdravkica mu je na njegovem duhovniškem popotovanju, ki ga je iz rodni Avč nad Kanalom popeljala v različne župnije bližnje Furlanije in v travniško cerkev, skrbno stala ob strani. To njeno odliko je poudaril g. nadškof Dino De Antoni, ki je izrazil sožalje

g. Jericijo in spregovoril nekaj besed o njej pri pogrebnici sv. maši v cerkvi sv. Ignacija, v soboto, 17. t.m. G. nadškof je gospo Zdravkico opisal kot blago globokoverno, čutečo dušo, ki se je vsa predajala svojemu poslanstvu v skrbi za brata duhovnika in za cerkev. Tudi g. Jericijo, ki je z žalostjo v srcu in glasu vodil mašni obred v somaševanju s šestimi duhovniki, gg. Cvetkom Žbogarjem, Jožetom Vidrihom, župnikom iz Levpe, Adelchijem Cabasom, generalnim vikarjem goriške nadškofije, Giuseppom Baldasom, Luciom Comellatom, travniškim

župnikom, in Ninom Comarjem, ravnateljem duhovniškega doma v Gorici, je o njej spregovoril kot o ljubeči, pravični duši, ki je svoje življenje vdano razdajala med služenjem Bogu in pridnostjo ob opravljanju svojega dela. Bila je namreč natančna, vestna šivilja. Kdor jo je poznal, lahko potrdi, da je za vsakogar imela primerno, prijazno besedo in veder obraz. Ganljivo pogrebno mašo so, ob prisotnosti sorodnikov in znancev, na orgle spremljali profesorja Lojzka in Andrej Bratuž, s petjem pa slovenski travniški pevci. Zdaj, ko na goriškem pokopališču čaka vstajenja, naj ji Bog nakloni večni mir in pokoj ter bogato plačilo v nebesih za vse, kar je dobrega napravila v svojem dolgem in duhovno bogatem življenju.

IK

Vprašanje oskrbovanja šolskih menz

Starši predšolskih otrok, vztrajno naprej!

Prejšnji teden smo pisali o tem, da je goriška občinska uprava z novim šolskim letom odvezla združenjem staršev predšolskih otrok upravljanje šolske menze. Na prve znake negotovanja staršev je občina odgovorila, da svojih sklepov ne bo spreminjala. Prejšnjo sredo, 14. t.m., pa se je na srečanju v prostori nekdanjega zavoda Lenassi nekaj le premaknilo. Okrog 40 staršev se je namreč sestalo z občinskim odbornikom Maurizioom Salomo-

nijem in vodjo občinskega urada za vzgojne storitve Manuelo Salvadei. Prisotni matere in očetje, predstavniki odborov iz slovenskih vrtcev iz ul. Brolo in Štandreža ter italijanskega vrtca Agazzi v ul. Palladio (med njimi je bil tudi pokrajinski odbornik Marko Marinčič), so nazorno prikazali delovanje sorodnih odborov ter dokazali, da so za dobro otrok večkrat naredili celo to, česar občina ni zmogla. Občinska predstavnika sta na koncu le pristala na možnost,

da bi združenja staršev lahko tudi vnaprej oskrbovala menze, tako da bo občinska uprava z njimi sklenila konvencijo; to pa bo možno, le če se vpišejo v seznam pravno priznanih združenj.

O vsem tem so številni starši otrok vrtca Brolo razpravljali tudi v ponedeljek, 19. t.m., na svoji skupščini. Potem ko so soglasno sklenili, da si želijo še naprej prizadevati, da bi ohranili organizacijo menze, so se že menili o tem, kateri naj bi bili naslednji koraki, da bo Združenje otrok slovenskega vrtca Brolo postalo neprofitna organizacija "onlus" po zgledu drugih uspešnih izkušenj iz nekaterih občin videmske pokrajine. Do lani je omenjeno združenje nudilo obroke po znatno nižji ceni, kakovost hrane je bila gotovo boljša, poleg tega pa je financiralo tudi številne didaktične dejavnosti. Zaradi vsega tega bi bila ukinitvev združenja res velika škoda. Zato se bodo starši - z bornato predsednico Francozco Bartoli in odbornikom Marinčičem na čelu - v tem tednu še enkrat srečali z zastopniki občinske uprave ter se pogovorili o tehničnih vidikih postopka.

PD Štandrež

Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin

Program predstav:

Nedelja, 9.10.2005, ob 17. uri

Amatersko gledališko društvo Kontrada - Kanal

Carlo GOLDONI

NERGAČ

komedija

Nedelja, 6.11.2005, ob 17. uri

Gledališče pod Kozolcem -

Šmartno ob Paki

Nicola MANZARI

MRTVI NE PLAČUJEJO

DAVKOV

komedija

Sobota, 26.11.2005, ob 20. uri

Gledališka skupina K.D. Svoboda Izlake

Roderich BENEDIX

ZAKONSKE ZMEŠNJAVE

Nedelja, 11.12.2005, ob 17. uri

D.P.D. SVOBODA ŽIRI

Dramska sekcija

Carlo GOLDONI

SLUGA DVEH

GOSPODARJEV

komedija

Sobota, 21.1.2006, ob 20. uri

Premiera

Nedelja, 22.1.2006, ob 17. uri

Abonmajnska predstava

PD Štandrež - dramski odsek

Ivo BREŠAN

HAMLET V SOSEDNJI

VASI

Režija Jože HROVAT

Vse predstave bodo v župnijski dvorani "Anton Gregorčič" v Štandrežu.

Informacije: Božidar Tabaj 0481 20678 - David Vižintin 0481 21332

Prodaja in rezervacija: Katoliška knjigarna - Gorica / Župnijski dom "A. Gregorčič" - Štandrež

Vsako nedeljo od 11. do 12. ure in vsak ponedeljek od 19.30 do 20.30

Abonma 5 predstav 22,00 , znižano 15,00 *; posamezne predstave 6,00 , znižano 4,00 *

*Študenti - starejši od 70 let - društvene skupine in družine

Vabljenil

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Skupina Akord v občini Tonadico

Petje in umetniški užitki v tridentinskih gorah

V nedeljo, 11. septembra, je moška pevska skupina Akord iz Podgore gostovala v občini Tonadico v tridentinski pokrajini. Goričani so bili gostje občinske uprave in so s petjem sodelovali pri glavni nedeljski cerkveni maši. V pozdravu jih je mašnik označil kot pomočnike pri ustvarjanju skupnega evharističnega češčenja Boga v različnih jezikih, kot skupno Božje ljudstvo. Pevci Akorda so pod vodstvom

dr. Mirka Špacapana ubrano in dovršeno izvedli slovenske in latinske liturgične skladbe kar ob mašnem oltarju. Lep aplavz ob koncu jim je vsekakor bil v plačilo za napor in trud, ki ga tako gostovanje predstavlja. Po maši jim je podžupan priredil sprejem v vaški gostilni, nato pa jih je pospremil na ogled občinske palače, kjer so podgorski pevci tudi zapeli v čudovito akustičnem prostoru dvorane občinskega sveta. Duša in organizator gostova-

nja, števerjanski rojak David Pintar, je s svojo družino pogostil Člane Akorda na svojem počitniškem domu, ki je pravi biser, poln umetniških kotičkov in ohranjenih pričevanj zgodovine ljudi in njihovega dela. V Davidovih rokah se vse spremeni v umetniško pričevanje, saj, kot vemo, je Pintar uveljavljen slikar. Žena in njegovi trije otroci pa so se res izkazali v pripravi okusne pogostitve v izredno prijetnem gorskem okolju.

Obvestila

Društvo krvodajalcev iz Sovodenj pod pokroviteljstvom občine in Zadružne banke Doberdob in Sovodnje ter v sodelovanju z društvi in župnijami organizira v soboto, 24. septembra, ob 19.30 v športnem centru društva Vipava na Peči baklado za dom Via di Natale iz Aviana.

V nedeljo, 9. oktobra 2005, bo ob 15. uri v Gabrjah ob Vipavi zahvalna sv. maša ob 50-letnici duhovniške službe župnika Viljema Žerjala.

Župnija sv. Andreja v Štandrežu vabi na romanje v Rim od 7. do 10. oktobra. Vpisovanje in informacije v župnijskem uradu v Štandrežu.

Darovi

Vrh sv. Mihaela: Letizia v spomin na sina Darina 50,00 za cerkev; Milanka Černic za lačne otroke (p. Kosa) 50,00; starši novoročencev Kristine in Edija za župnika 100,00 evrov.

Za cerkev v Gabrjah: Ljudmila Špacapan Florenin 40,00 evrov. **Za cerkev** na Peči: V.TS. 25,00 evrov.

Ob poroki sina Maurota daruje družina Tommasi 50,00 evrov za sovedenjsko cerkev.

Sožalje

Ob boleči izgubi sestre **Zdravkice** sočustvujejo s prof. Stankom Jericijem slovenski travniški pevcin in člani zbora Lojze Bratuž.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 23.9. do 29.9.2005)
Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97,5, 91,9 Mhz; za Furlanijo 103,7, 103,9 Mhz; za Kanalsko dolino 95,7, 99,5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98,2 Mhz; za Karnijo 97,4, 91, 103,6 Mhz. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

Petek, 23. septembra (v studiu Andrej Baucon): V diskoteki 103 z Andrejem: domače viže, zanimivosti in obvestila. - Iz krščanskega sveta.

Ponedeljek, 26. septembra (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni lističi z Andrejem: moderna glasba, zanimivosti in obvestila. **Torek, 27. septembra** (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 28. septembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Jakob Ukmar, lik svetnika in narodnjaka. - Izbor melodij.

Četrtek, 29. septembra: Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev. - Glasba iz studia 2.

Cestitke

Našemu iskrenemu prijatelju dr. **Dimitriju Brajniku** čestitamo ob uspešno opravljenem masterju MBA v mednarodnem poslovanju! Uredništvo Novega glasa

Dr. Dimitriju Brajniku ob čudovitem življenjskem uspehu čestitajo goriški in tržaški likovni umetniki mlajše generacije, ki Dimitriju želijo predvsem veliko prostega in ustvarjalnega časa v družbi s stojalom, paleta barv in platni!

Na tržaški menedžerski šoli MIB je uspešno opravil master MBA v mednarodnem poslovanju

DIMITRI BRAJNIK

Čestitajo mu vsi Komjančevi z Mocverja in želijo nadaljnjih uspehov.

KATOLIŠKA KNJIGARNA

Nudi vsem odjemalcem s tem kuponom

10% POPUSTA

na veliki izbiri šolskih potrebščin

GORICA - Travnik 25, tel. 0481 531407

Pobuda za postavitve spomenika msgr. Kazimirju Humarju

Slovenski duhovniki, Novi glas, Katoliško tiskovno društvo, Kulturni center Lojze Bratuž, Zveza slovenske katoliške prosvete in Slovenska zamejska skavtska organizacija iz Gorice nameravajo prihodnje leto, ko se bomo spomnili 5. obletnice smrti msgr. Kazimirja Humarja, duhovnika, vzgojitelja, časnikarja, kulturnega delavca in organizatorja, postaviti v spominskem parku

ob Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici doprnski kip. Zato pozivajo vse, naj darujejo sredstva za izdelavo bronaste-ga doprnskega kipa. Denar zbiramo tudi v našem uredništvu in upravi.

Za postavitev spomenika dr. Kazimirju Humarju ste do 31. avgusta 2005 darovali 3.730 evrov in 250 am. dolarjev.

Novi darovi: Eleonora 300,00 evrov, Davorin Vodopivec 50,00 evrov.

Vljudno vabljeni
na odprtje razstave

SLIKARSKE MOLITVE

SAFET ZEC predstavlja novejša likovna dela v različnih tehnikah

O umetniku bo spregovoril Jurij Paljki.

Kulturni center Lojze Bratuž,
četrtek, 6. oktobra 2005, ob 18. uri

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

vabi na predstavitev knjige Maje Melinc

MOTIV SMRTI V DELIH GORIŠKE MOHORJEVE DRUŽBE

Pogovor z avtorico o njeni knjigi, pa zlasti o njenem študiju na področju pouka književnosti na stičišču slovenske in italijanske kulture bo vodil predsednik GMD dr. Oskar Simčič.

Četrtek, 22. septembra 2005, ob 18. uri

Galerija Ars nad Katoliško knjigarno,
Travnik 25, Gorica

DRUŠTVO JADRO

priraja

2 TEČAJA SLOVENŠČINE ZA ODRASLE

na lastnem sedežu od oktobra do maja, skupno 50 ur po dve uri tedensko. Organizacijsko srečanje bo **v ponedeljek, 3. oktobra**, ob 20. uri na sedežu društva v ul. Monte 6 Busi 2. Informacije pri članih društva, v ronški knjižnici in v mladinskem informativnem središču v Trziču (Informagiovani) na trgu Falcone Borsellino (0481-798011).

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

PROSVETNO DRUŠVO PODGORA

Praznik na Britofu

ŽE ČRIČEK PREPEVA

SLOVENSKA TRGATEV NEKOČ

Trg pred cerkvijo v Podgori,

nedelja, 25. septembra 2005, ob 17. uri.

Nastopijo dramska skupina PD Podgora,
otroški zbor Podgora, MePZ Podgora, MS Akord

Slovenski center za glasbeno vzgojo

EMIL KOMEL

Kulturni center

Lojze Bratuž

Združenje cerkvenih
pevskih zborov Gorica

Srečanja z glasbo 2005/6

KC Lojze Bratuž
Petek, 30. septembra 2005,
ob 20.30

Koncert v sklopu Kogojevih dnevov 2005

KC Lojze Bratuž
Četrtek, 20. oktobra 2005,
ob 20.30

Cerkev sv. Ivana
Sobota, 5. novembra 2005,
ob 20.30

KC Lojze Bratuž
Sreda, 21. decembra 2005,
ob 20.30

KC Lojze Bratuž
Četrtek, 19. januarja 2006,
ob 20.30

Gledališče Verdi
Ponedeljek, 20. februarja 2006,
ob 20.45

Koncert v sodelovanju
z Gledališčem Verdi - Gorica
in Akademijo Ritci - Videm

KC Lojze Bratuž
Četrtek, 23. marca 2006,
ob 20.30

TROBILNI ANSAMBEL

Slovenske filharmonije

Andreja Šolar, dirigent

M. Gabrijelčič, Š. Mauri, J. Golob, I. Štuhec

Vokalna skupina

ČARNICE

Stojan Kuret, zborovodja

M. Kogoj, P. Merku', L. Lebič, A. Kumar, A. Čopi, N. Forte

KONCERTNA MAŠA

posvečena papežu Janezu Pavlu II.

Pija Brodnik, sopran

Maks Strmčnik, orgle

F. Cavalli, J.S. Bach, A. Stradella, W.A. Mozart, J. Haydn,
G. Rossini, C. Franck, G. Bizet, M. Strmčnik

WIENERSÄNGERKNABEN

Kerem Sezen, zborovodja

Zbor dunajskih dečkov poje božične pesmi

KLAVIRSKI RECITAL

Zmagovalca na tekmovalstvu "Mesto Gorica"

Nagrada "G. Pecar"

PRAVLJICE IN LEGENDE

V RUSKI GLASBI

Romina Basso, mezzosopran

Mihail Rudy, klavir

Ensemble vocale Le Pleiadi

Zbor Furlanije-Juljske krajine

Simfonični Orkester ArsAtelier

Marco Feruglio, dirigent

I. Stravinskij, D. Šostakovič, A. Borodin

SLOVENSÝ KOMORNÝ ORCHESTER

Bratislava

Sijavuš Gadžijev, klavir

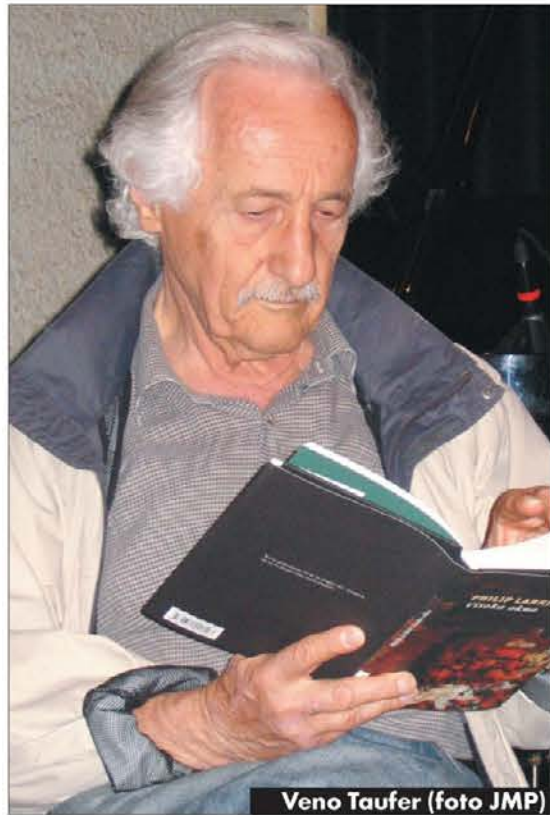
Ewald Danel, dirigent

W.A. Mozart, I. Zelfjenka, L. Janaček

Slovenski sodobni klasik Veno Taufer o festivalu književnosti Vilenica v iskanju evropske kulturne paradigme

Dvajset let je dokončen vstop v odraslost. Zdaj se je že mogoče ozreti na prehojeno pot brez strahu, da bi oziranje lahko škodilo. Vilenica, ki je začela v nenak-

Evrope ni več pri življenju. Hkrati pa se zdi, da je za kar nekaj novih bila navdihujoč zglede. Že zato lahko služi kot vzpodbuden primer, element paradigme, ki jo iščemo, jo bomo še iskali in jo življenjsko potrebujemo.

Veno Taufer (foto JMP)

lonjenem času in odkrito samosvoje, uporniško, je pred 20 leti takoj začela poganjati korenine: poezija in pesniki so ji bili naklonjeni, v Sloveniji, po srednji Evropi in v svetu so ji rahljali tla. Korenine so prijete, vzdržale, se krepile 13 let in potem jih je naslednjih šest pesnik Iztok Osojnik še poglobljajal in širil v svet. V Sežani in na Krasu jo je Aleks Peršolja zasidral z Mlado vilenico. Vilenica je zdaj eden izmed odličnejših evropskih pesniških dogodkov. Preživela je začetne strahove in ovire, prestala suha leta tranzicije, prešla skozi lastne zadrege, se prebila do polnoletnosti v časih, ko mnogo projektov v kulturi ne v Sloveniji ne v prostorih Srednje

njenem rojstvu. In da je tej in takšni možna prihodnost, da jo prihodnost potrebuje. Nastala je kot herezija z razlogom, političnim, kulturnim, literarnim, kar je odkrito poudarjala. Že v prvem zborniku Vilenica 86 je razglasila kot temeljno gibalno in cilj: "integracijski princip različnosti", ki daje "življenjsko moč evropskemu občestvu" in je "še posebej prepoznavna izkušnja in kulturno sporočilo" Srednje Evrope. "Integracijski princip različnosti" - tiste čase ne le heretična, marveč tudi absurdna, če ne celo nerazumljiva sintagma - danes in, upajmo, tudi še jutri in pojutrišnjem poglavitna mantra Združene Evrope. In prav tako še vnaprej za preživetje vz-

podbudna izkušnja: dota Srednje Evrope kot življenjska moč novemu-staremu evropskemu občestvu.

Iz tega principa je potem politično zatajevana, zatirana - spet oživila demokratizirana, pluralistična SE. V tem principu je vir samozavesti kvalitete ne kvantitete kulture, intenzivnosti ne ekstenzivnosti literature vsakega naroda posebej in tako tudi gibalno interaktivnosti v celotni evropski kulturi in vseh njenih literatur. Ta pravica do veljave, do enakopravnosti, do spoznavanja in priznavanja različnosti je pravična zahteva srednjeevropskih literatur in je bila eden sprožilnih momentov in gibal Vilenice.

Večkrat je bilo opaženo, da se je v obdobju Vilenice strmo in samozavestno povzpelo uveljavljanje slovenske literature po svetu - s prevedenimi deli v knjigah, revijah, antologijah, z nastopi in sodelovanji avtorjev na festivalih in v raz-

Pisatelji v Vilenici: Dragojevič, Podlogar, Debeljak, Hartinger in Gauss (foto JMP)

generacijah, če jih smem tako imenovati. Številke razveseljivo naraščajo. Seveda to ni le neposredno zaradi Vilenice,

meljuje na enakopravnosti svoje in vsake drugačnosti. In ni prave samozavesti brez ravnovednosti za drugega in različno.

Tako široko odprtih vrat. To bistveno izkušnjo SE v zgodovinskem spominu njene ponovne obuditve si velja zapomniti.

Tomaž Salamun, Petra Vidali, Andrej Blatnik in Boris A. Novak (foto JMP)

ličnih projektih. To je posebej opazno v mlajših literarnih rodovih, že nekaj vileniških

so še druga srečna naključja prispevala svoje, najbolj seveda osamosvojitve, vendar naj-

pe". Naj je imel karkoli v mislih, Handkejeva opredelitev je metaforično, torej približujoča se resnici - še zmeraj veljavna. Za preteklost tistega prostora Evrope, kjer Vilenica s svojo nagrado opozarja na najodličnejše avtorje mnogoštevilnih in mnogokrat spregledovanih literatur, je brezbrizna muhavost, neusmiljena svojeglavost tako imenovanih zgodovinskih dogajanj znana. Potem petnajst let naivnih pričakovanj, bridkih razočaranj, bolečih protislovij, surovih egoizmov in tudi najhujših krutosti v tej "vmesni" Evropi še kar naprej prepričljivo priča o močeh, silah, ki so v toliki meri onkraj obvladljivosti, da se zgrinjajo nad ljudi kakor ujme, kot ne-

seveda. Občutek, da se nekaj usodnega svetovno širi, ne vara. Tudi zato ni več mogoče določati posebnih prestolnic. V Srednji Evropi in v Združeni Evropi ima vsaka razlika svojo prestolnico. In vsaka literatura svojo prestolnico široko odprtih vrat. To bistveno izkušnjo SE v zgodovinskem spominu njene ponovne obuditve si velja zapomniti. Bojim se, da bomo novo evropsko kulturno paradigmo spoznali, ko jo bomo, če si bomo prav prizadevali, v glavnem že živeli. Kaj lahko za to spoznanje prispeva literatura in z njo Vilenica? Vilenica je nastala iz misli in upanja na prihodnost in po 20 letih še živi; obrnjena v prihodnost se še upira konformnosti, pomenjenju različnosti, odlikuje in ponuja svetu literaturo, ki dogajanje v človeku in o njem odkriva in imenuje v njegovem jeziku in z njegovim jezikom. Tako zgodbe in pesmi ohranjajo identiteto človeka in njegovih človeških skupnosti kot temeljni element nove evropske paradigme. Posredno Vilenici ostaja celo političnega vloga, kar je tudi naloga v procesu iskanja paradigme. Ko kaže na tiste literarne ubeseditve, ki živo predstavljajo različnosti, kaj to pomeni ne le v literarnem, marveč tudi v političnem jeziku? Skrb za ohranjanje odločilne besede vsakogar na svojem, odgovornost za svoj jezik, svojo skupnost, ki ga govori in živi, za prostor, v katerem živi. Povedano še primerneje temu našemu političnemu svetu? Literatura, kadar je umetniško prepričljiva, torej drugačna, glasno razkrinkava pridobitniško brezobličnost in surovo sebičnost, odkriva drugega in drugačno, spoštuje sosedo, njegovo dragoceno lastnino tradicije tako kot svojo lastno družinsko srebrnino, kliče proti razosebljenosti individualnosti, dežele, kulture, literature in pokrajine.

Veno Taufer

"Razbiranja"

ODTENKI BIVANJA

Primož Čučnik: Nova okna. Ljubljana: LUD Literatura (zbirka Prišleki), 2005.

Gorazd Kocijančič uvaja na zavihu novo pesniško zbirko Primoža Čučnika s temi besedami: "Za poezijo imam včasih čuden kriterij. Kaj bi si mislil, če bi čez tisočletja našli njene drobce na nazobčanih pergamentih ali papirusnih lističih: v puščavskem pesku raztresene fragmente, kitice, verze ali posamezne sintagme? Bi vzdržala primerjavo z deli starih poetov, ki se jim je to res zgodilo? Bi v usodni zgoščenosti izražala skrivnost življenja? Bi v njej kot v razdrobljenem zrcalu zasijala lepota?" Ta kriterij velja kot vlit Primožu Čučniku, predstavniku mlajše generacije slovenskih pesnikov, ki se z zbirko Nova okna prikazuje kot na novo prerajeni lirnik, prepojen z izkušnjami, ki delajo življenje celovito in vedro ter ob njem razmišlja z vseh zornih kotov gledanja na bivanje.

Bivanje je namreč primarna instanca, ki se razliva iz Čučnikove poetike. Pogled, ki ga avtor izraža, se zaustavlja ob vsakem odtenku človekove eksistence. Pesnik ta pogled prevladi v različnih tonalitetah pesnjenja in ustvarja s tem ambient lagodnosti, ki je naravnost poln komunikacijskega naboja. Sporoča nam svet, kakršen je, v svetu, kakršnega sam veda, doživlja in se z njim bojuje. Bivanje postane čučniku

komunikacija. Avtor s tako poetiko približa bralcu včasih neznanemu in hermetičnemu svetu poezije, ki je oddaljen in tuj. Čučnik se otresa retorike, hermetičnosti in ezoterike ter sprejema svet s "privilegijem pogovornega jezika". V njegovih urbano in moderno zastavljenih pesmih so lirski občutki iskrena, ker pričajo o popolni utopljenosti v človekovo izkušnjo bivanja, zato nam izražajo vse njene odtenke.

Vedrost ("Te dneve bi morali posneti / z vsemi kamerami in vsemi mikrofoni, / kar jih premoremo"), bolečina ("Jaz sem imel / drugačne sanje, ki se niso uresničile"), lahkotnost ("Kot po tekočem traku grejo dnevi! / Ha-ha-ha-ha, to je pozaba."), globina ("Prijetno je brez strahu hoditi / po sredi ceste - iz avtobusov mahanje - / je to naš prvi radostni pogreb?"), nezmožnost ("Skoraj pozabili smo, / da bo treba enkrat stran, / kot vedno ponižani"), dvom ("Je to mesto / smrti ali kraj, kjer sem prišel na svet?"), gotovost ("Zdaj, ko imam nova okna, / se vidi več in bolj različno"), prihajajo na dan v sproščenosti, ki je obenem pretresljivo resnoba. Čučnik je iskren gledalec, ki vsa videnja pridno zapisuje in jih hrani v večnem spominu poezije, da bi bila bralcu potrebna tolažba v morda enolični vsakdanosti, njemu samemu pa podvig, kjer je mogoče razbirati, da "življenje ni nikoli povsem nepremišljeno, brezskrbno ali obupano". Polifonija njegove poezije kaže bralcem

pot, ki jo mora vsak prehoditi, preden se bo dokončno zavedel usodne dvojnosti in enkratnega daru bivanja. Čeprav je vedrina eno izmed glavnih obču-

Primož Čučnik

tij Čučnikovega pesništva, se bo pozorni bralec zavedel, da je ta vedrina zakrita s tanično grenkobe in minevanja, ki pa ni podvrženo klasičnemu slovenskemu svetobolju, ampak je trezno predstavljeno kot naravna posledica življenja. Prav zaradi zavedanja o svoji minljivosti je človek "obsojen" na žalost in na pomanjkanje temeljev ("Nabuhlo je misliti o sebi kot Bogu, / zato smo tako potrti in eden ob drugem /

sedeči ne znamo odpisati stemnitev"). Bivanje, ki nam ga kaže Primož Čučnik, je popolnoma po meri človeka, ki se v vsakdanosti ne znajde in išče potrebnih življenjskih impulzov v dogajanju, da bi mu navidezni nesmisel rutinskega vsakdana vdahnil pravi smisel ("Skozi nova okna sem jo pripravljeno / videti drugače. To si rekel - / ampak kaj si s tem misliš?"). Opazovanje bivanja drugih in sebe odpira torej nova okna, skozi katera lahko gledamo in upamo, da bo novo obzorje, ki se bo prikazalo skoznje razsvetljeno in sončno, pa čeprav smo ga vajeni gledati vsak dan. Iz tega postopka lahko razbiramo edino instanco, ki vsakega pesnika žene k pisanju in - naj se sliši še tako banalno - vsakega človeka potrjuje v preizkušnjah.

Upanje, da bivanje ni samo sebi namen. Tako je dan odgovor uvodu Gorazda Kocijančiča. Čučnikova poezija bi vzdržala času, ker izraža tisočletno človekovo željo po odkritju smisla našega tostranskega potovanja. Tvegamo pogled v prihodnost: to je klasika ...

David Bandelli

Za naš jezik

Agent ali policist?

Pred nekaj leti me je intelektualka iz Kopra opozorila na napako, ki jo delamo na Tržaškem in ki se ji onstran meje smejejo: namesto **policist** radi uporabljamo izraz (**policijski**) agent. Jasno, da je to dobesedni prevod italijanskega **agente** (*di polizia*).

Agent je v slovenščini samo:
- zastopnik podjetja (npr. zavarovalni agent)
- zaupni sodelavec državne varnostne službe (tajni agent).

Policista, ki zahteva od nas legitimacijo (osebno izkaznico), lahko imenujemo tudi **varnostnik**, kdor pa ureja promet, je **prometnik**.

Na besedilo Ljubke Šorli

Kantata Poslednje srečanje Š. Maurija

Skladatelj Štefan Mauri je leta 2003 napisal kantato Poslednje srečanje za sopran, mešani zbor in orkester. Zdaj je to skladbo izdal v samozaložbi, tisk partiture pa sta omogočili Solkanska industrija apna Solkan in Občina Kanal ob Soči. Izdajo je oblikoval Pavel Medvešček in pri tem zelo smiselno vključil na platnici tudi dva kipa Franceta Goršeta, notografiral je Jernej Rustja, tiskala Grafica Goriziana. Besedilo kantate je sonet Ljubke Šorli z naslovom Poslednje srečanje, ki ga je goriška pesnica napisala leta 1970. Zato je v partituri najprej natisnjen ta sonet v faksimilirani rokopišni obliki.

Kantata je napisana za sopran solo, mešani zbor, ki nastopa tudi samostojno v štiriglasni ženski in štiriglasni moški zasedbi, ter komorni orkester, v katerem so po ena flavta, oboa, klarinet, fagot in rog, timpani ter običajna godala.

Že na prvi pogled je to partitura s kontrapunktičnim glasbenim razpletanjem in razkošno harmonsko in zvočno paleto. Orkester je prav zaradi komorne sestave izkoriščen maksimalno, tako da - razen redkih pavz - igrajo vsi ves čas. Orkestrski parti niso zahtevni za izvedbo. Zbor pa mora suvereno obvladati petje v osemglasni zasedbi, in to ne samo glede vokalne izrazitosti in uravnovešenosti, ampak predvsem zaradi intonacijske zanesljivosti, saj se v partituri ob melodičnih linijah in tradicionalnih kadencah pojavljajo poltonski melodični vzorci in atonalna govornica. Zborovski sopran pogosto seže v precejšnjo višino, ženski zbor ustvarja kristalno

prozornost, medtem ko se moški zbor oglašuje v najbolj sočni legi; a tudi pri tenorju je precej zahtevnih višin. Solistka (sopran solo) ima zelo ekspresivno izpeljane fraze v glavnem v ugodni legi, a tudi z daljšimi prehodi v zelo visoki legi; v celoti pa je obseg solistične vloge zelo širok, saj gre od malega do dvakrat črtanega h, kar bo verjetno močno pogojevalo izbiro pravega tipa soprana.

Partitura obsega 65 strani in kantata traja skoraj 20 minut. Začenja se z instrumentalnim uvodom, nato sopran solo poje prvi dve kitici soneta. Ob intenzivni govornici orkestra se oglašuje tudi ženski zbor večinoma z vokaliziranjem na samoglasnik a. Po kratki orkestrski medigrji poje sopran tretjo kitico, tokrat ženski zbor dopolnjuje razplet na besede iz soneta. Na prehodu v četrto kitico se oglasi še moški zbor, tako da je zborovska partitura od tu do konca osemglasna. Moški zbor poje besedilo soneta, sopran solo in ženski zbor pa imata ob besedilu tudi daljše prehode vokaliziranja. Spet krajša medigra, nato pa se z zborovskim fugatom začne sklepni del, v katerem se proti koncu spet oglasi sopran solo. To je v splošnih obrisih le nekaj informacij o novi skladbi, za katero lahko Štefanu Mauriju izrečemo čestitke in zahvalo, da je z njo obogatil goriški, primorski in vseslovenski glasbeni prostor. Vsekakor bo oblikovne in vsebinske značilnosti skladbe v podrobnejših odkritih, šele kdor bo partituro natančno analiziral in jo študiral za izvedbo.

Janko Ban

Kratke

Razstava Muze na fronto v Kobariškem muzeju

V Kobariškem muzeju so v petek, 16. septembra, odprli razstavo Muze na fronto!. Gre za razstavo društva Adalbert Stifter Verein iz Münchna, ki govori o vključevanju umetnikov v avstro-ogrsko vojno propagando v prvi svetovni vojni. Avtor razstave je Jozo Džomb. Muze na fronto! sestavlja 34 razstavnih panojev, ki predstavljajo razlikujoča se doživljanja vojne in nalog, ki so jih umetniki imeli znotraj avstro-ogrškega vojnega propagandnega stroja v prvi svetovni vojni. Tako razstava med drugim prikazuje vzdušje pred izbruhom vojne in navdušenje na njenem začetku, razlike v odzivih med pesniki in misleci, arhiviranje podob vojne, pisanje "vojnih zgodb" o prejemnikih odlikovanj, cenzuro ter vojno kinematografijo, fotografijo in slikarstvo.

"Tisti med njimi, ki so med rožljanjem orožja in donenjem bojnih krikov premogli dovolj moči in poguma, da so pisali drugačne besede, slikali drugačne slike in peli drugačne pesmi, so bili hitro ožigosani kot izobčenci ter celo kot nasprotniki ali izdajalci," je zapisal kustos iz Kobariškega muzeja Željko Cimprič. Razstava je letos že gostovala v Pragi in Innsbrucku, v Kobaridu pa si jo bo mogoče ogledati do 15. oktobra.

Od četrta nov tabloidni dnevnik Direkt

Časopisna družba Dnevnik je minuli četrtek začela izdajati nov tabloidni dnevnik Direkt, ki bo izhajal vsak dan od ponedeljka do sobote. Odgovorni urednik Direkta je Bojan Požar, njegova ekipa pa šteje približno 40 novinarjev, urednikov in fotografov. Časopis bo vsak dan na najmanj 20 straneh prinašal atraktivne fotografije, udarne članke in informacije iz sveta zabave, medijev, športa, kulture, gospodarstva, politike in kriminala. Njegov slogan je "brez milosti" in temu primerna bo tudi vsebina. Cena Direkta znaša 99 tolarjev, začetna naklada pa 80.000 izvodov, so sporočili iz Dnevnik. Direkt bo pokrival domače in svetovne novice, črno kroniko, poslovne in gospodarske novice, družabno kroniko, šport, popularno kulturo itd. Vse te vsebine se bodo pojavljale v rednih rubrikah Moja dežela, Brez meja, Bulevar, Bazar, Favoriti, Črna kronika in Magazin.

Večer poezije v Novi Gorici

Gonfest 3 iz Nove Gorice prireja v nedeljo, 25. septembra letos ob 21. uri v Mestni galeriji v Novi Gorici Večer poezije, na katerem bodo svojo poezijo prebirali italijanski avtor, novogoriška pesnica, ki živi v Ljubljani, Maja Vidmar in Dane Zajc v sodelovanju z igralcem Janezom Škofom. Italijanskega pesnika bo izbrala goriška knjigarna Equilibri.

prozornost, medtem ko se moški zbor oglašuje v najbolj sočni legi; a tudi pri tenorju je precej zahtevnih višin. Solistka (sopran solo) ima zelo ekspresivno izpeljane fraze v glavnem v ugodni legi, a tudi z daljšimi prehodi v zelo visoki legi; v celoti pa je obseg solistične vloge zelo širok, saj gre od malega do dvakrat črtanega h, kar bo verjetno močno pogojevalo izbiro pravega tipa soprana.

Partitura obsega 65 strani in kantata traja skoraj 20 minut. Začenja se z instrumentalnim uvodom, nato sopran solo poje prvi dve kitici soneta. Ob intenzivni govornici orkestra se oglašuje tudi ženski zbor večinoma z vokaliziranjem na samoglasnik a. Po kratki orkestrski medigrji poje sopran tretjo kitico, tokrat ženski zbor dopolnjuje razplet na besede iz soneta. Na prehodu v četrto kitico se oglasi še moški zbor, tako da je zborovska partitura od tu do konca osemglasna. Moški zbor poje besedilo soneta, sopran solo in ženski zbor pa imata ob besedilu tudi daljše prehode vokaliziranja. Spet krajša medigra, nato pa se z zborovskim fugatom začne sklepni del, v katerem se proti koncu spet oglasi sopran solo. To je v splošnih obrisih le nekaj informacij o novi skladbi, za katero lahko Štefanu Mauriju izrečemo čestitke in zahvalo, da je z njo obogatil goriški, primorski in vseslovenski glasbeni prostor. Vsekakor bo oblikovne in vsebinske značilnosti skladbe v podrobnejših odkritih, šele kdor bo partituro natančno analiziral in jo študiral za izvedbo.

Ko sem prelistal knjigo *Motiv smrti v delih Goriške Mohorjeve družbe*, ki je pred nekaj tedni izšla pri GMD, me je po eni strani najprej presenetil svež odnos avtorice Maje Melinc do jezika, po drugi strani pa njena živa in samozavestna zakoreninjenost v primorski literarni stvarnosti, ki je obenem klena vraščena v književno ustvarjalnost enotnega slovenskega kulturnega prostora. Mladi primorski slovenistki čestitam za njen podvig, hkrati pa se ji tolo zahvaljujemo za prisrčen pogovor.

Nam lahko kaj poveste o sebi in svoji študijski poti?

Doma sem s Kamnega pri Kobaridu. Po končani gimnaziji v Tolminu sem se vpisala na Filozofsko fakulteto v Ljubljani. Študiral sem slovenščino ter sociologijo kulture in letos diplomirala. Med študijem sem se preizkusila v različnih delih. Eno leto sem na fakulteti delala kot demonstratorica, inštruirala slovenščino, vsekozi veliko lektorirala in vodila priprave na maturo. Na koncu študija sem se, malo tudi zaradi prijaznega in "človeškega" odnosa mentorja prof. dr. Hladnika odločila, da bom diplomsko delala iz književnosti. Pot do odločitve, da bom pisala o Goriški Mohorjevi družbi, potem ni bila več dolga. Svojim ljubljanskim kolegom sem namreč želela predstaviti naše specifično kulturno politično okolje. Kasneje sem se ga dotaknila tudi v diplomskem delu iz sociologije kulture. Opisala sem politično angažirano slikarstvo Toneta Kralja. Njegove poslikave cerkva so imele izredno narodnoobrambno funkcijo. V verske simbole je skrtil prizore, ki pomenijo obsodbo fašizma, raznarodovanja in pozneje nacizma in okupacije. Zatrtlo slovensko besedo je nadomestil s slovensko sliko. Tako lahko najdemo nekakšno vzporednico tudi med Kraljem in Goriško Mohorjevo družbo.

Tu je državljane poučujete slovenščino. Kakšna je ta izkušnja? Poučujem predvsem Erasmusove študente, torej tuje študente, ki so prišli v Slovenijo na izmenjavo. Znanje slovenskega jezika potrebujejo predvsem za študij in življenje v Sloveniji. Nekaj je tudi takih, ki so se k nam preselili za stalno. Ti se pripravljajo na izpit iz znanja slovenščine, ki ga potrebujejo za državljanstvo. Izkušnja je vsekakor zelo zanimiva. Udeleženci prihajajo od vsepovsod. Veliko jih je iz Poljske, Francije, Italije, Finske, Švedske, pa tudi Mehike, Argentine, Avstralije... Imamo res prijateljski odnos, tako da po urah velikokrat klepetamo o kulturnih razlikah in njihovem počutju pri nas. Na koncu leta me zelo razveseli, ko uspešno opravijo izpit in se že prav sproščeno in tekoče pogovarjajo v slovenščini. Vsi pa so enotnega mnenja, da je slovenščina zelo težka, a tudi lepa.

Na podiplomskem študiju se boste ukvarjali z didaktiko književnosti. Pri tem vas zlasti zanima vloga pouka književnosti pri kulturnem ozaveščanju na stičišču dveh kultur. Kaj nam lahko poveste o tem? Res je, na podiplomskem študiju na slovenistiki sem si izbrala smer Književna didaktika. Vlogo pouka književnosti na stičišču italijanske in slovenske kulture pa nameravam obravnavati v svoji magistrski nalogi. Zanima me narodnostna, jezikovna, pa tudi šolska situacija na obravnavanem območju. Rada bi opozorila na velik pomen umetnostnega besedila pri poučevanju in učenju na narodnostno mešanih območjih. Večkrat se namreč opaža, da v šolah dajejo večji poudarek na razvijanju jezikovne zmožnosti, književnost pa je marsikje zastavljena. Raziskovala bom, kakšen vpliv ima literatura, predvsem učbeniki, na oblikovanje narodne in kulturne zavesti dijakov. Leposlovje namreč izraža najgloblje ideje in čustva človeškega bitja, ki so splošna in večna ter presegajo prostor in čas.

Od kdaj poznate Goriško Mohorjevo družbo, kaj veste o njej in kako ste stopili v stik z njo? Goriško Mohorjevo družbo poznam že od otroštva. Po pripovedovanju staršev je bil v njihovi mladosti pravi praz-

Pogovor / Maja Melinc

"Verjamem, da se je smiselno boriti za svoje ideale"

nik, ko so v hišo prišle mohorjeve. Na fakulteti smo sicer omenili Mohorjevo družbo, vendar se Goriški Mohorjevi družbi nisimo posebej posvečali. Prav to je bil glavni vzrok, da sem se odločila, da jo podrobneje raziščem. Pritegnilo me je predvsem njeno poslanstvo, da med primorskim človekom širi slovensko besedo. Kasneje, ko sem pri pisanju diplome zbirala podatke, sem uredništvo GMD tudi večkrat obiskala. Navdušilo me je, ko sem videla, kako čutijo z založbo in s kakšno iskreno željo in zanosom želijo še naprej širiti mohorjansko misel. Zdej imam priložnost, da se iskreno zahvalim vsem, predvsem pa gospe Mirjam Simčič in msgr. dr. Oskarju Simčiču, da so mojo diplomsko delo izdali v knjižni obliki. Vesela sem, da bom o njihovem delu lahko v začetku oktobra poročala na Kongresu Slavističnega društva Slovenije.

Kakšno je bilo po vašem poslanstvu ljudske založbe GMD v preteklosti, kakšen pomen pa ima mohorjanska misel v današnjem času? Sama mohorjanska misel v svojem prvinskem smislu ostaja enaka. Slovenskega človeka še vedno versko in moralno izobražuje ter ga spodbuja k poštenemu krščanskemu življenju. Res je, da je predvsem v njenih leposlovnih delih opaziti večje premike. Predvsem moralen nauk, ki je bil najbolj tipičen za večernice, je prepustil prostor večji avtorjevi prostosti. V delih je bolj izraženo avtorjevo osebno iskanje, njegov odnos do sveta in vere. Že sami naslovi del zadnjih let pričajo, da se je GMD odprla in tematsko prerasla nekdanje začetke, kljub vsemu pa še vedno ohranila prvine krščanskega humanizma. Izdaja leposlovna dela, strokovne knjige, monografije in knjige z versko vsebino. Zadnja leta z deli v italijanščini svojim večinskim sosedom posreduje pestro bogastvo slovenske kulture. Glede na književne izdaje zadnjih let, lahko s gotovostjo zaključim, da se GMD prilagaja in uspešno na-

govarja tudi sodobnega bralca. Kako to, da ste za svojo diplomsko nalogo izbrali motiv smrti in umiranja v delih GMD? To vprašanje sem pričakovala. "Tako mlada, pa piše o smrti." Ob prebiranju leposlovnih del, ki so izšla nekako v obdobju od tridesetih do osemdesetih let, sem hitro našla njihov skupno točko. Vsa so posredovala verske vrednote in vedenjske modele. V tem, kako osebe v knjižnih delih dojemajo smrt in umiranje, se zrcali tudi njihov odnos do življenja samega. Katoliško usmerjeni avtorji so namreč navdse poudarjali vzorno krščansko življenje, ki lahko edino reši dušo pred pogubo. Opozarjali so, da mora človek vsak trenutek živeti tako, kot da bo jutri umrl. Izbor sem omejila na petnajst del, kjer je na najbolj izrazit način predstavljeno katoliško dojetje smrti. Večina glavnih junakov umre pripravljenih in spravljenih z Bogom. Redke smrti doleti nepripravljene in umrejo v nesreči. Za take svojci potem še intenzivne molijo, da se očistijo greha. Iz del je opazno, kako zelo se kristjani bojijo hitre in nepredvidene smrti. Vse dobre osebe v knjigah imajo čas, da se na smrt pripravijo, nekatere slabe, pa še zadnje možnosti, da se spreobrnejo. V večini starejših del so osebe jasno razdeljene na dobre in slabe. Pričakovali bi, da na koncu povesti vse dobre zmagajo, pa ni vedno tako. Res sicer dobro velikokrat premaga zlo, pa vendar veliko dobrih oseb na koncu tudi umre. Vidi se, da so vsa ta dela napisana v katoliškem duhu in da velja načelo, da več kot oseba pretrpi na tem svetu, večje je njeno plačilo v nebesih.

Motiv smrti je bil v prvih desetletjih 80-letne zgodovine GMD bolj prisoten kot kasneje. Kako si to razlagate? Seveda, mlajši avtorji so se prilagajali bralcu. Danes nihče noče govoriti o smrti. Vsi se obnašamo, kot da bomo večno živeli. S potrebo, da bi se avtorji približali bralcu, tudi to ni več tako opazno. S tem povezano, dela niso več v prvi vrsti moralnovzgojna, ampak zajemajo tudi druge funkcije - človeško željo po vznemirljivosti in nečem novem. Avtorji bolj svobodno izražajo svoj odnos do sveta in okolja. Pomembno pa je, da imajo dela, ki jih izdaja GMD, kljub vsemu še vedno moralnovzgojne elemente.

Kaj vam je ta raziskava pomenila kot slovenskemu, primorskemu dekletu, ki živi tu in zdaj, v postmodernem, individualističnem, tehnokratskem in globaliziranem svetu? Te teme sem se lotila predvsem zato, ker sem želela poseči v korenine primorskega Slovence in izpostaviti njegovo trmo, jekleno voljo in moč. Verjamem, da se je smiselno boriti za svoje ideale, ne le zase, ampak tudi za svoje potomce, in nikoli pozabiti svojih korenin. Mislim, da je to v današnjem individualističnem svetu še kako pomembno.

Danijel Devetak

Kratke

Še o Sesljskem zalivu

V predsedstvu četrte deželne komisije, kjer je tajnik predstavnik Slovenske skupnosti Mirko Špacapan, je bil sprejet sklep, da se obnovi zaslišanje naravovarstvenih in ostalih organizacij glede Sesljskega zaliva, ki je bila svoj čas prekinjena zaradi nestrpnih izpadov pristojnega odbornika Lodovica Sonega. Špacapan je predlagal, naj namesto odbornika pridejo na zasedanje župan Ret in predstavnik lastništva zaliva družbe S. Gervasio e Protasio, da bodo člani komisije lahko prisostvovali argumentom ene in druge strani, pa tudi zato, da pride do morebitnih razčiščenj med nasprotnimi postavkami.

Zaslišanje bo 20. septembra popoldne, z možnostjo nadaljevanja 22. septembra, prav tako v popoldanskih urah.

Koncert prijateljstva v devinskem gradu

Generalni konzulat Republike Slovenije v Trstu in Generalni konzulat Republike Hrvaške v Trstu prirejata skupni slovensko-italijansko-hrvaški glasbeni dogodek, ki se bo odvijal v četrtek, 22. septembra 2005, ob 20.00 na dvorišču devinskega gradu. Letošnja prva izvedba predvideva jazz koncert v luči prijateljskega sodelovanja treh držav, ki jih vežeta skupni prostor in čas, predvsem pa jih povezuje Jadransko morje, od koder izhaja tudi ime skupine - Adriatic Ensemble. V naslednjih letih bi lahko pobuda prerasla v vsakoletni festival glasbe, na katerem bi nastopili tudi glasbeniki drugih držav. Adriatic Ensemble sestavljajo Aljoša Jerič (bobni-Slo), Marko in Martina Feri (vokal in kitara Slo/It), Ettore Michelazzi (flavta-It), Andrea Zullian (kontrabas-It), Vladimir Babin (klavir-Hr) in Vivien Galletta (vokal-Hr).

Pobuda, ki je nastala v sodelovanju slovenskega in hrvaškega konzulata v Trstu s tržaškim glasbenikom Ettorejem Michelazzijem in veliko naklonjenostjo princeza družine Torre in Tasso, so omogočili tržaška Trgovinska zbornica, podjetja ATG-Italpanelli, Gorenje Körting in Graphart, RTV Koper-Capodistria kot medijski sponzor, Občina Devin/Nabrežina, pokroviteljstvo pa je sprejela tudi Občina Trst.

Število sedežev je omejeno. V primeru dežja bo koncert v kongresni dvorani devinskega gradu.

Prenovljeni trg Granatieri

Tržaško mestno središče postaja iz dneva v dan vedno bolj urejeno in očesu prikupno. Če izpustimo prenovljeni Goldonijev

Foto Kroma

trg (o katerem bomo še pisali!) in se osredotočimo na nov stranski vhod tržaške občinske palače na Trgu Granatieri, lahko z mirnim srcem pozitivno ocenimo novo podobo, s katero se bo ta kotiček za Velikim trgom ponujal očesom Tržčanov in morebitnih turistov. Prenovljena dela niso namreč zajela le vhodnih vrat občinske palače, pač pa tudi ulico, ki povezuje nekdanjo judovsko četrt z Velikim trgom, tako da bodo odslej stranke tamkajšnjih kafičev mirno posedale pod senco sončnikov s hladno osvežujočo pijačo v roki.

Razstava v tržaškem semenišču

Tržaško združenje Lotta per la vita v sodelovanju s škofijsko Karitas je v petek minulega tedna v prostorih semenišča v ul. Besenghi priredilo zanimivo in prirčno razstavo, na kateri so bile na ogled igrače, izdelane na podlagi bujne fantazije otrok, ki si ne morejo privoščiti novitet, ki so našim otrokom na voljo v bleščečih zahodnih izložbah. Potujoča razstava, ki je v zadnjih letih obiskala kar nekaj italijanskih mest, prikazuje namreč igrače, ki so jih otroci iz raznoraznih 'jugov' zemeljske oble izdelali s pomočjo odpadnih in drugih materialov, da bi si z igro popestrili težak vsakdan. Razstavljeni so bili tako raznorazni jekleni aviončki in avtomobili, temnopolte punčke, izdelane iz cunj ali slame, številna glasbila, tolkala, lesene šahovnice in drugi predmeti. Na srečo je otroška fantazija dejavna tudi v hudih razmerah!

KNJIŽNI KVIZ Uvod v novo sezono Bralne značke

Nagrajevanje malčkov v razposajenem duhu

V petek minulega tedna je bila velika dvorana bivšega Narodnega doma nabit polna radoživega otroškega nasmeha in igrivosti. Učenci zadnjih razredov slovenskih osnovnih šol na Tržaškem so se prvič v letošnjem šolskem letu srečali na prireditvi, ki je bila hkrati tudi uvod v novo sezono bralne značke. Obenem je srečanje predstavljalo tudi zaključno etapo za učence, ki so v lanskem šolskem letu reševali Slovenski knjižni kviz, posvečen Ivanu Cankarju in Ljubljani z okolico ter Notranjski.

Mali radovedneži namreč že pet let s pomočjo knjig in drugih virov potujejo po Sloveniji ter odkrivajo njene skrivnosti in lepote, v petek pa jih je končno dočakala nagrada za vložen trud. Ko so prisotni odpeli himno Bralne značke, je malčke nagovoril slovenski pisatelj Slavko Pregel, priljubljen pisec razgibanih mladinskih zgodb. Pregel se je z

otroki pomudil v pogovoru, v katerem je na svojevrsen duhovit način predstavil sebe in svoj opus ter dejal, da so mladi bralci "neizmerna to-

dolgoletno živo in pestro pripovedno žilico Slavka Pregla so se otroci seznanili takoj ob vходу v dvorano, kjer je bila na ogled razstava dosedanjih

Foto IG

varna domišljije, zapletov in razpletov". Pregel je tudi predsednik Bralne značke, knjižnega tekmovanja, pri katerem sodeluje okrog 140 tisoč otrok iz Slovenije in zamejstva. Tako veliko število udeležencev potrjuje dejstvo, da "pisatelji pišejo dobre knjige". Srečanje je bilo zanimivo tudi zato, ker je gost obenem tudi avtor zgodbe v nadaljevanju, ki jo bo objavljala revija Galeb. Z

pisateljevih mladinskih del. Nekatere Pregljeve zgodbe so dobile tudi filmsko obliko. Petkova prireditev, ki jo je priredila Narodna in študijska knjižnica v sodelovanju z nabrežinskim in openskim didaktičnim ravnateljstvom, je bila tudi priložnost za zrebanje bogatih nagrad, ki so jih prispevali sponzorji. Nekateri osnovnošolci, ki so uspešno rešili knjižni kviz, so

bili tako nagrajeni z lepim številom knjig, ki so jih darovale NŠK, Goriška Mohorjeva družba, Mladika in Založništvo tržaškega tiska. K temu gre prišteti še celoletni naročniki na reviji Galeb in Pastirček ter abonmaja Zlata ribica in Gledališki vrtiljak, ki sta ju prispevala Slovensko stalno gledališče in Radijski oder. Vprašanja na temo zemljepisa, književnosti in zgodovine so nastala pod koordinacijo mentorke Olge Tavčar, Ksenje Majovski in Nevenke Škrli. Ob sklepu prireditve pa so izžrebali še enega izmed sodelujočih, ki se bo v spremstvu mentorja odpravil oktobra v Ljubljano, kjer se bo udeležil sklepne prireditve Slovenskega

Slavko Pregel (foto IG)

knjižnega kviza: ta je Alberto Varisco, učenec osnovne šole Josip Jurčič iz Devina.

Igor Gregori

DVORANA ZKB NA OPČINAH Pobuda Kmečke zveze

Kmalu se bo trgategv začela

V četrtek, 15. t. m., je v openski dvorani Zadrzne kraške banke, na pobudo Kmečke zveze in v sodelovanju Zadrzne kraške banke ter krajevne občinske uprave, potekalo nadvsem koristno predavanje o letošnji trgatvi. Prepolna dvorana vinogradnikov in vinarjev je s strokovnim zanimanjem sledila predavanju izvedenku za vinogradništvo in enologijo Kmetijsko-gozdarske zbornice Slovenije oziroma Kmetijsko-gozdarskega zavoda Nova Gorica, profesorice Majde Brdnik in Tamare Rusjan, ki sta prek diapozitivov orisali vse probleme, s katerimi se vinogradniki soočajo: od gojenja trte do točenja vina. Profesorica Brdnik se je v svojem govoru osredotočila predvsem na pravilno prehrano rastline. "Pravilna prehrana je za rastlino najpomembnejša stvar - je povedala Brdnikova - svojo vlogo igrajo

pa seveda tudi tla in klima. Vsi ti dejavniki močno oblikujejo vino in določujejo tudi njegovo

radi velike količine padavin." Prisotnim je ponudila tudi raznorazne nasvete o gojenju trte,

Foto Kroma

kvaliteto" in nazadnje še dodala, da "bodo skušali rešiti tudi tiste probleme, ki so nastali za-

o integrirani pridelavi ter o hranilih, ki jih trta potrebuje. Problema gnilobe, ki se

pojavi ob preobilnih padavinah, se pa je "lotila" profesorica Rusjan. "Letošnja trgategv bo zaradi gnilobe drugačna od lanskih, zato bo treba - je razložila Rusjanova - ukrepati tudi s tehnologijo: od pridelave grozdja do raznih boleznih rastlin, ne nazadnje pa za zaščito mosta".

Strokovnjaki so si ogledali že precej kmetij in iz analiz ugotovili, da je sladkorna stopnja presenetljivo višja, kot so si pričakovali, stopnja kisline pa nekoliko nižja. Vse to kaže, da bodo lahko kmalu začeli trgati. Na predavanju so spregovorili tudi o zdravstvenem stanju trt. Znaki raznih obolenj so bili vsekakor prisotni, a do večjih problemov ni prišlo. Kljub slabemu vremenu bo letina po vsej verjetnosti dobra in kleti polne dobrega vina.

Naj še omenimo, da je upravni svet Zadrzne kraške banke pomislil na posebno ponudbo, ki naj bi razbremenila resor kmetijstva. Gre za razna posojila z dobrimi obrestnimi merami za investicije in opremo kmečkih podjetij, za nakup zemljišč, za posodobitev nepremičnin itd.

V STOLNICI SV. JUSTA Deželne Karitas

Mir preko glasbe in dialoga

Minuli teden so predstavili hvalevredno pobudo za mednarodnim prizvokom Srečanje civilizacij, ki si prizadeva le eno, in sicer zblíževanje dveh različnih narodnih - predvsem pa verskih in svetovnonazorskih - skupnosti.

Spori med Izraelci in Palestinci so dolgotrajni, globoki in večkrat - če že ne vedno - srditi. Pravijo, da je v Palestini oziroma Izraelu, prevelika količina zgodovine na prostoru, ki je pretesen. Rešitve pri tem korenitem spopadu je težko najti. Nekatere, ki se verjamejo v hladno pre-

Foto IG

računljivo realpolitiko, zaupajo diplomaciji, drugi, ki smo nekoliko bolj naivni, pa še vedno menimo, da je velika kultura temelj, na kateri lahko gradi-

mo dialog z manjšimi-nacionalnimi kulturami.

O tem so prepričani tudi prireditelji koncertne pobude, ki je v četrtek minulega tedna poteka-

la najprej v Vidmu, nakar se je v petek preselila v stolnico sv. Justa. Šlo je za krstno izvedbo kantate Pray for the peace of Jerusalem, sad kompozicijskega navdihla dirigenta tržaške Cappelle civice Marca Sofia-nopula. Cantata, katere osnova so svetopisemski teksti Jeremije, Isaije, Tobije ter psalmi, je nastala zato, da bi se bolj podkrepila načrt škofijskih Karitas naše dežele, ki si priza-

devajo vliti kanček upanja v morje izraelsko - palestinskih hudih odnosov. Deželne Karitas so namreč pred časom povabile k nam desetčlanski skupini mladih študentov palestinske oz. izraelske narodnosti, da bi daleč od svojih vsakodnevnih tegob skupno razmišljali o miru in dialogu. Na tiskovni konferenci, ki je potekala minul teden pred glasbenim dogodkom, so podčrtali ravno te smernice medsebojne strpnosti, ki - kaže - se bodo v prihodnje razvile v plodno in redno kulturno izmenjavo.

SLOVENSKA SKUPNOST Zakonski osnutek o Kraškem parku

Kras je nastal zaradi Kraševcev

Predlog zakonskega osnutka, po katerem naj bi bil osnovan Kraški park, je že nared. Javnosti so ga predstavili na sedežu stranke Slovenske skupnosti v petek minulega tedna. Ob deželnem svetniku SSK Mirku Špacapanu, ki je osnutek sestavil, so sedeli glavni predstavniki naših organizacij, ki so na tovrstni korak dolgo čakali, se pravi Agrarna skupnost, ki združuje 29 srenjskih in jusarskih odborov, ter Kmečka zveza. Predlog svetnika Špacapana neposredno zadeva velik del našega zamejskega narodnega tkiva, v kolikor postavlja kot osrednjega akterja pri upravljanju Kraškega parka ravno kraškega človeka, ki je v tisočletnem bivanju na tem ozemlju oblikoval podobo svoje zemlje; naj bi bil torej naravni upravitelj svojega okolja.

Če bo svetniku Špacapanu uspelo prepričati koalicijske kolege o naravni poštenosti tega zakonskega predloga oz. preiti interesne mline deželne politike, bomo šele videli.

Gre pa poudariti, da sodi načrt o Kraškem parku v širši kontekst ponovne vzpostavitve Kraške gorske skupnosti, ki - tako Špa-

capan - kot Illyjeva uprava podpirata.

V tem kontekstu postaja vloga Agrarne skupnosti bistvenega pomena, saj "so srenje oz. jusarski odbori postali po zakonu leta 1996 pravne osebnosti pri racionalnem izkoriščanju teritorija", je povedal Marko Legiša v imenu Agrarne skupnosti, tako

bi gotovo imeli pri tej nalogi manjšo pristojnost, ki bi se naposled izkazala še v manjši učinkovitosti. "Zaščitena področja naj torej ostanejo zaščitena", je dejal Špacapan, "kar pa se tiče sosednjih obdelanih območij, bi bilo zaželeno, naj lastniki sami odločajo: krivico bi storili v slučaju, da bi njihova

gi pa bi povečali možnosti čezmejnega sodelovanja, tako da bi "slovenska manjšina postala pravi protagonist", je še dejal Špacapan.

Tako po mnenju tajnika Kmečke zveze kot pokrajinskega tajnika SSK Petra Močnika bi s takim predlogom končno priznali suverenost skupnosti pri upravljanju svojega območja. Močnik pa je na tiskovni konferenci dodal še politično pojasnilo, v kolikor je SSK dokazala, da je pripravljena sprejeti in posredovati predloge o Kraškem parku, ki ne gredo v škodo prebivalstva, saj je

"Kras nastal tudi zaradi Kraševcev in je zato obnem geografski ter etnološki pojav", ki mora živeti izpod okrilja naravovarstvenih težnj tistih, ki bi ga radi postavili pod stekleno kupolo. Zastopnik agrarne skupnosti, Karlo Grgič je bil ob sklepu novinarske konference dokaj jassen, ko je zaupal jusarjem in srenjam, se pravi neposrednim organizacijam vaščanov, dolgo življenjsko dobo tako v preteklosti kot v prihodnosti: "Medtem ko bosta

občina in dežela morda nekoč izgini, se bo vas vendarle ohranila".

SSK se je tudi odločila za vrsto javnih srečanj po raznih kraških občinah, da bi prebivalstvo neposredno seznanila z zakonskim predlogom svetnika Špacapana, prvo bo na sporedu 30. septembra v Repnu.

IG

Foto IG

da izvajanje načrta Kraškega parka pripada ravno tem ustanovam.

Deželni svetnik SSK je namreč tudi mnenja, da mora perimetracija in upravljanje zaščitene območja potekati prek neposredne sodelaveženosti domačega prebivalstva (se pravi lastnikov poljedeljskih, gozdnih in pastirskih površin); javni organi

zemljišča obremenjevali s služnostmi in jih tako zaustavljali pri izkoriščanju teritorija."

Tako smotno obliko sodelovanja s prebivalstvom so že preizkusili v Venetu (Dolomitih in Cadoreju). Po mnenju predlagatelja zakonskega osnutka bi v takem slučaju zadeli dvoje: po eni strani bi končno zaščitili in valorizirali Kras kot tak, po dru-

Obvestilo

Barkovljani vabijo k rožnovenski procesiji v nedeljo, 2. oktobra, po maši ob 8. uri zjutraj. Zelo so dobrodošle narodne noše.

Slovenska Vincencijeva konferenca vabi na proslavo godu sv. Vincencija Pavelskega, ki bo v četrtek, 29. septembra, pri šolskih sestrah pri sv. Ivanu v Trstu, ul. delle Docce 34. Začetek s sv. mašo ob 16.30; sledilo bo družabno srečanje.

Klub prijateljstva prireja v ponedeljek, 10. oktobra, izlet po "Slomškovi poti", to je od Slomškove rojstne hiše v Slomu do njegovega groba v Mariboru. Oglevali si bomo še druge mariborske zanimivosti.

Informacije in vpisovanje čimprej, do zapolnitve mest, na tel. št. 040 639949 (Bole) in 040 43194 (Martelanc).

V sredo, 28. septembra, bo zopet mesečna konferenca v župnijski dvorani v Nabrežini. Na sporedu je pričevanje goriške mladine na svetovnem dnevu mladih v Kölnu v besedi, sliki, petju in družabnosti.

Darovi

Za misijone: Ob obletnici smrti sestre Mare darujeta Ada in Dorica Žagar 50,00 evrov.

V spomin na pokojnega moža Vinkota daruje žena Marija Marc 20,00 evrov za cerkev v Bazovici.

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

obvešča, da se bodo v soboto, 1. oktobra 2005, obnovili tečaji za priirkovalce. Prvo srečanje bo v Finžgarjevem domu na Opčinah ob 16.30. Tečaj bo vodil prof. Andrej Volk. Za informacije Matjaž Rustja, tel. šte. 328 5446894

Ustanavlja se vokalno-instrumentalna skupina za izvajanje duhovnih popevk. Prvo srečanje bo v petek, 23. septembra 2005, ob 17.30 v Marijanišču na Opčinah. Vabljeni mladi od 14. leta dalje. Skupino bosta vodila Martina Feri in Iztok Cergol. Za informacije pokličite na tel. št. 328 2590369 ali 3282254910

Praznik Marijinega rojstva Tradicionalna procesija na Proseku

Kot običajno smo se tudi letos zbrali v vaški cerkvi sv. Martina na Proseku in s procesijo po vasi, ki jo je ob navzočnosti župnika Jožeta Špeha vodil msgr. Franc Vončina, skofov vikar za Slovence, počastili praznik Marijinega rojstva. Naša procesija ima že dolgo tradicijo. Pri njej so žene hodile oblečene v dolge kikle, dekleta v bele lurške noše, fantje in moške pa so v procesiji nosili zastave in "flarje".

V desetletjih se je marsikaj spremenilo, le procesija je ostala zakoreninjena v srcih župljanov, kar se vidi v dejstvu, da je še vedno aktualna in se nanjo pripravljajo z veliko vnemo. Na praznik smo se pripravljali s tridnevno, pa tudi s fizičnim delom, saj je bilo potrebno primerno okrasiti cerkev, pripraviti Marijin kip, v domovih pa je prijetno zadišalo, saj so gospodinje pekle sladice, s katerimi smo se po končanih obredih ob čaju ali kozarcu domačega vina posladkali. Kot običajno so tudi to leto dekleta v lurških nošah spremljale Marijin kip po vaških ulicah, ki so

ob soju sveč zadobile mističen pridih.

Procesija se je odvijala v nočnih urah. Vsakdo je nosil prižgano svečko, pogled pa mu je od plamena lastne splaval tudi k plamenom sveč, ki so krasile okna hiš, iz katerih so viseli vezeni prtji, delo non in pranon. V jasno noč z lulinim krajcem na nebu so odmevale Marijine pesmi in molitev rožnega venca, iz cerkvenega zvonika pa so v presledkih zadonele uvodne melodije "Zvonovi zvonijo premilo pojo, častijo preblazeno Lurško gospo". Kljub pozni uri so vztrajali tudi otroci in si prizadevali, da jim plamena ne bi ugasnila večerna septembrska sapica. Po vrnitvi v cerkev so sledile litanije Matere Božje, "Marija skoz življenje", piko na "i" pa je pristavil naš organist, Davorin Starec, ki je z melodijo, izvaljeno iz orgel, napolnil vsak kotiček cerkve, pa tudi naših src.

Veseli smo, da je naša proseška Cerkev živa in dejavna, kar nam je pokazala tudi nam vsem priljubljena procesija.

FB

Galerija Kraške hiše

Odpri so razstavo Tin Pierna

V galeriji Kraške hiše so pod orjaškimi oblaki, prepolnimi dežja v soboto minulega tedna odprli razstavo fotografij Valentina Trinca, ki mu domači pravijo Tin Pierno. Umetnik je nečak buditelja in kulturnega ter političnega delavca naše Benečije, msgr. Ivana Trinka. Razstavo, ki bo na ogled do 9.

oktobra, sestavljajo fotografije na različno tematiko. Pobudo je omogočila podpora Ministrstva za kulturo Republike Slovenije in Sklada Libero in Zora Polojaz. Prisotne je uvodoma pozdravila predsednica zadruge Naš Kras Martina Repinc, o fotografu in njegovem delu pa je spregovorila predstavnica študijskega centra Nediža Stefania Cralig.

Foto Kroma

Župnija Bazovica

Doživet izlet na Tolminsko

Zadnje dni avgusta in prve dni septembra so se otroci otroškega zbora SLOMŠEK pridno zbirali v prostorih in na športnem igrišču ob Slomškovem Domu, kjer so ob petju in raznih drugih dejavnostih, kot sta risanje in igranje preživali zadnje počitniške dni. Ta pevsko - rekreacijski teden je kot že prejšnja leta pripravila in vodila skupaj s sodelavci naša neutrudna pevovodkinja Zdenka Križmančič. Sodelavcev je bilo letos res veliko, saj so bili naslednji: Sonja, Petra, Mitja, Neža, Anja in Ivana. Vsem iskrena hvala za vse, kar so otroke naučili ali se jim pomagali igrati in se spostiti.

V nedeljo, 4. septembra, pa smo se z otroki in starši odpravili na lep nagradni izlet na Tolminsko. Kar 60 se nas je odpravilo od doma na to lepo, poučno in veselo dogodivščino. Ob 10. uri smo sodelovali pri sveti maši v eni od najstarejših primorskih župnij, to je v Volčah pri Tolminu. Nato smo na ladji Luciji na umetnem jezeru na reki Soči imeli kosilo ter poslušali zgodbo o nastanku, o razlogih za tako lepo barvo reke in jezera,...

antike in iz časa obeh svetovnih vojn do današnjih dni. V poznih popoldanskih urah smo si ogledali še svetovno znana "Tolminska korita", kjer smo občudovali lepoto narave, vode, slapove in še kaj. Tudi slikali smo se, kot se vidi na priloženi sliki. Iskrena hvala pevovodji Zdenki za pripravo in izvedbo tega lepega izleta, župniku Žarku za spremstvo na izletu in seveda za plačilo izleta za otroke ter seveda vsem staršem, ki svoje otroke pošiljajo na vaje in včasih poskrbijo za potrebne stvari ob raznih prireditvah med letom. Vsi smo se naučili še toplih sončnih žarkov, občudovali lepo naravo, se

družili v skupnem veselju in doživetjih. 21. septembra se spet dobimo s starši na skupnem sestanku pred začetkom vaj v novem delovnem letu in z otroki na

prvi pevski vaji. Kdorkoli se še želi pridružiti našim otrokom na vajah, je lepo dobrodošel. V nedeljo, 25. septembra, bodo otroci lepo in pridno

sodelovali pri župnijski maši, saj se bomo spomnili na svojega svetega zavetnika, blaženega škofa A.M. Slomška, po katerem naš zbor tudi nosi svoje ime.

Višarje pojejo 2005

Slovenska pesem v snežnem objemu

„...pesem je moč, ki združuje ljudi.“ S temi besedami je v nedeljo, 18. t. m., gospod Andrej Lampret zaključil dvojezično mašo v cerkvi na Sv. Višarjah, obenem pa tudi uvedel mednarodno pevsko revijo Višarje pojejo 2005. Medtem ko so se ljudje vedno bolj številni zbirali v cerkvi, je zunanost že popolnoma prekrila snežna odeja in podarila nadnaraven čar tej pevski manifestaciji, ki je iz leta v leto vedno bolj priljubljena.

Pobudniki revije, Slovensko Kulturno Središče „Planika - Stella alpina“ in Kulturno Športno Društvo „Rojanski Krpan“, so v sodelovanju z Zvezo slovenskih kulturnih društev, s Slovensko prosveto in z Združeno Kraško banko, letos povabili šest pevskih skupin oziroma oktetov, točneje dva iz vsakega zamejstva.

Prvi je za oltar stopil koroški oktet Suha, ki je pod vodstvom profesorja Matevža Fabjana zbrano izvedel ljudsko Pr Zile ruožce rastaja, Gruberjevo Sonce že zahaja in Hartmanovo/Logarjevo Zeleni Jurij. Sledil je nastop okteta Simon Gregorčič iz Kobarida in pod taktirko Metoda Bajta zapel Ipvavčevu Kot dar o Bog, Volaričevo Rastanek in Venturini-

vo Znamenje. Bolj resno vzdušje so razvedrile pisane ženske narodne noše skupine Stuleti, ki so pod mentorstvom Igorja Cvetko izvedle tri ljudske skladbe, točneje Oj Božico, Svetekovo Pod noč in Razlogovo/Ipvavčevu Domovini. Koncert je izvrstno zaključil Slovenski oktet. Pa se sliš, N'Mau čriez izaro in Kangalilejsko ohcet je sicer zapelo le

Foto R. Bartaloth

me, Mati pokliče in Vora bije. Oktet Akord iz Podgore, ki ga vodi Mirko Špacapan, je pripravil gorenjsko Soldaško v priredbi F. Marolta, rusko narodno Kaj viharjev bi se bali v priredbi L. Bratuža in Kosovelovo Bori, medtem ko se je moška skupina Jepa iz Koroške, pod vodstvom magistra Alexa Schusterja predstavila z Marijino Zgodnjno Dani-

osem oseb, ki pa so s svojimi glasovi napolnile cerkev, kakor da bi pela stoglava množica. Kot zahvalo za udeležbo je vsaka skupina dobila tri steklenice vina, ki jih je društvo Rojanski Krpan kupilo od treh rojanskih vinogradnikov. Po koncertu so se pevci in ostali udeleženci počasi (tla so bila zaradi snega spolzka) prebili do gostilne pri „Juretu“, kjer

jih je čakalo obilno kosilo. Ob kozarčku dobre domače kapljice smo se pogovorili z dr. Miranom Dolharjem, enim izmed pobudnikov te pevске revije. „Idea za tovrstno manifestacijo se je rodila čisto slučajno, med kramljanjem z rojanskimi prijatelji.“ - nam je povedal Miran. „Pri maši na Višarjah smo pred petimi leti poslušali neko italijansko petje. Takoj mi je prišlo na misel, da je cerkva na Višarjah vendar tudi slovenska. Kaj ne bi bilo lepo, ko bi se slišala tudi slovenska pesem?“ Ta ideja - je nadaljeval Miran - je kaj kmalu postala konkretna. Prvo leto nam je priskočil na pomoč Mirko Špacapan s cerkvenim zborom iz Podgore. Po tem, recimo, začnem poskus, smo si izmislili nekoliko drugačno formulo, in sicer da bi ta manifestacija postala revija oktetov. To nam je tudi uspelo, tako da je zdaj že četrto leto, ko uradno prijemamo to revijo.“

Tudi letos je revija Višarje pojejo požela veliko uspeha, gotovo pa bo za vedno ostala v spominu prisotnih kot enkratna. Dvajset centimetrov debele snežna odeja je res neobičajna za mesec september....

Metka Kuret

Deželni svetovalec Špacapan na Sv. Višarjah

Za temeljito prenovo Marijinega svetišča!

Za temeljito prenovo notranjosti višarske cerkve je trenutno premalo denarja. To je v bistvu izid srečanja, ki ga je deželni svetnik Mirko Špacapan imel z odgovornim za obnovo svetišča arhitektom Colettijem na Zavodu spomeniškega varstva v Vidmu. Dela so bila usmerjena predvsem v ohranitev in zaščito dotrajanega in poškodovanega zidovja cerkve; obseg del pa ne predvideva niti restavriranja fresk, kar je

vsekakor nezadostno, da bi božjepotna cerkev na Sv. Višarjah zadobila umetniški videz, kot ji ga je zadnjič dal umetnik Tone Kralj leta 1960, ko je sam vodil restavriranje notranjosti. Arhitekt Coletti je sicer s početka podal svojo razlago, s katero se strinja menda tudi videmska škofija, naj bodo notranji zidovi bolj svetli kot doslej, ker naj bi bila - po njegovem mnenju - dosedanja podoba notranjosti pretemna.

Špacapan je glede tega ugovarjal, da je umetnikovo delo treba spoštovati do konca in da je nujno, da se povzamejo njegove ideje glede ureditve notranjih sten, tudi zato, da se na ta način da primeren poudarek freskam, ki so danes na platnu kot je sam Tone Kralj hotel. Nezaslišano bi bilo, da bi kdorkoli spreminjal notranji videz cerkve, kot si ga je zamislil snovalec in umetnik sam, saj se motivi na zidovju ponavljajo na stebrih in v absidi in tvorijo tako celoto, katere važnosti ne gre prezreti. Arhitekt Coletti je soglašal z deželnim svetnikom, da se mu dostavi primeren dosje o delu Toneta Kralja, zlasti v zvezi z njegovim zamisljivo o višarskih delih iz leta 1960.

Oba sta bila tudi mnenja, da bo morala žabniška župnija, ki je lastnica svetišča, predstaviti naknadno prošnjo za restavratorski poseg, ki naj znova upošteva barve in odtenke, kakršni so bili po Kraljevi izbiri. Sicer bo višarska cerkev pod zadnjih prenovitvenih posegih v notranjosti bela. Coletti je še zatrdil, da bela barva v ničemer ne onemogoča naknadnih restavratorskih posegov. Deželni svetnik Špacapan meni, da je prav tako nujno, da poseže v zadevo in izrazi svoje stališče tudi drušvo, ki je nastalo v Sloveniji prav z namenom, da skrbi in hrani avtorske storitve Toneta Kralja, ki je v 20. stoletju poslal toliko cerkva na Primorskem.

Ob 20. obletnici folklorne skupine Razor

Razcvet obujene tolminske kulturne tradicije na strokovni ravni

V Tolminu so pred kratkim na prenovljenem mestnem trgu (v soboto, 10. septembra) svečano počastili 20. obletnico delovanja domače folklorne skupine Razor. Kot je ob tej priložnosti za bralce Doma povedal njen vodja Boris Laharnar, je bila skupina ustanovljena v Tolminskih Ravnah. Njena ustanoviteljica je bila domačinka Rafaela Dolenc. Najprej so plesali v njej le domačini in rojaki, ki so izvirali iz te vasi. Na vaje so navdušeno in vztrajno prihajali tudi iz oddaljenih krajev. Zaradi naglega razvoja in tako tudi iz potrebe po še večjem številu in izboru plesalk in plesalcev, pa tudi, ker se je veliko njenih mladih članov preselilo za delom v občinsko središče, je skupina svoj sedež prenesla v Tolmin, tako da lahko danes govorijo, da je to folklorna skupina iz Tolmina.

Nastopajo največ po Sloveniji, in to v različnih krajih. Večkrat na leto tudi v tujini, posebno v Italiji in Avstriji ter na Madžarskem.

Če bi jih še povabili, bi radi kdaj zaplesali tudi v zamejstvu.

Za predstavitev zares originalnega plesa so želeli gledalcem predstaviti tudi posnetke originalnih starih oblačil. Tukaj je leta 1990 raziskavo vodila Rafaela Dolenc, ki je takrat vodila skupino. Raziskala je noše skupaj s hčerko Jano, ki je akademska slikarka. Te skice, vse, kar so videli po domovih, v omarah ali zabe-

ležili po pripovedovanju, je potem tudi natančno narisala. V

veliko oporo sta jima bili tudi dobra poznavalka in raziskovalka slovenske narodne noše gospa Makarovičeva iz Ljubljane in za frizure gospa Košuta iz Trsta. Tako so po večletnih raziskavah prišli do tistih pravih ljudskih noš, ki so jih na prelomu iz 19. v 20. stoletje ljudje tudi resnično nosili. To obdobje so izbrali tudi

zato, ker so plesi iz tega časa. Na praznični dan dvajsete obletnice so pripravili še modno revijo in pri tem je, ob skupini Razor, sodelovalo še več drugih folklornih skupin, kot npr. FS Dragatuš, FS Skala Kubed... Plesali so največ po taktih domače harmonike. Ta dan pa je s stari glasbilo požela velik aplavz tudi glasbena skupina Dednina. Ob modni reviji starih tolminskih oblačil pod naslovom „Poglejte, kako so štmani!“, so nastopile še FS Justin Kogoj Dolnja Trebuša, FD Ivan Laharnar Planota in seveda vselej tudi FS Razor.

Na koncu je vsaka skupina zaplesala še ples, najbolj značilen za njihove kraje. FS Razor je zaplesala „Ta čotasta“, ki izvira iz Tolminskih Raven. Pohvalno je, da so plesalci FS Razor, ki jih je trenutno 40, danes iz različnih krajev, tudi po 30 in več kilometrov daleč. Tako ohranjajo in širijo navdušenje za zbiranje starega narodnega blaga, plesov in drugih običajev. Nekateri plesalci niso več rosn mladi, toda njihov korak je ohranil mladostno gibčnost in poskočnost. To jim želimo tudi za naprej, posebno FS Razor, ki pa ji tudi naraščaja ne manjka, saj za nimanje za ljudsko izročilo raste.

MM

Izjava za javnost ob zaprtju dvojezičnih šol na avstrijskem Koroškem

Se je Avstrijsko-Koroška vlada odločila za popoln izbris Slovencev z nekdanj slovenskega ozemlja?

To vprašanje se nam zastavlja zato, ker smo že desetletja pričr njenega nespoštovanja 7. člena državne pogodbe. Ob tako arogantnem zaprtju dvojezičnih šol (Plajberk, na Kotu v občini Sele ter na Obirskem, občina Železna Kapla) se sprašujemo, do kdaj bo avstrijska vlada dopustila deželni vladi kršenje osnovnih pravic Slovencev na avstrijskem Koroškem. Slovenci na Koroškem imajo po prej omenjeni pogodbi absolutno pravico do učenja materinega jezika, ne glede na število. To je obveza in ne izsiljevanje, ki jo mora vedno znova zagotavljati avstrijska vlada ter njeno uresničevanje zahtevati od deželne Koroške vlade.

Svetovni slovenski kongres najostreje obsoja vsa dejanja avstrijskih oblasti, ki so naperjena proti slovenstvu na Koroškem.

Za Svetovni slovenski kongres
Franci Feltrin, l.r., podpredsednik

Izjava za javnost

Za pravično mejo z Republiko Hrvaško

Civilni družbi, Svetovni slovenski kongres in Zavod za oživetje civilne družbe v svojem imenu in v imenu članov, doma in po svetu, podpirata ukrepe sedanje slovenske vlade: da brani in ubrani ter ohrani (zgodovinsko) celovitost slovenskega ozemlja, da na njem vzpostavi suverenost ter pravno in sodno oblast (jurisdikcijo). Prav tako pričakujemo od slovenske vlade, da bo čim prej vzpostavila ustrezen nadzor tudi nad celotnim Piranskim zalivom in na delu slovenskega morja razglasila zaščitno ekološko cono. Civilni družbi v celoti podpirata stališče slovenske vlade, da se ob tem upoštevajo vsa zgodovinska dejstva, ki potrjujejo (in dokazujejo) potek nekdanje nacionalne meje in da le-ta postane bodoča državna meja med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško. Zavračamo pa zavajanja posameznikov in politikov o že dokončni urejenosti kopenske in morske meje, ki jih v teh dneh hrvaški in slovenski javnosti vsiljujejo hrvaški nacionalisti in posamezni ljudje nesvobodnega duha.

Kot civilna družba zavračamo tudi posamezne izjave nek-

danih predstavnikov slovenske jugo-diplomacije, v katerih je odraz pomanjkanja odgovorne nacionalne zavesti. Tako (nacionalno) pomanjkanje so kazali že v času nastajanja Osimskih sporazumov ter nedavno od tega tudi ob neuspelem poskusu uveljavitve Oglejske izjave. Slovenija je v preteklosti, pod tisočletno tujo nadvlado, izgubila veliko svojega nacionalnega ozemlja, danes ima pravico in dolžnost, da kot samostojna država in članica EU ubrani nacionalne in omejske pravice in da zagotovi svobodno življenje vsem svojim državljanom in državljanke, ki živijo ob meji z rojaki za mejo njenih sosed. Le na svoji zemlji svobodni človek lahko odgovorno odloča o svoji prihodnosti in o prihodnosti celotne družbe.

Kljub naši podpori pozivamo slovensko vlado, da vendar razmisli, do kdaj še neomajna podpora Hrvaški pri pogajanjih za vstop v Evropsko unijo.

Franci Feltrin,
podpredsednik Svetovnega slovenskega kongresa
Akad. Dane Zajc
predsednik Zavoda za oživetje civilne družbe

Posegel je tudi svetovalec SSK Špacapan

Pripravlja se deželni zakon o gozdovih

Deželni odbornik za kmetijstvo, gozdarstvo in parke Enzo Marsilio pripravlja nov deželni zakon o gozdovih. V ta namen se je že sestala druga deželna komisija, ki je besedilo že pregledala, v prejšnjih dneh pa se je sestala večina četrte komisije. Deželni svetovalec Slovenske skupnosti dr. Mirko Špacapan je opozoril na sporni 81. člen, na podlagi katerega bi občine lahko na zapuščenih ozemljih, in to že po treh letih neobdelane zemlje, vzpostavile programe in načrte za boljše okoljsko in kmetijsko izkoriščanje le-teh s tem, da bi jih zasegle za dobo desetih let, nakar bi jih po tem obdobju vrnilo lastnikom.

Namen zakona je seveda lahko pozitiven, saj skrbi za to, da bi neobdelane površine ne zasegel gozd, pa tudi za to, da bi občine lahko razpolagale s tereni, ki nimajo lastnikov ali obdelovalcev, in jih dali v izkoriščanje v kmetijske namene tistim, ki se s tem resnično in poklicno ukvarjajo.

Špacapan pa je kolegom Demokratskega zavezništva razložil, da zakon št. 38 iz leta 2001 v 21. členu ne dovoljuje nemožnega izkoriščanja teritorija, na katerem živi slovenska manjšina v urbanistične, kmetijske in infrastrukturne namene, pač pa predvideva spoštovanje njegovih zgodovinskih in kulturno-jezikovnih značilnosti. Svetovalec SSK je še posebej omenil problem tržaškega Brega, kjer je danes marsikatera površina že dolgo neobdelana in kjer bi torej občina Trst s takim zakonom lahko izvajala Slovencev neaklonjeno politiko. Poleg tega pa obstoj društvenih zadrug lahko pomaga, da se v sklopu teh organizmov, ki so izraz domačinov, dobijo bolj smotne rešitve za skupno koriščenje neizrabljenih parcel.

V debati, ki je sledila, sicer ni bilo zaznati posebnih zagovornikov Špacapanovih tez, vendar so prisotni problem vzeli na znanje in si dali čas za razmislek.

Trst, 13. septembra 2005

Parlament o uresničevanju pristojnosti na morju

Med kampanjo za referendum primeri nestrpnosti do Cerkve

V Sloveniji javno mnenje, predvsem pa politiko, najbolj zanimajo in celo vznburjajo štirje dogodki. To so razprave o referendumu glede zakona o RTV Slovenija, ki bo v nedeljo, 25. septembra, ki potekajo z nepričakovano ostrino in osebnimi obračunavanji, odmevi na prvo državno obeležitev 15. septembra obletnice združitve Primorske z matično domovino v Portorožu, zagotovilo vlade, da v državi ne razmišljajo o gradnji nove jedrske elektrarne - članek v nekem časniku o taki možnosti je najbolj vznemiril politiko in javno mnenje v Avstriji -, in odločitev, da bo državni zbor na zasedanju, ki se bo začelo v ponedeljek, 26. septembra, obravnaval tudi zakon o razglasitvi zaščitne ekološke cone in epikontinentalnega pasu kot ukrepa in mehanizma za uresničevanje pravic in pristojnosti Slovenije na morju. Glede nujnosti in primerčnosti omenjenega zakona soglašajo vse politične stranke, nekatere med njimi pa opozarjajo, da bi morala Slovenija svojo suverenost, pravice in pristojnosti zavarovati že pred leti, s čimer bi lahko učinkoviteje nasprotovali Hrvaški, ki si poizkuša prilastiti del Piranskega zaliva.

Kampanja za referendum o novem zakonu o RTV Slovenija je polna obtožb in priobtožb o tem, kdo laže in kdo manipulira. Kakšen bo izid glasovanja v nedeljo, 25. septembra, je težko predvideti ali celo napovedati, zagotovo pa bo tesen, bodisi v korist LDS in Socialnih demokratov, ki sta ljudski opredeljevanji zahtevali, ali pa strank parlamentarne in vladne koalicije, ki zagovarjata obstoječi novi zakon o javni radioteleviziji

Slovenija, ki ga je Državni zbor dvakrat potrdil. Referendum pa bo očitno bolj kot izrekanje o stvari sami, opredeljevanje za oblast ali proti njej. Z vidika stopnje in razširjenosti demokracije v Sloveniji zaskrbijo nekateri komentariji in ocene Izjave Komisije pravičnosti in mir in Komisije za sredstva družbenega obveščanja

pri Slovenski škofovski konferenci, o referendumu oz. novem zakonu o RTV Slovenija. V dokumentu je, denimo, tudi zapisano, "da so številna javna glasila kadrovske in vsebinske ostala na ravni preteklega režima, ki je bil ideološko nestrpen in je izključeval vse, ki se niso z njim strinjali, tudi Cerkev in verne. Večinoma še niso dovolj sodobna, neodvisna in pluralna, da bi lahko služila kar najširšemu krogu državljanov vseh političnih pre-

pričan in svetovnih nazorov. "Kot sta v omenjeni Izjavi zapisala predsednik Komisije pravičnosti in mir pri Slovenski škofovski konferenci mariborski pomožni škof Anton Stres in predsednik Komisije za sredstva družbenega obveščanja pri omenjeni konferenci, mariborski škof Franc Kramberger (na sliki), je ob pod-

pori novemu zakonu o RTV Slovenija pomembno vedeti, da mu nasprotujejo nekdanje politične sile iz strahu, da bi nova ureditev RTV ogrozila njihov prevladujoč vpliv nanjo. RTV Slovenija je sicer med najpomembnejšimi mediji še najbolj pluralna. Pripravila je veliko dobrih oddaj, med njimi tudi nekaj verskih, vendar bi morala iti še dlje. Trditev, da je prejšnja zakonska ureditev nacionalnemu radiu in televiziji zagotavljala politično neodvisnost in vpliv nepolitične civilne družbe, je neresnična in nasprotuje dejstvu. Na ocene in stališča obeh komisij Slovenske škofovske konference so se nekateri politiki in časnikarji odzvali z besednjakom, kakršen je bil razširjen v prejšnjem režimu. V stranki LDS so, denimo, menili, "da je katoliška Cerkev prestopila meje spodobnosti, saj je zlorabljala svoj položaj med verujočimi. Rimskokatoliška cer-

kev svoj položaj, ugled in avtoriteto pri verujočih zlorablja za politično propagando", so še zapisali v največji opozicijski stranki. Ostre besede zoper Izjavo obeh komisij Slovenske škofovske konference je uporabil tudi Miran Potrč, vodja poslanske skupine Socialnih demokratov, stranke, ki je naslednica nekdanjih komunistov. Časnikar Marko Pečauer je v dnevniku Delo obsodil Cerkev, da nastopa ostro, pri čemer da "pravica do propagande gre le pobudnikom zakona in nasprotnemu taboru, njihovim političnim nasprotnikom. Sicer pa je usoda referenduma o zakonu RTV Slovenija zapečaten. Cerkev je povedala, da je treba glasovati za, in skoraj ni dvoma, da bo tak tudi izid referenduma." Podobne očitke skupni izjavi obeh komisij Slovenske škofovske konference je v članku z naslovom Krasna nova RTV, objavljenem v časniku Dnevnik v Ljubljani, navedla tudi časnikarka Ranka Ivelja.

Štirje kandidati za Ropov položaj V LDS, največji opozicijski stranki, so objavili imena kandidatov za novega predsednika, ki ga bodo izvolili na kongresu stranke 15. oktobra v Ljubljani. Kandidati za položaj novega predsednika LDS, ki bo nasledil Toneta Ropa, so Jelko Kacin, evropski poslanec, poslanec Jožef Školč, Ivo Vajgl, svetovalec predsednika države dr. Janeza Drnovška in pretežno neznan Tone Videnšek. Na kongresu bo za mesto podpredsednika LDS kandidiral tudi Črtomir Špaccan, ki pri prejšnjem predsedniku Antonu Ropu menda ni bil priljubljen.

Marijan Drobež

Kratke

Obletnice pomembnih dogodkov za Slovenijo pri odpiranju v Evropo

V letu 2005 se spominjamo nekaterih pomembnih dogodkov iz preteklosti, ki so zaznamovali Primorsko oz. celotno Slovenijo pri njenem odpiranju v Evropo. Pred petdesetimi leti je bil podpisan t.i. Videmski sporazum o maloobmejnem potniškem prometu vzdolž meje med tedanjo Jugoslavijo in Italijo, ki je omogočil izboljšanje odnosov in sodelovanja zlasti med Novo Gorico in sosednjo Gorico v Italiji. Pred štiridesetimi leti sta se, denimo, prvič uradno srečala župana obeh omenjenih mest. To je bilo simbolično dejanje velikega pomena. Pred tridesetimi leti so z Osimskimi sporazumi določili novo državno mejo med tedanjo Jugoslavijo in Italijo. Pred dvajsetimi leti je bila odprta nova cestna povezava, prek italijanskega ozemlja na Sabotinu, z Goriškimi Brdi.

Nova mesnica ob meji v Rožni Dolini

Iz gospodarske družbe MIP (Mesna industrija Primorske) v Kromberku so javna občila obvestili, da so po nekaj letih, ko je bila zaprta, ponovno odprli Mipovo mesnico in delikateso v Rožni Dolini. Nahaja se le okoli sto metrov od mednarodnega mejnega prehoda. V obnovljeni trgovini so na voljo razne vrste predvsem slovenskega mesa in izdelkov. Prodajajo tudi polpripravljeno hrano, kot so t.i. mrežne pečenke in razna nabodala.

Nova Gorica: 500 novih stanovanj in trgovski center v naslednjih letih

V Novi Gorici posvečajo skrb predvsem tistim predpisom s področja urejanja prostora, ki bodo omogočili gradnjo novih stanovanj in razvoj novih industrijskih dejavnosti. Tako je že pripravljen lokacijski načrt za območje železniške postaje in bližnje Prvomajske ulice. Župan mestne občine Nova Gorica Mirko Brulc je med

proslavljanjem njenega praznika, 9. septembra, obljubil, "da bodo na območju železniške postaje in vzdolž Prvomajske ulice, v naslednjih letih zgradili preko 500 stanovanj in trgovski center, ki bodo v Novi Gorici zagotovili nov razvojni utrip in nove zaposlitve. Za Rožno Dolino in Ajševico pa so izdelani lokacijski načrti, ki bodo omogočili gradnjo več kot sto novih zasebnih poslopij. V Kromberku pa bodo zagotovili več kot osem hektarov zemljišč, ki jih bodo namenili gradnji novih poslovnih in proizvodnih prostorov.

V Italiji višje plače, v Sloveniji pa več socialnih pravic

Na območju Nove Gorice je obrt zelo razširjena, sestavlja pa jo skoraj dva tisoč obrtnikov najrazličnejših poklicev, panog in dejavnosti. Ob 25-letnici delovanja Območne obrtne zbornice so v njenem glasilu Podjetniške novice zapisali, "da se motijo tisti obrtniki, ki morda še pričakujejo, da bodo čez noč obogateli. Da te kupci sploh redno omenjajo, potrebuješ v povprečju kakih pet let, da se doobra vtisneš v njihovo zavest, pa še nadaljnjih pet. Vendar, če si poslovanje zastaviš na dolgi rok, boš prej ali pozneje dosegel rezultat. Saj se je, denimo, tudi v gostinstvu že pokazalo, da je tržišče ob meji na Goriškem v zadnjih desetletjih naredilo svoje in marsikoga "odpihnilo".

Slavko Šuligoj, predsednik Skupščine območne obrtne zbornice v Novi Gorici, je ob jubileju te stanovske organizacije spregovoril tudi o čezmejnem sodelovanju s slovenskimi in italijanskimi obrtniki. Po njegovem mnenju "nas obrtniki onkraj meje še vedno nimajo za enakovredne partnerje. Njihovo večjo konkurenčnost utrjuje, vsaj za sedaj, tudi dejstvo, da v Italiji višje plače zaposlenih privlačijo tudi delavce iz Nove Gorice oz. iz Slovenije. Vendar pa v Italiji obrtniki in drugi delavci nimajo toliko socialnih pravic kot v Sloveniji. Nekatere pravice oz. ugodnosti, na primer nadomestilo stroškov prihoda na delo in zagotavljanje toplega obroka, se v slovenski zakonodaji "vlečejo" še iz časov socializma in so ostale v miselnosti delavcev in sploh aktivnega prebivalstva. Morda ponekod obstaja prepričanje, da obrtniki v Italiji vidijo v nas nevarno konkurenco, a ni tako. Nam namreč manjka tiste dolgoletne tradicije podjetništva, ki se v Italiji kaže zlasti v družinskih obrtnih podjetjih." / M.

SNG Nova Gorica / Predstave v septembru

Slovensko narodno gledališče se pripravlja na zlato, 50. sezono, ki se bo v oktobru začela s krstno uprizoritvijo liričnega musicala Alica v čudežni deželi Lewisa Carrolla - Reneja de Ceccattija - Artura Anecchina v režiji Janusza Kice. Konec avgusta in začetek septembra sta bila namenjena sedmim predstavam Mednarodnega lutkovnega vrtiljaka. Domači igralci so s Cankarjevo dramo Kralj na Betajnovi, v režiji Jaše Jamnika, 3. in 9. t.m. gostovali v Kanalu na Kontradi, v dvorani SNG pa so si 21. in 22. predstavo ogledali dijaki. Za ostale gledalce bo na sporedu v torek, 27. t.m., ob 20.30. Štirjezična uprizoritev Marjana Bevka Jaz sem zdrav in se mi dobro godi je bila 10. t.m. v gosteh v Delachu na Avstrijskem. Oktobrski program napoveduje gostovanje Drame SNG Maribor z delom Hlapci.pdf in Prešernovega gledališča Kranj s predstavo Blazno resno zadeti Dese Muck in Mihe Trefalta v režiji Katje Pegan. Slednja bo na ogled tudi dijakom v petek, 30. t.m. Ljubitelji gledaliških desk si lahko priskrbijo abonma 2005/06 do 30. t.m. pri blagajni SNG, ki je odprta - od 5. do 30. t.m. - vsak delavnik od 10.00 do 12.00 in od 15.00 do 18.00, ob sobotah od 10.00 do 13.00. Dodatne informacije so na voljo na telefonskih številkah 3342247 in 3352215 (predštevila iz Italije 003865). / IK

V olivke in volivci bomo v nedeljo, 25. septembra 2005, poklicani na volišča, da bomo izrazili svojo voljo za ali proti novemu Zakonu o RTV Slovenija. Ta referendum je izjemnega pomena, saj gre za prihodnost najbolj odmevnega in najvplivnejšega javnega glasila v državi. Dolžnost vsakega državljanja je, da gre na referendum in soodgovorno odloči o skupnem dobrem. Demokratična družba uspeva le takrat, ko imamo državljani dostop do nepristranskih in celostnih informacij o tem, kaj se dogaja v svetu, v katerem živimo in kjer se na osnovi teh informacij lahko odgovorno vključujemo v javno življenje. S svobodnimi volitvami, z demokratizacijo in s potjo v samostojno državo smo pri nas veliko spremenili. Toda ne povsod enako. Številna javna glasila so kadrovske in vsebinske ostala na ravni preteklega režima, ki je bil ideološko nestrpen in je izključeval vse, ki se niso z njim strinjali, tudi Cerkev in verne. Večinoma še niso dovolj sodobna, neodvisna in pluralna, da bi lahko služila kar najširšemu krogu državljanov vseh političnih prepričan in

Še o televiziji ...

Ob referendumu o Zakonu o RTV Slovenija

svetovnih nazorov.

Ob podpori novemu zakonu o RTV je pomembno vedeti, da mu nasprotujejo nekdanje politične sile iz strahu, da bi nova ureditev RTV ogrozila njihov prevladujoč vpliv nanjo. Predsednika dveh političnih strank, ki sta naslednici organizacij iz komunističnega in socialističnega enoumja, torej časa, ko so mediji v prvi vrsti služili partijski politiki in je bila demokracija prepovedana, sta se pred meseci celo v javnih pismih prepirala, katera od njunih strank ima večji politični in kadrovski vpliv na RTV. S tem nočemo reči, da se do sedaj RTV ni spreminjala na bolje. RTV Slovenija je v času demokratizacije in osamosvajanja igrala pozitivno vlogo in med najpomembnejšimi glasili je še najbolj pluralna. Pripravila je veliko dobrih oddaj, med njimi tudi nekaj verskih. Vendar bi morala iti še dlje. Trditev, da je prejšnja zakonska uredi-

te nacionalnemu radiu in televiziji zagotavljala politično neodvisnost in vpliv nepolitične civilne družbe, je neresnična in ji nasprotujejo dejstva. Katoliška Cerkev, ki je veljala v preteklem komunističnem režimu za najhujšega notranjega sovražnika, je bila tudi pod vladno stranko, ki danes nasprotujeta novemu zakonu o RTV, zaradi političnih ali ekonomskih razlogov predmet zasmehovanja, nestrpnosti in ostrega ideo-

loškega nasprotovanja. V številnih polemikah z njenimi stališči so javna glasila uporabljala tudi polresnice, neobjektivne prikaze ali celo izkrivljanje zgodovinskih dejstev, žal so to včasih počeli tudi nekateri uredniki in novinarji na RTV Slovenija. Nacionalna televizija in radio o Cerkvi dostikrat ne poročata dovolj profesionalno ali pa celo izrazito pristransko. Nazoren primer takšnega poročanja je vztrajno prikazovanje pokojnega papeža Janeza Pavla II. in tudi sedanjega papeža Benedikta XVI. kot dveh zadnjih konservativcev, ki se ne zmenita za potrebe ljudi.

RTV SLO

pristranskosti, da bo prispeval k enakopravni odprtosti do vseh političnih in nazorskih smeri naših državljanov in državljanov, pa tudi k smotrnejši rabi denarja, ki ga davkoplačevalci namenjamo za delovanje RTV Slovenija. Slovensko javnost zato pozivamo, naj da RTV priložnost za nadaljnji razvoj in zato novi zakon na referendumu podpre! Ljubljana, 13. septembra 2005

dr. Anton Stres, mariborski pomožni škof predsednik Komisije Pravičnosti in mir pri SŠK dr. Franc Kramberger, mariborski škof predsednik Komisije za sredstva družbenega obveščanja pri SŠK

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

v sodelovanju z vaško skupnostjo iz Deskel vabi na predstavitev knjige Dorice Makuc

PRIMORSKA DEKLETA V NEMČIJO GREDO

v soboto, 24. septembra 2005, ob 19. uri v župnijski dvorani v Desklah.

PREJELI SMO Ob slovenskem referendumu glede RTV Slovenija

Spopad za vzvode realne družbene moči

Po zmagi pomladne koalicije na zadnjih parlamentarnih volitvah se je začel spopad tudi za nadzor nad kapitalom, mediji, represivnimi organi in civilno družbo, ki ob večini v parlamentu predstavljajo pomembne vzvode realne družbene moči in ki so jih doslej nadzirale sile kontinuitete. Tudi z njihovo pomočjo so npr. z lahkoto pometle s prvo, Demosovo, in drugo, Bajuhovo vlado ter, ob polstoletni samovoljni vladavini v okviru enopartijskega sistema, uspele upravljati državo tudi zadnjih petnajst let tranzicije. Vse do tlej, dokler ni virus oblasti do take mere načel družbo, da se je ljudem uprlo, in so se na volitvah otresli tega jarma.

Začelo se je z vzpostavljanjem nadzora novih oblasti nad kapitalom, ki je še v lasti države (zamenjave nadzornih organov in nekaterih uprav podjetij). Z novim zakonom o RTV pa pomladna opcija poskuša iztrgati ta osrednji nacionalni medij izpod prevladujočega vpliva sil kontinuitete. Novi zakon o medijih pa naj bi ustvaril pogoje za politično bolj uravnotežen medijski prostor. Pod udar je

padel tudi del represivnih organov z zamenjavami nekaterih ključnih ljudi v policiji, vojski, obveščevalnih službah in drugje. Spopad se je prenesel tudi na področje civilne družbe (sindikati, upokojenska organizacija, zbornice, stanovska in športna združenja idr.), ki jo, s kako izjemo, še vedno nadzirajo, "v civiliste preoblečeni" nekdanji vodilni komunisti. Začel se je s konfrontacijo med Zborom za republiko in Kučanovim Forumom 21. Nadaljuje pa se npr. z načrtovano reorganizacijo gospodarske zbornice kot ene izmed pomembnih civilnih trdnjav nekdanje partijske oblasti.

Spopad se je prenesel tudi na strankarsko sceno, ko se je na volitvah poražena stran s pomočjo medijskega linča spravila nad Antona Rousa, potem ko je pristal na sodelovanje v Janševi vladi. Sledil je poskus, da bi na kongresu Desusu, namesto nepredvidljivega Karla Erjavca, vsilili predsednike, lojalne levoliberalni opciji (dr. Anton Bebler, Mirko Miklavčič). Ko tudi to ni uspelo, so se tako imenovani "neodvisni" mediji spravili nad SLS, in to zaradi na-

pak, ki so se večinoma zgodile že pod vladavino SLS (izginotje seznamov kmečkih subvencij, oškodovanja države na Skladu kmetijskih zemljišč), a jih takrat, očitno, "nihče ni opazil" in jih je tako nekdo potegnil iz rokava šele sedaj.

Torej pravcato politično prerivanje, ki pa prinaša vzpodbudno sporočilo, da se v Sloveniji, po več kot polstoletni vladavini ene politične opcije, končno, vzpostavlja ravnotežje družbene moči, kar je eden pomembnih predpogojev za demokratično življenje družbe. Upati je le, da ne bo ta spopad preveč izčrpaval novih oblasti in da bodo imele dovolj moči tudi za neodložljive korenite gospodarske in socialne reforme. Pa da ne bodo pri tem delale prevelikih napak in da bodo dale zgled, kaj je resnična demokratična vladavina. Od družbene skupine, ki je bila pol stoletja tlačena in potisnjena na družbeno obrobje, namreč z vsjo upravičenostjo lahko pričakujemo, da bo prinesla s seboj politični prepričanje, družbeno osvežitev in nov ustvarjalni naboj.

Milan Gregorič

Kritičen zapis v lokalnem časniku Latnik V Vipavski dolini 27 vasi brez trgovine

Novi številki zgornjevipavskega časnika Latnik, ki izhaja v nakladi 7.700 izvodov, je objavljen članek s pomenljivim naslovom "Naredite mi to deželo "kranjsko"! Napisal ga je Aleksander Lemut, direktor trgovskega podjetja FAMA v Vipavi in svetnik Zveze za Primorsko v občinskem svetu občine Ajdovščina. Avtor zelo kritično obravnava centralizacijo oblasti, gospodarstva in drugih

dejavnosti, ki jo izvaja država v škodo občin in podeželja v Sloveniji. Polemično se je vprašal, "ali je za Primorce sploh kakšna razlika med italijanskim fašizmom in sedanjim "kranjskim centralizmom"? Pravi, da razlika seveda je, "ker nam Kranjci zaenkrat še pustijo prepevati v materinem jeziku". Analiziral je trgovski sistem, ki je zelo pomemben, saj v njem kroži ogromno denarja. Velepodjetja odločajo o tem, kaj bo

na trgovskih policah, o usodi posameznih proizvajalcev in celih pokrajin. Odkrili so "Ameriko" in zasebni trgovci so morali izobesiti bele zastave. Kar 27 vasi v Vipavski dolini je ostalo brez svoje trgovine. Domača trgovska podjetja so doživela zlom. Vsak večer pa dnevni izkupički od prodaje veselo romajo v Ljubljano, v Mercator, Spar, Petrol, v Tuš v Celju in v Merkur v Kranju. Za odpravo centralizacije pa za blaginjo nas vseh in ne le izbrancev, bo važno, za koga bomo oddali glas na lokalnih volitvah leta 2006," je še zapisal Aleksander Lemut v omenjenem zgornjevipavskem časniku Latnik.

M.

Ko se dotakneš osebe

"Preteklost se postopoma redči v sedanjosti"

Tokrat bodo prsti oklevali na tipkovnici, ali pa udarjali po njej, pa se spet vračali in črtali, skušali za silo skriti kaj, kar sigurno ni všečno, kar te preveč razkrije. Na koncu bodo - kot vedno - prožno orodje v odločitvi, da je družba v nečem drugačna tudi in predvsem, ko padajo blokade, ko postane enostavneje govoriti tudi o čustvenem svetu, ki je del nas.

O sivih trenutkih človek zelo s težavo govori. Pred par minutami sem zaključila telefonski pogovor z mlajšim prijateljem, ki mi je jasno povedal, da smo ženske v nečem na boljšem: med sabo govorimo o svojem doživljanju sveta in medčloveških odnosov, izpovedujemo se, mogoče tudi razočemo in pa spet ena drugo bodrimo. "Ni res, da moški ne govorijo o čustvih. Le med sabo tega ne delamo. O svojem emotivnem svetu pa govorimo ženskam". In ne morem si kaj, da bi mu ne pritrdila. Večkrat se mi je zgodilo, da se mi je kak prijatelj odprl in mi spregovoril o tej ali oni težavi v partnerskem odnosu, prisluhnila sem neuslišanim željam in izpetosti in službi, premlevanjem o preteklosti in potrebi po spremembi. Zdi se mi, kot da bi jih včasih nekako "prisilila" k temu, da se potopijo v svoj svet in mi delček slednjega razkrijejo. Tako kot se mi včasih zdi, da mi to, da jih bodrim, dobro de. Prijateljica mi je nekoč rekla, da sem "predobra, preveč prizanesljiva" do moških figur v svojem življenju. Verjet-

no res. V določenem momentu zadiram spomin na težja obdobja nespornost in občutka, da te oseba, ki ti je zraven, ne razume, in v letih, ki sledijo prekinitvi odnosa, se ohrani neka nedoločena vez, nek prijateljski afekt, ki ustvarja iskrene občasne pogovore po telefonu in občutke, da lahko na par oseb v življenju računaš tudi v najtežjih trenutkih. Včasih te življenje privede v sive momente melanholije, občutka nemoči in potrnosti, in oseba, ki pozna tvoj emotivni razvoj v letih, vse tvoje padce in vztrajna vstajanja, stalno potrebo po ustvarjanju in natančno, kakšen si v dobrih in slabih momentih, ti včasih omogoči, da pogledaš na stvari z drugega zornega kota in se upreš poti v melanholijo. Nedvomno je potreben tudi leta dolg presledek zato, da postaneta dve osebi, ki sta si bili blizu, prijatelja. Včasih to ni možno, včasih je celo nesmiselno, ker si mogoče danes tako zelo različen od tega, kar si bil v preteklosti, da se samega sebe v očeh osebe iz preteklosti ne uspeš več prepoznati. Včasih pa se zgodi, da do tega pride, verjetno tudi iz potrebe, da vidiš, kakšna je bila tvoja pot. Nemalokrat se mi dogaja, da v občasnih pogovorih s partnerjem izpred toliko let, uvidim, v čem sem zelo napredovala v svojem razvoju in česa si ne želim oz. ne potrebujem več. Dognala sem, da mi je to nekajkrat na leto tudi potrebno. To danes, mogoče jutri ne bo več tako. Preteklost in vse, kar je vezano nanjo, se potem postopoma vedno bolj razredči v sedanjosti, do trenutka, ko verjetno popolnoma izvodeni.

Špacapan izraža zadovoljstvo

Prispevki za naši župniji

Deželni svetnik Mirko Špacapan izraža zadovoljstvo nad prispevki, ki jih je danes s posebnim dekretom odobril deželni odbornik Antonaz, na podlagi 3. člena deželnega zakona št. 2 iz leta 2000 in 4. člena deželnega zakona 4/2001.

Med dobitniki prejemkov sta namreč tudi slovenski župniji, in sicer župnija sv. Andreja v Štandrežu in sv. Marije Magdalene v Bazovici, katerima je bi-

lo odobrenih 60.000 evrov oz. 45.000 evrov. Deželni svetnik Ssk se je za ti dve postavki tudi osebno zavzel, saj so dela, ki jih nameravata župniji izvajati s temi prispevki v korist vaške skupnosti, ki se zbira okoli farin prostora. V Bazovici bodo tako lahko izvedli potrebne obnovitve pri Slomškovem oratoriju; v Štandrežu pri Gorici pa so sredstva namenjena obnovi poslopja, ki bo služilo za zbiranje mladine.

Mirko Špacapan

Špacapan je pisal Tabadjiju

Obsodba zaprtja treh šol

Deželni svetnik Mirko Špacapan je poslal predsedniku parlamentarne medskupine za manjšine Sandorju Tabadjiju pismo - obsodbo zaradi zaprtja treh manjšinskih šol na Ko-

roškem. V pismu, ki ga je v vednost naslovil tudi Riccardu Illyju, Jörgu Haiderju in Uradu za Slovence po svetu, deželni svetnik Ssk obsoja neupoštevanje manjšinskih pravic in prebivalstva ki živi v

najbolj oddaljenem kmečkem podeželju, do Šolanja v lastnem jeziku in to v olajšanih pogojih. Gre namreč za narodno skupnost, ki ji grozi izumrtje, zato mora država za njo ukrepati v smislu zaščite in oskrbe, tako kot je slovesno zapisano v dokumentih kakor sta Konvencija za manjšine in Listina za manjšinske jezike, ki jih je Avstrija podpisala.

Z 2. strani

Vrhunsko zasedanje...

Kljub temu je izrazil prepričanje, da se bo proces reform nadaljeval, in ocenil, da je sicer okrnjeni reformni dokument dober korak naprej. Tajnika Annana je najbolj prizadelo črtanje besedila o razorožitvi in neširjenju oborožitve. Po drugi strani pa je pozitivno ocenil del besedila, ki govori o odgovornosti držav za zaščito prebivalstva pred genocidom, vojnimi zločini, etničnim čiščenjem in zločini proti človeštvu. Mednarodna skupnost je zato dolžna uporabiti vse diplomatske in druge miroljubne načine, da preprečijo omenjene zločinske pojave. V dokumentu članice ZN priznavajo skupno odgovornost za pravočasno in odločno kolektivno akcijo, to je uporabo sile, če miroljubna sredstva ne za-

doščajo. Stalnim članicam Varnostnega sveta, pri čemer so mišljene velesile, je na-

slovljen poziv, naj v primerih zgoraj omenjenih zločinov ne uporabljajo pravice veta, to se pravi ugovora. Reforma bi morala zajeti tudi sam Varnostni svet, vendar so razhajanja o tem vprašanju še vedno precejšnja. V sklepnem dokumentu, ki ga je jubilejna 60. skupščina sprejela v petek, 16. septem-

bra, tudi ni definicije terorizma, temveč zgolj poziv državam, naj si še naprej prizadevajo za sprejem konvencije proti terorizmu, ki je že nekaj časa v pripravi. Korak naprej je bil storjen z zaključkom razprave v okviru pristojnih teles

OZN o mednarodni definiciji terorizma kot vojnem zločinu. Po tem "globalnem konsenzu" terorizem predstavlja vsa tista dejanja, ki načrtno in namerno povzročajo smrt ali fizične poškodbe civilistov z namenom zastraševanja prebivalstva ali izsiljevanja držav in mednarodnih organizacij, da bi v nekem primeru ukrepale ali se vzdžale od nekega dejanja.

Na letošnjem jubilejnem zasedanju glavne skupščine OZN so spregovorili zastopniki vseh udeleženi držav od Busha do Putina. Za Italijo je spregovoril predsednik vlade Berlusconi, za Slovenijo pa Janž Janša.

Z 2. strani

Odlična lekcija

Posredno se je tega vprašanja dotaknil sam predsednik republike Ciampi, ki je pozval politike, naj svojega dragocenega časa ne zapravljajo s prepirčki, temveč naj se nemudoma lotijo zdravljenja izredno slabih gospodarskih razmer. "Zrimo daleč naprej, tako v prostor kot v čas, je dejal Ciampi, brez bojzani in zlasti brez jalove nostalgije po preteklosti, ki je bila mnogo

slabša od sedanjosti". Ne da bi omenil ime guvernerja Banke Italije, ki je še vedno v središču pozornosti italijanske javnosti, je predsednik Ciampi jasno dal razumeti, da bi Antonio Fazio moral odstopiti, kot med drugimi zahteva tudi minister za gospodarske zadeve Siniscalco. V takih primerih prihaja v poštev deontologija - je dejal - in sicer skupek moralnih predpisov, ki

jih je javni upravitelj dolžan spoštovati. Pošteno ravnanje, spoštovanje moralnih in deontoloških vrednot so v vsaki pravni državi temelj urejenega omikanega življenja. S tem je državni poglavar prav gotovo zbil sodu dno, saj je naravnost s prstom pokazal, da je treba končno narediti red tudi v tistem slonokoščnem stolpu, ki mu je ime Banka Italija. Tudi sodni postopek, ki je s tem v zvezi, potrjuje polno veljavnost in upravičenost pravkar omenjenih izvajanj državnega poglavarja.

S 1. strani

Stavka potrošnikov

Statistiki, ki niti poleti ne mirujejo, so ugotovili, da so se prodajne cene pri kmetovalcih v primerjavi z lanskim letom celo zmanjšale. To pomeni, da prejmejo kmetovalci za svoje proizvode letos manj kot pred letom dni. Ravno zaradi tega so neposredni obdelovalci zelo glasno protestirali med poletjem, saj so bile odkupne cene sadja in zelenjave tako

nizke, da niso krili niti proizvodnih stroškov. Izvedenci trdijo, da je za visoke cene sadja in zelenjave kriva neučinkovita prodajna mreža in izredno veliko število prehodov blaga na poti od proizvajalca do potrošnika. Ob vsakem prehodu pa želi posrednik imeti minimalen zaslužek. Če pa že govorimo o evru, moran poudariti, da evro ni prav

vsega kriv. V določeni meri smo krivi tudi potrošniki sami, ki se nismo še navadili na nove vrednosti denarja. Če imamo v žepu kovanec po 1 evro, se nam zdi, da je to itak samo kovanec (in kovanec smo vedno pripisovali zgolj marginalno vrednost), ne pomislimo pa, da velja skoraj 2.000 starih lir. Zato se večkrat odločimo za določen nakup, ne da bi pri tem dvakrat pomislili (saj "dejansko" stane samo en kovanec). in en kovanec tu, en kovanec tam, pa ostanemo s prazno denarnico.

Res veliko število novinarjev, dve televizijski mreži in gostje, med temi sen. Dimitrij Volčič in goriški občinski odbornik za kulturo Claudio Cressati, so se v petek, 16. t.m., udeležili tiskovne konference, ki jo je SSG ob predstavitvi nove gledališke sezone pripravilo v prostorih galerije Ars v Katoliški knjigarni na goriškem Travniku. Da je v gledališču zavel nov, osvežujoč veter, je bilo razbrati že iz sproščeni, zarisane na obrazih novega vodstva SSG. Po dobrodošlici Valentine Repini, organizatorke in odgovorne za stike z javnostjo, ki je poudarila, da se nova sezona z novim vodstvom začne v duhu novosti in sprememb, je besedo povzel upravni ravnatelj Tomaž Ban. Zahvalil se je upravnemu odboru za zaupanje in spomnil, koliko dela je bilo opravljenega v prejšnjem letu, da so se postavili pogoji za namestitvi umetniškega vodje in ravnatelja. Povedal je tudi, da je njegovo delo že dobro steklo in da ga bo z navdušenjem in zagrizenostjo nadaljeval ob prijazni pomoči sodelavcev v upanju, da se bodo tudi gledalci v velikem številu odločili za vpis abonmaja in tako pripomogli SSG preiti v novo poglavje. Tudi letos bo SSG sodelovalo s Kulturnim centrom Lojze Bratuž, goriškim Kulturnim domom in SNG Nova Gorica v abonmajskem programu

Goriškega vrtiljaka za predšolske otroke, osnovnošolce, srednješolce in višješolce, in sicer s tremi predstavami. Snež-

produkcijo Moj Kras v režiji Rite Maffei. Kot je poudarila predsednica KCLB Franka Žgavec, se bo letos Goriški vrtiljak

Romjanu po zaslugi tamkajšnjega Zdrženja staršev. Pomembnost te povezave z gledališčem sta naglasi-

Foto DPD

no kraljico, po pravljici C. Andersena v režiji Marka Sosiča, bo SSG namenilo Malemu in Velikemu polžku, višješolski mladini (abonma Moje gledališče) pa gostujoče delo Alamut (SNG Drama Ljubljana, režija Dušan Jovanović) in domačo

vrtil že 9. leto. Skupno bo 24 predstav in okrog 1400 gledalcev. Vodstvu je voščila uspešno sezono z željo, da bi se dolgoletno, plodno sodelovanje nadaljevalo še naprej. SSG bo tretje leto aktivno prisotno med osnovnošolci v

la predsednica Zdrženja staršev Damjana Kobal in podpredsednik Boris Černic. SSG je dalo otrokom možnost soočati se z zakladom slovenskega jezika tudi v popoldanskih urah, kar je zelo hvalevredno. V štirih sobotnih po-

poldnevnih bodo otroci odkrivali gledališki svet v dveh delavnicah, ki jo bosta vodili igralka SSG Nikla Petruška Panizon in zagnana gledališka ustvarjalca Vesna Tomsič. Učenci si bodo v šoli tudi ogledali novo inačico pravljice igrice Marka Kravosa Bine Brvinc in Snežno kraljico, obe v režiji Marka Sosiča. Repinijeva je omenila zanimivo sodelovanje s Kinemaxom, o katerem je spregovoril Igor Princič, marketinški svetovalec združenja Transmedia. Z veseljem je povedal, da se je po nekajletni prekinitvi spet vzpostavila tesnejša vez med SSG in Kinemaxom, ki bo ob abonmaju Abonmax (6 gledaliških predstav in 10 filmov) gotovo obrodila pričakovane sadove. Izrazil je tudi željo, da bi v prihodnje skupaj urednili poskus filmsko-gledališkega programa; na platno bi prenesli nekaj gledaliških vsebin. Marko Sosič je s svojo poetiko in ironijo, kot je dejala Repinijeva, podrobneje predstavil letošnji repertoar, ki obsega šest predstav, od katerih dve gostovanji (Sofokles Kralj Ojdi-pus, Gledališče Koper in Prešernovo gledališče Kranj, režija Vito Taufer - predstava bo najprej v Gorici -, Vladimir Bartol Alamut, SNG Drama Ljubljana, režija Dušan Jovanović) in štiri domače produkcije (F. Durrenmatt Romulus Veliki, režija Diego de Brea, F.

Paravidino Tihožitje v jarku, režija Lary Zappia, S. Slataper Moj Kras, režija Rita Maffei, C. Goldoni Il campiello, režija Jagoš Markovič). Alamut bo kot zelo odmevna uprizoritev na sporedu februarja v goriškem gledališču Verdi. Sosič je izpostavil pomembnost Gorice, ki je drugi naravni sedež SSG, in osebno navezanost na goriško mesto in Travniki, ter delež, ki ga ima naše gledališče v italijanskem prostoru in možnosti razviti se v edinstveno srednjeevropsko gledališko delavnico, ne da bi se izneverilo svojim koreninam. Prepričan je tudi, da bo vsaka izbranih predstav znala pravilno čustveno in intelektualno nagovoriti vsakega gledalca in da bo vsakdo ob njih začutil smisel obiskovanja našega gledališča. Omenil je sodelovanje z Glasbeno matico in izrekel željo, da bi se v bližnji prihodnosti vez podaljšala na SCGV E. Komel iz Gorice. Za izvenabonmajске predstave (SNG Ballet Maribor, SNG Opera Ljubljana, pesniški večeri, Piaf, Edit Piaf v interpretaciji Vesne Pernarčič) je povabil goriške gledalce v tržaški Kulturni dom.

Kot prejšnja leta bodo v Gorici trije abonmaji: Red A, pone-deljek, Red B in T z nadnapisi, torkel. Predstave se bodo zvrstile v Kulturnem centru Lojze Bratuž in Kulturnem domu.

JK

S 1. strani / Ukmarjev simpozij

Zvest Kristusu in...

Simpozij je potekal v štirih zelo intenzivnih delovnih dneh (13.-16. septembra 2005). Po uvodnih pozdravih predsednika simpozija dr. M. Benedika, rektorja Slovenika dr. J. Pirca, ambasadorja dr. L. Toplaka in predstavnice openskega ŽPS g. B. Vrabec so sledila predavanja, ki so skušala osvetliti Ukmarjevo mnogostransko osebnost. Po predavanjih je bil čas za poglobitev in osvetlitev podanih ugotovitev, kar se je izkazalo za zelo koristno dopolnilo. Predavanja so bila večji del osebno podana, nekatera pa zaradi upravičene odsotnosti predavateljev le prebrana. Predavanji Ukmarjeva življenjska pot (Franc Kralj) in Ukmarjev študij na Dunaju (Bog-

dan Kolar) sta odprli pot za prikaz Ukmarjeve dejavnosti. Franc Oražem je orisal Ukmarja - ravnatelja semenišča in bogoslovja, filmski pesnik pokojnega Angela Kosmača Ukmarja - župnijskega upravitelja v Ricmanjih, Dušan Jakomin Ukmarja - urednika Družinskega prijatelja in Zarje, Andrej Rahten Ukmarja - družbenega delavca v avstrijskem obdobju, Stane Granda Ukmarja na prehodu iz Avstrije v Italijo, Marko Tavčar Ukmarja v odnosu do Zbora svečnikov sv. Pavla, Egon Pelikan Ukmarja - družbenega delavca v fašističnem obdobju, Kajetan Gantar Ukmarjevo latinščino, Tomaž Simčič Ukmarja med drugo svetovno vojno, Nadja Maganja Ukmarja kot družbe-

Foto Miro Opelc

nega delavca v povojnem obdobju, Joško Markuža Ukmarja sourednika Božjih vrelcev in Tedna, Andrej Saje Ukmarja v tržaški sinodi leta 1959, Metod Benedik Ukmarja v odnosu do papeža Janeza XXIII. in Vatikanu 2, Zvone Štrubelj Ukmarja pisca Eshatologije, Marjan Vo-

grin Ukmarja kot urednika škofijskega lista, Slavko A. Snaj Ukmarja kot govornika, Rafko Valenčič Ukmarja kot dušnega pastirja, Tomaž Simčič Ukmarja v dogodkih v Lanišću, Marjan Turnšek Ukmarjeva Mariologija, Renato Podbersič ml. Odnos italijanskega in hr-

vaškega klera do Ukmarja, Andrej Vovk Ukmarjevo podobo v zgodovinski literaturi, Ivo Jevnikar Ukmarja in p. Cortesa, Dušan Jakomin Ukmarjev beatifikacijski proces, Alojz Rebula Ukmarjeva duhovna podoba. Dopoldan v sredo je bil na-

menjen avdijenci na trgu sv. Petra pri sv. očetu Benediktu XVI., ki je v tekoči slovenščini, z izbranimi besedami, kratko in jedrnatno povzel dogajanje na simpoziju, pozdravil udeležence in se tudi spomnil navzoče skupine dijakov iz Slomškove gimnazije v Mariboru. Sledil je sprejem pri slovenskem veleposlanstvu pri Svetem Sedežu, ki ga je za udeležence simpozija priredil ambasador dr. L. Toplak.

Pri vsakdanji maši so udeleženci s posebno molitvijo priporočili Bogu beatifikacijo Božjega služabnika. Upati je, da bo čez leto dni že na razpolago Ukmarjev zbornik, kjer bo zbrano gradivo na razpolago širšemu občinstvu. Hvalevredno je, da je bil simpozij deležen primerne pozornosti sredstev obveščanja.

ČLOVEK JE PRISTAL NA LUNI? DA, DA, NEDVOMNO...

Mulder in Scully rešujeta nemški primer

X. Napoved, ki je bila najmanj verjetna, a ki se je uresničila. Remi proti vsem pričakovanjem in ki za vse pomeni dejansko poraz. Že res, da so Nemci dlakocepni in natančni do najmanjše pičice, a kdo bi si mislil, da bo njihovo volilno telo sposobno tako natančne razdelitve, da bo rezultat volitev pravi pravcati remi. Da, rezultat volitev je bil velik in težak X. In pozor, pozor, nemški X ne ponazarja samo neodločenega rezultata, ampak pravi X-file (razumsko nedokazljiv primer), ki ni nič bolj čuden od domnevnih pristankov NLP-jev na zemeljski obli. V zgodbi nemških volitev so zelo pomembno vlogo nedvomno igrale numerologija in astrologija. Mulder in Scully (se spominjate fantastične dvojice agentov iz vrst FBI, ki sta sredi devetdesetih bili glavni zvezdi malih ekranov?) si bosta morala ponovno zavhati rokave: rešiti bosta morala hud nemški primer in morala se bosta preizkusiti v sestavljanju nove vladne koalicije. Poglejmo najprej profila dveh možnih premierskih

kandidatov:

Profil št. 1 - arhetip levičarskega premiera, ki je v zadnjih dveh mandatih vladal v zavezništvo z bivšim revolucionarjem iz konca šestdesetih. Ostro nasprotovanje vojni v Iraku je bil njegov paradni konj, s katerim je leta 2002 za las premagal Stoiberja. Glede na politične ideje, ki jih zagovarja, bi si od njega pričakovali politiko, ki je v prvi vrsti usmerjena v socialo. Vseeno je uspel pridelati 5 milijonov brezposelnih. To ni najboljši primer socialne politike: sorazmerno se s takim ritmom brezposelnost povečuje samo še v enem primeru, med zaposlenimi v FIAT-u.

Profil št. 2 - arhetip desničarske premierke, ki ji je uspela svojevrstna Misija nemogoče: v zadnjih tednih je razpala prednost velikih osmih odstotnih točk. Predstavila se je s programom, ki je temeljil na ekonomskem liberalizmu. Mnogi

so jo takoj začeli primerjati z Zvezno Lady, gospo Margharet Thatcher: da bi izgledala bolj angleško si je nesojena nemška premierka po analogiji nadela angleški vzdevek, Angie. Očitno pa volivcem to ni dovolj prepričalo: verjetno je Angie s svojim imenom navdihnila samo privržence Rolling Stone-ov. Kar pa je bilo odločno premalo.

Kaj bo zdaj? V trenutku nastajanja zapisa nam ni še dano vedeti, saj so v Nemčiji komaj dobro pospravili volilne skrinjice in zaprli volišča. Gospa Angie je zaradi "neodločenega poraza" verjetno še vedno tako blede, da se v primerjavi zdi človek, ki ga je Munch naslikal v Kriku, manifest Beethovne Ode radosti. Dosedanji premier pa bo kljub dvema Slovenijama in pol brezposelnih državljanov še naprej imel odločilno besedo pri sestavi nove vlade. Že po prvih exit pollih se je izkazalo, da je ena od zelo real-

nih možnosti velika koalicija SPD + Cdu-Csu. Treba je najti skupni imenovalec. Nekaj, kar združuje profil levega premiera in desne premierke. Nekaj (ali nekdo), ki se hkrati spogleduje z liberalno ekonomijo ter pozna problematiko brezposelnosti... Imate še kak dvom? Skupni imenovalec ima ime in priimek, oz. ime in dva priimka: Luca Cordero di Montezemolo. Predsednik Confindustrie in torej veliki guru ekonomskega liberalizma ter hkrati predsednik Fiata, torej tista oseba, za katerega je problematika brezposelnosti vsakdanji kruh. Ostaja samo še vprašanje, ali bodo s tako virtualno rešitvijo bolj zadovoljni Nemci, ki bodo pridobili garanta za enotnost velike koalicije, ali italijanski podjetniki, ki se bodo po Fiorinaju (bivšem prvem možu banke iz Lodija) znebili še enega konkurenta v svojih navzkrižnih poslih. Torej bo Montezemolo član nove nemške vlade? Da, Schumacher pa njegov državni sekretar in osebni prevajalec.

Andrej Černic

NOVI GLAS

Glavni urednik Andrej Bratuž - Odgovorni urednik Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travniki 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst,
tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it

Uprava: Piazza Vittoria-Travniki 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

Tisk: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l.,
Viale della Navigazione Interna, 40 - 35129 Padova PD,
tel. 049 8073263 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

Letna naročnina: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov,
inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

Oglaševanje: Oglaševalska agencija Tmedia, Korzo Verdi 51 - Gorica,
ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452,
iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Novi glas je član Zdrženja periodičnega tiska
v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03
(varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za
osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko
brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov,
ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi letih.

To številko smo poslali v tisk v torek, 20. septembra, ob 14. uri.

Objavljamo govor predsednika slovenske vlade Janeza Janše v Portorožu, 16. septembra letos

Vrnitev Primorske k domovini praznujemo kot nacionalni praznik!

Spoštovane Primorke in Primorci, Slovenke in Slovenci, državljanke in državljani Republike Slovenije. Vrnitev Primorske k matični domovini praznujemo kot nacionalni praznik prvič v zgodovini. V veliko čast in veselje mi je, da se lahko danes spominjamo tega velikega dogodka, ki ne povezuje samo Primorci in Primorcev, ampak ves slovenski narod. Praznujemo nekaj, kar dokazuje moč preživetja naroda, ki ga je zgodovina postavila pred številne težke preizkušnje. Primorska je skozi stoletja doživljala mnoge premike meja. A ne glede na številne spremembe, ki segajo v čase beneške republike, habsburške monarhije, kraljevine Jugoslavije in kraljevine Italije, pa seveda tudi njunih naslednic, se je v zavesti Slovencev Primorska vedno ohranjala predvsem kot okno v svet. Te povezanosti slovenstva z morjem ni mogoče gledati zgolj z geografskimi kriteriji, ampak tudi duhovno. Preko današnje Primorske se je svet pod Alpami tisočletja seznanjal s kulturnimi sredozemskimi prostora. Preko tega ozemlja je k nam prodirala rimska kultura. V mislih nimam samo najstarejše ceste, temveč tudi širjenje meščanske kulture in nazadnje krščanstva, ki nas je tesneje povežalo z Evropo in njenim duhovnim izročilom. Slovenska reformacija, ki nas je s prvo slovensko knjigo kulturno dvignila in celo postavila pred nekatere evropske narode, je prve pobude dobila iz Trsta. To izjemno mesto ob Jadranu, ki je bilo vedno več nacionalno in z močno slovensko prisotnostjo, je bilo tudi posrednik pri naseljevanju nekaterih rodbin, katerih posamezniki so se izjemno integrirali v slovensko kulturo in postali celo njeni nosilci. Naj omenim samo Valvasorje in Zoise. Preko tržaškega prostora smo se seznanjali s humanizmom, renesanso in drugimi duhovnimi tokovi. To je skozi zgodovino uveljavilo primorski prostor tudi kot duhovna pljuča Slovenije. Med ljudmi iz Primorske najdemo tudi prve slovenske velepodjetnike, na primer Kalistra iz Trsta. In primorski kraji so bili zadnji košček slovenskega ozemlja, ki so ga videli številni naši izseljenci, preden so odrinili na odprto morje. Primorska je bila stoletja tvornica del slovenskega etničnega ozemlja. Kot je bila izjemna strateška lega Primorske blagoslov za Slovence, pa je bila tudi cilj mnogih apetitov. Primorski Slovenci so bili pogosto žrtev igre interesov velesil. Z londonskim paktom, ki so ga leta 1915 sklenile antantne sile, je bil velik del slovenske-

ga in hrvaškega etničnega ozemlja zagotovljen Kraljevini Italiji. Tudi boji med 1. svetovno vojno, v katerih so se primorski in sploh vsi slovenski vojaki odlikovali s hrabrostjo pri obrambi svoje zemlje, te krivice niso spremenili. Primorski Slovenci so italijanski iredentizem in imperializem poznali že vsaj stoletje, toda soočenje s fašizmom jih je postavilo pred najtežje preizkušnje. Niso bili deležni le demokratičnega in narodnega zatiranja, ampak lahko govorimo o etnocid. Vse je bilo storjeno, da bi kot Slovenci izginili. Prav zato lahko na dogodke, povezane s požigom Narodnega doma in drugih slovenskih ustanov v Trstu, z uporabo v Marezigah, z Bazovico in njenimi junaki, kakor

stih preprostih fantov, ki so si z rutami prevezali usta, ker jim niso pustili slovenskega govorjenja in petja, preko Društva svečnikov sv. Pavla - edinstvene odporiške organizacije v Evropi, pa vse do TIGR-a, se je slovenska vlada le-

spominjamo delne mednarodne poprave krivice, ki nam jo je leta 1915 prinesel Londonski pakt. V kolikor takratno komunistično vodstvo vojnne Jugoslavije države ne bi zapeljalo na totalitarno stran železne zavese, bi lahko raču-

bili nato s strani OZNE zločin-sko likvidirani. Za njihove grobove še vedno ne vemo. Spoštovani! Tega praznika danes ne bi bilo, če ne bi bilo svobodne, samostojne in demokratične slovenske države. Zato velja posebna zahvala tu-

vojaških interesov - kljub velikemu trudu, iznajdljivosti in požrtvovalnosti primorskega človeka v zadnjih desetletjih - razvoj Primorske po drugi svetovni vojni ni bil tak, kot bi lahko bil ali moral biti. Šele v začetku tretjega tisočletja končujemo z izgradnjo avtocestnega omrežja, kar bo ne samo še bolj približalo celotno Primorsko ostalim slovenskim pokrajinam, ampak posledično vzpodbudilo tudi hitrejši gospodarski in družbeni razvoj. Zanj sta posebej pomembni obe novi visokošolski središči, ki sta se razvili v Kopru in Novi Gorici. Le s pospešenim razvojem znanosti in izobraževanja bo Slovenska Primorska enakopraven partner sosednjim italijanskim regijam, s katerimi bo lahko na ta način še bolj aktivno sodelovala v okviru skupnih evropskih projektov. Univerza v Kopru se pospešeno uveljavlja tudi v širšem mednarodnem prostoru. Upam, da bodo kmalu izpolnjeni tudi vsi pogoji za preoblikovanje novogoriške Politehniko v četrto slovensko univerzo. Uspehom na področju znanosti in izobraževanja se bodo nujno priključili še boljši gospodarski dosežki. Praznik vrnitve Primorske k matični domovini je praznik vseslovenske povezanosti v boju za skupne vrednote, a hkrati tudi naše odprtosti v svet. Nikoli več se ne sme zgoditi, da bi bil slovenski narod žrtvovan na oltarju geostrateških ali ideoloških interesov. Današnja Evropa je Evropa enakopravnih narodov, in vesel sem, da takšno stališče delimo skupaj s sosednjo Italijo in drugimi partnericami v Evropski uniji, v katero smo vstopili lansko leto. Zunanja politika slovenske države je vedno temeljila na zavze-manju za dobrososedske odnose in tako bo tudi v skupni evropski prihodnosti. Spoštovani dragi rojaki! Danes prvič s proslavo, ki se spodobi za državni praznik, praznujemo vrnitev Primorske k matični domovini. Vesel sem, da smo končno zmogli ta državotvorni korak. Vesel sem, da bomo kmalu lahko praznovali podoben praznik z našimi rojaki na Štajerskem in tudi v Prekmurju. Z nekaj težavami, a nezadržno tudi v Sloveniji spoznavamo, da imamo v naši zgodovini veliko sijajnih dogodkov, ki so nas združevali in ki jih lahko iskreno skupaj praznujemo. To nas povezuje tudi v naših skupnih naporih za krepitev slovenske kulture in gospodarstva in za večjo blaginjo vseh. Draga Primorska, draga Slovenska Istra in Goriška, iskrene čestitke ob tvojem in našem skupnem prazniku!

tos prvič ob dnevu upora odločila organizirati državno proslavo na Mali Gori nad Ribnico. Tam je prišlo do prvega spopada med tigrovci-antifašističnimi uporniki in okupacijskimi silami. Reakcije na to spominsko prireditev so razgalile večdesetletne zlorabe antifašizma, s katerim se v imenu resnice in tudi vseh tistih, ki so najbolj trpeli pod fašizmom, ni mogoče strinjati. Prevelik je delež Primorske v slovenski zgodovini, prevelike so

tudi domoljubne aktivnosti in narodnoosvobodilni odpor primorskih Slovencev pred 2. svetovno vojno in med njo, od Tigra in Janka Premrla - Vojka naprej, obravnavamo kot del dolgoletnega antifašističnega odpora, ki ni primerjave v svetu. Ker so bili slovenski izobraženci poseben udar fašizma, so morali zapustiti svoje kraje in se izseliti v kraljevino Jugoslavijo. Nekatere so naselili celo v Makedonijo. Mnogi preprostejši ljudje, zlasti delavci, so bili prisiljeni iskati delo v čezmorskih državah. Večina je tudi tam ohranila zvestobo slovenstvu, zato se je treba na današnji dan spomniti tudi njih in jim javno izreči priznanje za zvestobo slovenskemu narodu. Prav iz spoštovanja do resničnega antifašizma, od ti-

bile žrtve Primorcev, da so ostali Slovenci, da bi lahko vse njihovo vztrajanje v zvestobi svojemu narodu in njegovim besedi skrcili na nekaj let in eno, za povrh vsega še totalitarno ideologijo. Slovenska javnost je v veliki meri soglasna, da zasluži slovenska Primorska zaradi zvestobe slovenstvu in najstarejšemu antifašizmu v Evropi poseben spominski dan. Veliko pomembnih datumov je v preteklosti usodno določalo primorsko stvarnost. Prevladuje pa mnenje, da je kot praznik Primorske najbolj primeren 15. september. Dan, ko je bila leta 1947 uveljavljena Mirovna pogodba z Italijo. Takrat je Sloveniji pripadel velik del Goriške, optimizem pa je zavladal tudi glede možnosti pridobitve jadranske obale. Dejansko se s 15. septembrom

nali tudi na Trst, Gorico in Benecijo. Kljub vsemu pa predstavlja Mirovna pogodba 15. septembra svojevrstno mednarodno priznanje Slovencev in tudi priznanje njihovega poltretje desetletje starega antifašizma. Bilo bi neodgovorno spregledati tako pomemben dogodek. Velika zasluža zanj gre pogumu slovenskih primorskih partizanov, ki so krvaveli v spopadih z okupatorjem. Večdesetleten boj primorskih domoljubov proti narodnemu zatiranju, oborožen odpor TIGR-a in primorskih partizanov ter vojaška zmaga v okviru zavezniških sil so ustvarili zelo ugodne pogoje za ponovno priključitev vsega slovenskega narodnostnega ozemlja k matični domovini. Žal takratna državna politika, zaslepljena z internacionalistično ideologijo, ni bila sposobna v celoti izkoristiti teh argumentov. Tudi veliki napori, ki so jih po koncu vojne v pogajanja vložili posamezni jugoslovanski oziroma pretežno slovenski strokovnjaki, strateških geopolitičnih silnic hladne vojne niso mogli več premakniti. Ob spominu na dogajanja tistega časa ne smemo pozabiti posebej tragičnih dogodkov po 2. svetovni vojni, ko so bili mnogi slovenski domoljubi, demokrati in antifašisti, zaradi nasprotovanja komunizmu, preganjani in celo pobiti. Znotraj tega spomina naša zahvala posebej velja tistim primorskim vojakom, ki so se v okviru angleške vojaške pomoči s padali spu-stili na slovensko ozemlje in

di vsem Primorcem, ki so pomembno prispevali k slovenski osamosvojitvi in potem k mednarodnemu priznanju Republike Slovenije. Primorci, tudi tisti, ki živijo v sosednji Italijanski republiki, imajo pri tem ne majhne zasluge. O tem pričajo vsakoletna srečanja v Dragi, ki so bila še posebej v totalitarnem času izjemno pomembna za slovensko samorefleksijo in zlasti razvoj demokratičnega mišljenja. Iz pomembnega deleža Primorske v vojni za Slovenijo 1991, iz verige hrabrih dejanj slovenskih teritorialcev in policistov na Primorskem pa moramo vsekakor izvzeti in podčrtati podvig bojne skupine majorja Srečka Lisjaka, ki je s pogumno akcijo zavzela mejni prehod v Rožni Dolini, premagala veliko močnejšo posadko agresorske JLA ter tako v odločilnih trenutkih odprla Sloveniji prememben prehod na zahod. Od slovenske osamosvojitve naprej lahko naše rojake na drugi strani meje, ki se v EU vse bolj tanjša, brez razlik in delitev obravnavamo kot enakopraven in integralen del slovenskega narodnega telesa. Republika Slovenija preko meddržavnih stikov aktivno podpira njihova prizadevanja za uveljavljanje narodnih pravic. Doma pa je naša dolžnost, da slovenski parlament končno sprejme zakon o pravicah Slovencev brez slovenskega državljanstva, ki ga že 14 let veleva naša ustava. Zaradi zgrešenega političnega in ekonomskega sistema v času SFRJ ter jugoslovanskih

...z drugimi besedami, v novo poglavje.

Vabilo k abonmaju

PUPKIN KABARETT

enkratna nočna selitev iz Miele v SSG sledi žurka z dj WALTER in RAJKO

Kulturni dom - Trst
sobota 24.9.2005 - 22.00

 gledališka sezona
abonma 05/06

...z drugimi besedami, v novo poglavje.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE
TEATRO STABILE SLOVENO
vpisujemo abonma za sezono 05-06

Pozor: ugodnost pri predstavi ZAFKON - za abonente 50% popust

TRST

 Vpisovanje poteka pri
gledališki blagajni
urnik blagajne:
Od ponedeljka do petka
10.00 - 13.00 17.00 - 20.00
tel.: 800 214302
ali 040 362542

www.teaterssg.it

 Brezplačna številka
800 214 302

vpis abonmajev bodo sprejemali tudi poverjeniki

GORICA

 Vpisovanje poteka
pri blagajni **Kulturnega doma**
od ponedeljka do petka
tel.: 0481 33288
10.00 - 12.30 16.00 - 18.00
v **Katoliški knjigarni**
od torika do petka
9.00 - 12.30 15.30 - 19.00